

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
OBCHODNÁ FAKULTA

Evidenčné číslo: 102003/I/2022/36114638559340036

BENEFITY PRE SLOVENSKÉ FIRMY PLYNÚCE
Z DOHODY EÚ-MERCOSUR

Diplomová práca

2022

Bc. Denisa Huljaková

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
OBCHODNÁ FAKULTA

BENEFITY PRE SLOVENSKÉ FIRMY PLYNÚCE
Z DOHODY EÚ-MERCOSUR

Diplomová práca

Študijný program: manažment medzinárodného obchodu

Študijný odbor: ekonómia a manažment

Školiace pracovisko: Katedra medzinárodného obchodu

Vedúci záverečnej práce: doc. Ing. Denisa Čiderová, PhD., MA

Bratislava 2022

Bc. Denisa Huljaková

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že som záverečnú diplomovú prácu na tému „**Benefits pre slovenské firmy plynúce z Dohody EÚ-Mercosur**“ som vypracovala samostatne pod vedením doc. Ing. Denisy Čiderovej, PhD, MA a zároveň, že som uviedla všetku použitú literatúru.

V Bratislave 2022

.....

Denisa Huljaková

Pod'akovanie

Touto cestou by som sa chcela pod'akovať vedúcej mojej diplomovej práce, doc. Ing. Denise Čiderovej, PhD. MA, za odbornú pomoc, smerovanie, cenné rady, motiváciu a odborné vedenie počas konzultácií a spracovaní diplomovej práce.

Abstrakt

HULJAKOVÁ, Denisa: *Benefity pre slovenské firmy plynúce z Dohody EÚ-Mercosur*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Obchodná fakulta; Katedra medzinárodného obchodu. – Vedúca záverečnej práce: doc. Ing. Denisa Čiderová, PhD., MA. – Bratislava: OF, 2022, 104 s.

Na základe aplikácie vedeckých metód vo vzťahu k skúmaniu Asociačnej dohody medzi Európskou úniou (EÚ) a Mercosur je hlavným cieľom diplomovej práce zhodnotiť pozíciu a benefity pre SR v kontexte relevantných bilaterálnych zahraničnoobchodných vzťahov v tradičnom finančnom vyjadrení, ako aj z hľadiska vodného stresu so zreteľom na virtuálnu vodu. Práca je rozdelená na 3 kapitoly a obsahuje 4 grafy, 30 tabuliek, 5 schém a 5 máp. Prvá kapitola je venovaná problematike medzinárodnej ekonomickej integrácie na príklade EÚ a Mercosur a charakteristike Asociačnej dohody EÚ-Mercosur, ako aj štruktúre zahraničnoobchodnej výmeny oboch integračných zoskupení v tradičnom finančnom vyjadrení. V ďalšej časti charakterizujeme hlavný cieľ práce a jeho čiastkové ciele, ako aj metodiku práce a metódy skúmania. Záverečná kapitola sa zaoberá cieľmi OSN v oblasti udržateľného rozvoja (SDG) v praxi EÚ 27 a Mercosur 5 s prihliadnutím na vodný stres a potravinovú bezpečnosť. Ďalej hodnotí zahraničnoobchodnú výmenu tovarov so zreteľom na virtuálnu vodu medzi EÚ 27 a Mercosur 5, Slovenskou republikou a Mercosur 5, rovnako ako aj medzi Slovenskou republikou a Brazílskou federatívnou republikou s perspektívou pre hospodársku sféru v záujme formulácie príležitostí.

Kľúčové slová: medzinárodná ekonomická integrácia, EÚ 27, Mercosur 5, Asociačná dohoda medzi EÚ-Mercosur, virtuálna voda, ciele OSN v oblasti udržateľného rozvoja: SDG 6, SDG 8, SDG 9, SDG 12

Abstract

HULJAKOVÁ, Denisa: Momentum for Slovak business implied by the EU-Mercosur trade agreement. – University of Economics in Bratislava. Faculty of Commerce; Department of International Trade. – Thesis supervisor: Assoc. Prof. Dr. Denisa Čiderová - Bratislava: FC EU, 2022, 104 p.

Based on application of scientific methods in relation to the analysis of the Association Agreement between the European Union (EU) and Mercosur, the main aim of the Master thesis is to assess the position of and benefits for Slovak Republic in the context of relevant bilateral foreign trade in traditional financial terms and in terms of water stress with respect to virtual water. The thesis is divided into three chapters and contains 4 graphs, 30 tables, 5 diagrams and 5 maps. The first chapter is focused on international economic integration, namely the EU and Mercosur, and the EU-Mercosur Association Agreement as well as the structure of their mutual foreign trade in traditional financial terms. The next part characterizes the main aim of the thesis, methodology and research methods. The final chapter is oriented on the United Nations Sustainable Development Goals (SDG) in the practice of the EU 27 and Mercosur 5 with a consideration of water stress and food security. Further, it evaluates mutual foreign trade between the EU 27 and Mercosur 5, the Slovak Republic and Mercosur 5 as well as between the Slovak Republic and Brazil in the context of virtual water with the opportunity-oriented perspective for the business community on mind.

Key words: international economic integration, EU 27, Mercosur 5, EU-Mercosur Association Agreement, virtual water, the United Nations Sustainable Development Goals: SDG 6, SDG 8, SDG 9, SDG 12

Obsah

Úvod	12
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí.....	13
1.1 Teória a prax medzinárodnej ekonomickej integrácie.....	17
1.1.1 Medzinárodná ekonomická integrácia na príklade Európskej únie (EÚ)	23
1.1.2 Medzinárodná ekonomická integrácia na príklade Spoločného trhu juhu (Mercosur)	25
1.2 Asociačná dohoda EÚ-Mercosur	28
1.2.1 Priaznivé odozvy na Asociačnú dohodu EÚ-Mercosur.....	30
1.2.2 Kritické odozvy na Asociačnú dohodu EÚ-Mercosur.....	33
1.3 Bilaterálna zahraničnoobchodná výmena medzi EÚ a Mercosur v tradičnom finančnom vyjadrení	34
2 Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania	46
3 Výsledky práce a diskusia	48
3.1. Ciele OSN v oblasti udržateľného rozvoja v praxi EÚ 27 a Mercosur 5	49
3.2 Bilaterálna zahraničnoobchodná výmena medzi EÚ 27 a Mercosur 5 so zreteľom na virtuálnu vodu.....	69
3.3 Bilaterálna zahraničnoobchodná výmena medzi Slovenskou republikou a Mercosur 5 so zreteľom na virtuálnu vodu	79
3.4 Bilaterálna zahraničnoobchodná výmena medzi Slovenskou republikou a Brazílskou federatívnou republikou so zreteľom na virtuálnu vodu.....	87
3.5 Diskusia	92
Záver	97
Zoznam použitej literatúry	99

Chronologický prehľad vybraných udalostí 1492-2022

Rok	Brazília	Argentína
1492		Kolumbus pristál na bahamskom ostrove Watling
1494	Tordesillaská zmluva zveruje Portugalsku najvýchodnejšiu časť Južnej Ameriky	zmluva v Tordesillas
1500	Pedro Álvares Cabral objavuje Brazíliu	
1502	kráľ Manuel, povoľuje lisabonským obchodníkom vyvážať brazílske drevo z Nového sveta	
1503		v Seville založená <i>Casa de la Contratación de las Indias</i> (Dom pre obchody Indie)
1520		Magalhães preskúmal pobrežie Argentíny a na samotnom juhu kontinentu objavil prieliv spájajúci Atlantik s Tichým oceánom
1532	postavené prvé trstinové cukrovary	
1580	vzniká španielsko-portugalská personálna únia	
1604	k administrácii portugalskej zámorskej ríše ustanovená Indická rada (1664 názov zmenený na Zámorskú radu)	
1640	Portugalsko obnovuje nezávislosť od Španielska	
1727	zavedenie pestovania kávy	
1748		zrušený systém flotíl prepravujúcich tovary a drahé kovy medzi španielskou metropolou a americkými kolóniami
1750	Madridská zmluva ruší Tordesillaskú hranicu a zavádza princíp <i>uti possidetis</i> do tvorby hraničnej línie	

1761	zmluva z El Parda anuluje Madridskú zmluvu	
1765		zrušený monopol Cádiz na obchodovanie s americkými osadami
1774		zrušený zákaz amerických kolónii obchodovať slobodne medzi sebou
1776		vytvorenie Laplatského miestokráľovstva (Virreinato del Río de la Plata)
1777	zmluva zo San Ildefonsa potvrdzuje španielske vlastníctvo <i>Bandy Oriental</i> a portugalské vlastníctvo Amazonskej panvy	
1808	Portugalský dvor prichádza do Brazílie, princ-regent Ján otvára prístavy svetovému obchodu a ruší obmedzenia miestnej výroby	
1810	obchodná zmluva portugalského dvora v Brazílii s Veľkou Britániou potvrdzuje faktický britský patronát nad Brazíliou	
1815	Brazília dostáva štatút kráľovstva rovnoprávneho s Portugalskom	
1816		Kongres v Tucumáne slávnostne vyhlásil nezávislosť Spojených laplatských provincií
1818	Nemecký a švajčiarsky prisťahovalci dostávajú pôdu	
1822	Princ Pedro vyhlasuje nezávislosť Brazílie a dostáva cisársky titul	
1824		Britská vláda uznala nezávislosť Spojených laplatských provincií
1825	Portugalsko a Veľká Británia uznávajú Brazíliu	
1844	bez obnovenia vypršala Anglo-brazílska zmluva z roku 1827	

1895	vyriešená otázka hraníc s Argentínou v Misiones	
1904		obilie hlavným exportným artiklom Argentíny
1933		Britsko-argentínska zmluva Roca-Runciman
1991	podpísanie zmluvy z Asunción o vytvorení spoločného trhu Mercosur	
1994	podpísaný protokol z Ouro Preto, ktorý položil inštitucionálne základy Mercosuru	
1995		zmluva medzi Argentínou a Veľkou Britániou o spoločnom využívaní prírodného bohatstva na Malvínskych ostrovoch, ktoré však naďalej zostali spornou oblasťou
1998	protokol z Ushuaia, zameraný na demokratické záväzky Mercosuru	
2019	Asociačná dohoda EÚ-Mercosur	
2022	25. januára 2022 – Rada OECD sa rozhodla urobiť prvé kroky v prístupových diskusiách so šiestimi kandidátmi na členstvo v OECD, medzi ktorými sú aj Brazília a Argentína	

Prameň: Chalupa (1999), Klíma (1998), Mercosur (<https://www.mercosur.int/en/about-mercocur/mercocur-in-brief/>), OECD (<https://www.oecd.org/about/members-and-partners/>)

Slovník pojmov

Názov	Jazyk	Význam
Asociačná dohoda EÚ-Mercosur (2019)		dohoda medzi EÚ a Mercosur (28. jún 2019)
<i>Banda Oriental</i>	španielsky	východná strana (rieky Uruguaj)
<i>carreira da Índia</i>	portugalský	námorná trasa do Indie
<i>Casa de la Contratación de las Indias</i> (Dom pre obchody Indie)	španielsky	úrad povoľujúci kontrakty a iné kontakty s kolóniami
<i>Conselho da Índia</i>	portugalský	Indická rada (koloniálny úrad)
<i>Conselho Ultramarino</i>	portugalský	Zámorská rada (koloniálny úrad)
<i>consulado</i>	španielsky	obchodná komora
<i>contestado</i>	portugalský	sporné (územie)
EÚ		Európska únia
HDP		hrubý domáci produkt
<i>Hispanoasia</i>	španielsky	súhrnný pojem pre španielske ostrovné majetky v Ázii a Oceánii
<i>Las Indias</i>	španielsky	„Indie“ (množné číslo), americké územie
MERCOSUL (Mercado Comum do Sul)	portugalský	Spoločný trh juhu
MERCOSUR (Mercado Común del Sur)	španielsky	Spoločný trh juhu
OSN		Organizácia Spojených národov
princíp <i>uti possidetis</i>	latinský	princíp obsadenia územia podľa skutočnej držby
SDG (Sustainable Development Goal)	anglický	cieľ v oblasti udržateľného rozvoja
Virreinato del Río de la Plata		Laplatské miestokráľovstvo

Prameň: Chalupa (1999), Klíma (1998), Klíma (2015) s. 519-5

Úvod

Pod vplyvom ekonomickej integrácie a globalizácie, sa svetové ekonomiky čoraz viac otvárajú zahraničnoobchodnej výmene tovarov a služieb. Jednotlivé ekonomiky sa zbližujú a prehlbujú vzťahy medzi nimi, čím vytvárajú úplne novú ekonomickú štruktúru. Úspešným príkladom tohto procesu, je práve európska integrácia, ktorej výsledkom je Európska únia. Integračné procesy vytvorili aj niekoľko integračných celkov v krajinách Južnej Ameriky, medzi ktorými sa za najúspešnejší považuje práve Spoločný trh juhu (Mercosur). Tieto dva bloky sa momentálne snažia ratifikovať vzájomnú asociačnú dohodu, ktorá by priniesla zníženie ciel a obmedzení zahraničného obchodu. Zároveň, by potlačila vplyv Číny na krajiny Južnej Ameriky, najmä Mercosuru. Asociačná dohoda je práve v procese ratifikácie jednotlivými členskými krajinami týchto združení a zatiaľ nie je známe, či bude táto ratifikácia úspešná.

Na základe aplikácie vedeckých metód vo vzťahu k skúmaniu Asociačnej dohody medzi EÚ 27 a Mercosur 5 je hlavným cieľom diplomovej práce zhodnotiť pozíciu a benefity pre SR v kontexte relevantných bilaterálnych zahraničnoobchodných vzťahov v tradičnom finančnom vyjadrení, ako aj z hľadiska vodného stresu so zreteľom na virtuálnu vodu.

V prvej kapitole práce vysvetľujeme teóriu a prax medzinárodnej ekonomickej integrácie, ktorú aplikujeme na príklade integrácie EÚ a Mercosur. Ďalej charakterizujeme asociačnú dohodu EÚ-Mercosur a poukazujeme na priaznivé a negatívne odozvy, súvisiace s dohodou. V závere kapitoly, kvantifikujeme zahraničnoobchodnú výmenu tovarov a služieb medzi EÚ a Mercosur v tradičnom finančnom vyjadrení. V druhej kapitole definujeme cieľ diplomovej práce, metodiku práce a metódy skúmania. V tretej kapitole hodnotíme ciele OSN v oblasti udržateľného rozvoja v praxi EÚ 27 a Mercosur 5, s prihliadnutím na vodný stres a potravinovú bezpečnosť. Ďalej v práci hodnotíme zahraničnoobchodnú výmenu tovarov so zreteľom na virtuálnu vodu medzi EÚ 27 a Mercosur 5, Slovenskom a Mercosur 5, ako aj Slovenskom a Brazíliou. V závere kapitoly, hodnotíme potenciál zahraničnoobchodnej výmeny so zameraním na virtuálnu vodu s perspektívou pre hospodársku sféru v záujme formulácie príležitostí.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

Základom medzinárodnej výmeny tovaru je medzinárodná deľba práce, ktorá určuje jej obsah a smery, čiže komoditnú a teritoriálnu štruktúru svetového obchodu. Podľa profesora Ľubomíra Michníka¹ z Katedry medzinárodného obchodu Obchodnej fakulty Ekonomickej univerzity v Bratislave je základným ekonomickým zmyslom medzinárodnej deľby práce dosahovanie úspor národnej práce, ktoré sa dosahujú v dôsledku využívania priaznivejšieho vybavenia určitými výrobnými faktormi. Ako dodáva, táto výhoda vyplýva zo zákona ponuky a dopytu. Zapojenie do medzinárodnej deľby práce je vymedzené produkčnými podmienkami krajiny, ktoré sa nazývajú aj pasívnymi podmienkami zapojenia krajiny do medzinárodnej deľby práce. Nedostatok týchto podmienok, určuje štruktúru a rozsah importu krajiny. Medzi aktívne podmienky určujúce rozsah a štruktúru exportu podľa profesora Michníka patria:

- prírodné podmienky, určované geografickou polohou krajiny, klimatickými podmienkami, bonitou pôdy, vodstvom, zdrojmi nerastného bohatstva a demografickými podmienkami;
- historické podmienky vo výrobe tovarov, ktoré si získali postavenie na svetovom trhu vďaka svojej kvalite a bývajú spojené s prírodnými podmienkami, ktoré v minulosti ovplyvnili domácu výrobu;
- technické podmienky, ktoré záležia od vybavenia krajiny kapitálom, kvalifikáciou pracovnej sily a rozvoja výrobných síl v krajine;
- ekonomické podmienky, medzi ktoré patrí ekonomický rozmer krajiny, jej vybavenie kapitálom alebo dosiahnutý stupeň ekonomickej úrovne daný tvorbou HDP na obyvateľa;
- politické podmienky, ktoré najviac ovplyvňujú najmä teritoriálnu štruktúru zahraničného obchodu.

Produkcia vyrobená v jednotlivých krajinách, ktorá je výsledkom medzinárodnej deľby práce sa ďalej vymieňa prostredníctvom zahraničného obchodu. Podľa profesora Michníka sa zahraničný obchod týka výlučne iba jednej krajiny alebo skupiny krajín

¹ MICHNÍK Ľubomír a kol. 1998. *Zahraničný obchod: Ekonomika – stratégia – podnikanie*. Bratislava : SPRINT. ISBN 80-8884-31-8, s. 15 a nasl.

k ostatným krajinám sveta. Upozorňuje taktiež na medzinárodný obchod, ktorý zahŕňa zahraničný obchod niekoľkých krajín, napríklad v rámci zoskupení.

Komoditná štruktúra zahraničného obchodu svedčí o hospodárskej štruktúre krajiny. A teda krajiny vyvážajú tovary, ktoré sa v nich vyrábajú a naopak dovážajú tovary, ktorých majú nedostatok. Teritoriálna štruktúra obchodu je závislá na historických väzbách a vzťahoch medzi krajinami. Dôležitým faktorom je aj geografická poloha krajiny, pretože väčšina krajín obchoduje s krajinami nie príliš vzdialenými. Komoditná štruktúra krajiny môže mať vplyv aj na určovanie teritoriálnej štruktúry, pretože krajiny sa orientujú na tie, s ktorými si zabezpečujú navzájom potreby tovarov a služieb. Fyzický pohyb tovaru a služieb cez hranicu štátu, za určité obdobie sleduje obchodná bilancia. Tá sa vyjadruje v peňažných jednotkách a nezohľadňuje platobné vyrovnanie fyzických pohybov.²

V historickom poňatí Adam Smith na rozdiel od merkantilistov, ktorí tvrdili, že v medzinárodnej výmene jedna krajina vždy získa druhá stratí, upozornil na to, že špecializácia a deľba práce v medzinárodnom obchode vedie k rastu produktivity a profitujú z nej všetky zúčastnené strany.³ David Ricardo neskôr nadviazal na Smithovu teóriu absolútnych výhod tým, že krajiny môžu medzi sebou obchodovať aj v prípade, kedy je jedna z nich absolútne produktívnejšia pri výrobe tovarov a druhá absolútne menej produktívna pri výrobe týchto tovarov.⁴ Poukázal na to, že výmena môže byť aj v tomto prípade výhodná pre obe zúčastnené strany.⁵

V novodobom poňatí sú racionalistické modely vyjednávania založené na predpoklade jednotného štátu, spájajúceho domáce záujmy, ktorého cieľom je udržať si moc a maximalizovať užitočnosť. V týchto modeloch sa strany snažia maximalizovať svoje vzájomné zisky smerom k Paretovmu optimu, za ktorým už nie je možné zvyšovať svoje výhody, bez toho aby na tom boli ostatné strany horšie. Tieto modely sú založené na

² MICHNÍK Ľubomír a kol. 1998. *Zahraničný obchod: Ekonomika – stratégia – podnikanie*. Bratislava : SPRINT. ISBN 80-8884-31-8, s. 18-19

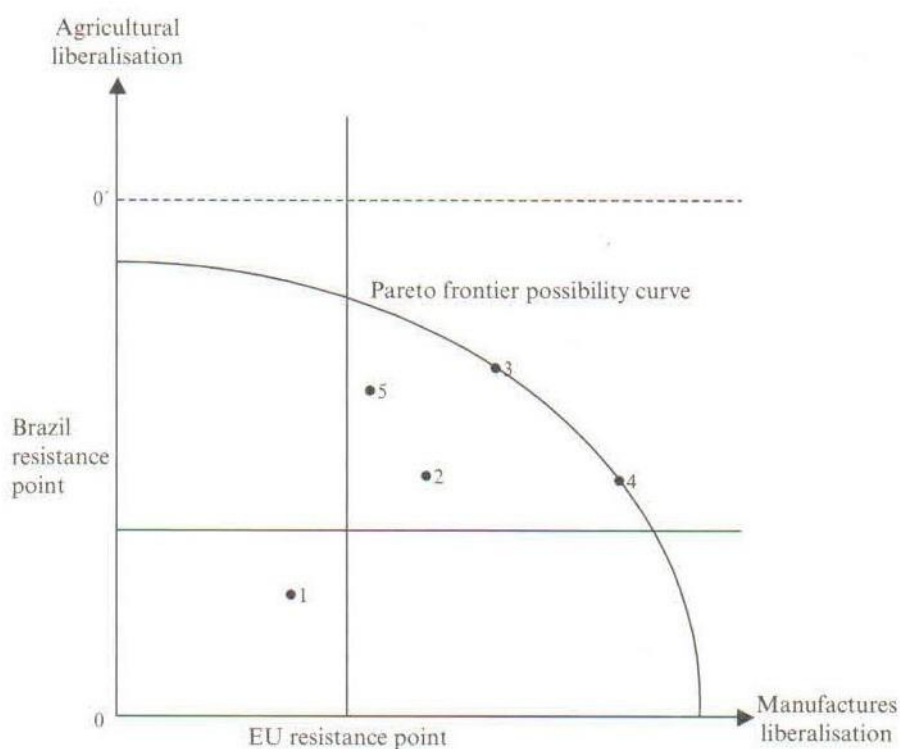
³ A. Smith za zdroj bohatstva jednotlivých národov považoval celkové množstvo vynaloženej práce a jej produktivitu. Veľkú pozornosť venoval medzinárodnej deľbe práce, za ktorej základ považoval prirodzené výhody pri výrobe určitého výrobku. Vďaka týmto prirodzeným výhodám krajina vyrába tovar lacnejšie, teda s nižšími absolútnymi nákladmi než ostatné krajiny, ktoré by od nej mali tento tovar kupovať. (PETRIČOVÁ, Jarmila (2003). *Klasická ekonómia*, s. 33-34. In LISÝ, Ján a kol. (2003). *Dejiny ekonomických teórií*. Bratislava:Iura Edition, 2003. ISBN 80-89047-60-2.)

⁴ D. Ricardo za základ medzinárodnej deľby práce považoval rozdiel v relatívnych nákladoch. Podľa jeho teórie bude každá krajina vyrábať a vyvážať tovary, ktoré môže vyrábať relatívne lacnejšie a dovážať tie, ktoré relatívne lacno vyrába iná krajina. (PETRIČOVÁ, Jarmila (2003). *Klasická ekonómia*, s.38. In LISÝ, Ján a kol. (2003). *Dejiny ekonomických teórií*. Bratislava:Iura Edition, 2003. ISBN 80-89047-60-2.)

⁵ LISÝ, Ján a kol. 2010. *Stručný prehľad dejín ekonomických teórií*. Bratislava : Iura Edition. 2010. ISBN 978-80-8078-323-5, s. 16-17

dôkladnom pochopení sektorových záujmov krajín, zapojených do akéhokoľvek vyjednávania a predstavujú silný nástroj na analýzu rozhodovacích procesov. Takéto vyjednanie môžeme ilustrovať na príklade rokovaní Európskej únie s Brazíliou z Dohy: so zameraním EÚ na liberalizáciu orientovanú na výrobcov v rámci tzv. Non-Agricultural Market Access (NAMA) rokovaní a Brazílie na otvorenie poľnohospodárskych trhov EÚ.

Schéma 1 Hranica produkčných možností

Prameň: BAYNE, Nicholas – WOOLCOCK, Stephen (eds.). The New Economic Diplomacy : Decision-Making and Negotiation in International Economic Relations (2nd edition). Aldershot : Ashgate. 2007. ISBN 978-0-7546-7048-3, s. 31.

Body na tomto grafe znázorňujú jednotlivé možnosti rokovaní medzi oboma stranami. Bod 1 sa nachádza v mieste kde ani EÚ ani Brazília nie sú ochotné akceptovať výsledok rokovaní, pretože je to menej ako potrebujú na uspokojenie svojich voličov. Bod 2 ponúka výhody obom, avšak je stále pod Pareto hranicou. Bod 3 zobrazuje výsledok, ktorý je výhodnejší pre Brazíliu ako pre EÚ, preto by sa mohlo očakávať, že EÚ sa by sa mohla snažiť posunúť na bod 4, ktorý by presadzoval zmiešanú stratégiu. Krajiny by sa mohli dohodnúť aj na bodoch 2 a 5 aj keď sú pod Pareto hranicou, ale stále by dosahovali relatívne zisky. EÚ by v bode 2 získala menej než v bode 3, no Brazília by nezískala relatívne zisky.

V bode 5 by Brazília nezískala toľko ako v bode 3, no rovnako by v tomto prípade EÚ nezískala relatívne zisky.⁶

Vlády majú väčšinou svoje vlastné politické a ideologické preferencie, ktoré sú ovplyvňované najmä záujmami rôznych sektorov národného hospodárstva. Nekombinujú rôzne domáce záujmy, aby určili národnú preferenciu. V prípade Európskej únie obchodnú politiku formujú do značnej miery predstavitelia inštitúcií, ktorých záujmy nie sú podriadené vyhlídkam na opätovné zvolenie.⁷ Úradníci Európskej komisie vedú za EÚ väčšinu obchodných rokovaní a sú považovaní za podporovateľov európskej integrácie.⁸

V historickom poňatí významne ovplyvnilo proces formovania európskej integrácie viacero prístupov. Jedným z nich je **teória funkcionalizmu**, ktorá sa síce nezaobera priamo témou európskej integrácie, ale prispela k formovaniu vzťahov v povojnovej Európe. Základnou myšlienkou funkcionalizmu bol svetový mier a blahobyť založený na postupnom prepájaní krajín a spolupráci medzi štátmi. Myšlienka integrácie v tejto teórii spočíva v tom, že spolupráca v jednej oblasti hospodárstva povedie k spolupráci aj v ďalších oblastiach. Integrácia tu teda nemá za cieľ spojiť krajiny do jedného integračného celku, ale podporiť spoluprácu v ekonomických otázkach ako je napríklad medzinárodná preprava. Dominantnou teóriou európskej integrácie sa stal **neofunkcionalizmus**. Ten vychádza zo sektorovej spolupráce štátov, ktorá sa postupne rozšíri do ostatných sektorov a oblastí. Jednou z hlavných myšlienok tejto teórie bolo, že národné štáty už nedokážu efektívne uspokojovať potreby svojich občanov na národnej úrovni, a práve preto sa snažia o vytvorenie nadnárodného politického orgánu, ktorému odovzdajú časť svojej suverenity.⁹ Neofunkcionalisti zdôrazňujú postupnú integráciu, od ekonomického až po politické zjednotenie všetkých subjektov. V rámci tohto procesu identifikujú päť základných fáz:¹⁰

1. integrácia v nízkej politike, teda sektorová ekonomická integrácia;

⁶ BAYNE, Nicholas – WOOLCOCK, Stephen (eds.). *The New Economic Diplomacy : Decision-Making and Negotiation in International Economic Relations* (2nd edition). Aldershot : Ashgate. 2007. ISBN 978-0-7546-7048-3, s. 30-32.

⁷ Autentické znenie: „In the case of the European Union much trade policy is formulated and conducted by officials whose interests are not shaped by the prospects of re-election.“ (BAYNE, Nicholas – WOOLCOCK, Stephen (eds.). *The New Economic Diplomacy : Decision-Making and Negotiation in International Economic Relations* (2nd edition). Aldershot : Ashgate. 2007. ISBN 978-0-7546-7048-3, s. 33)

⁸ Konštruktivistické prístupy k medzinárodným vzťahom zdôrazňujú, že pomocou diskusií a dialógov sa časom môžu meniť záujmy a identity.

⁹ BOCORA, Ján. Teórie európskej integrácie – funkcionalizmus, neofunkcionalizmus a intergovernmentalizmus. In LIPKOVÁ, Ľudmila a kol. *Európska únia*. Bratislava: Sprint dva, 2011. 448 s. ISBN 978-80-89393-33-6, s. 25.

¹⁰ BOCORA, Ján. Teórie európskej integrácie – funkcionalizmus, neofunkcionalizmus a intergovernmentalizmus. In LIPKOVÁ, Ľudmila a kol. *Európska únia*. Bratislava: Sprint dva, 2011. 448 s. ISBN 978-80-89393-33-6, s. 24-25.

2. vznik a rozvoj spoločných inštitúcií, ktoré budú určovať napredovanie integračného procesu;
3. spill-over, kedy dochádza k postupnej integrácii nových oblastí;
4. prehĺbovanie integrácie nielen v nových sektoroch, ale aj posilnením už integrovaných oblastí;
5. integrácia vysokej politiky, kedy dochádza k úplnej integrácii v politickej a bezpečnostnej oblasti a vzniká nový politický útvar.

Kritikou neofunkcionalizmu je **intergovernmentalizmus**, ktorý vychádza z neorealistického vnímania medzinárodných vzťahov. Základnou myšlienkou tohto smeru je existencia vzájomnej závislosti medzi štátmi, ktorá je predpokladom budúcich integračných procesov. Táto medzivládna koncepcia vníma proces európskej integrácie ako formu medzinárodnej spolupráce v rôznych oblastiach, ktorej cieľom je efektívne spravovanie jednotlivých politík štátov. Tento prístup bol formovaný v realistickom a liberalistickom smere. Základný predstaviteľ realistického smeru Stanley Hoffman spochybňuje najmä spill-over efekt integrácie a tvrdí, že integrácia je možná iba v ekonomickej oblasti, teda v rámci nízkej politiky a nie vo vysokej politike, ako sú obrana a zahraničná politika. Liberalistický smer integráciu chápe ako vôľu štátov podriadiť časť svojich kompetencií a suverenity nadnárodnej inštitúcii, avšak tieto inštitúcie fungujú len v rozsahu v akom to povolia jednotlivé štáty. Integráciu majú teda pod kontrolou štáty a podlieha ich národnej preferencií.¹¹

1.1 Teória a prax medzinárodnej ekonomickej integrácie

Medzinárodnú ekonomickú integráciu profesor Drahoš Šíbl z Katedry medzinárodného obchodu Obchodnej fakulty Ekonomickej univerzity v Bratislave charakterizuje ako *„objektívny proces vzájomného a postupného prepájania, prispôsobovania a zblížovania národných ekonomických štruktúr, prehĺbovania závislostí medzi nimi a ich postupnej transformácie na novú ekonomickú štruktúru vznikajúceho regionálneho hospodárskeho komplexu. Tento komplex nemožno chápať len ako jednoduchý súhrn národných ekonomík. Je novou kvalitou, ktorá z hľadiska výsledkov ekonomickej činnosti zúčastnených krajín zabezpečuje optimálnejší priebeh reprodukčného procesu,*

¹¹ BOCORA, Ján. Teórie európskej integrácie – funkcionalizmus, neofunkcionalizmus a intergovernmentalizmus. In LIPKOVÁ, Ľudmila a kol. *Európska únia*. Bratislava: Sprint dva, 2011. 448 s. ISBN 978-80-89393-33-6, s. 26-28.

vyššiu produktivitu práce a úsporu času, ktorým spoločnosť disponuje.“¹² S profesorom Šíblom možno tiež súhlasiť, že medzinárodná ekonomická integrácia „odzrkadľuje vysoký stupeň zospoločenšenia súčasnej výroby, ktorej ďalší efektívny rozvoj by v mnohých prípadoch nebol možný, keby sa uzatvoril do hraníc jednotlivých národných štátov obmedzených rozsahom a možnosťami.“¹³ B. Balassachápal ekonomickú integráciu ako proces vedúci k úplnému odstráneniu diskriminácie, pričom podľa neho „ekonomická integrácia nemá v ekonomickej literatúre jednoznačný význam“.¹⁴ Pri výklade jeho teórie zdôrazňoval rozdiel medzi integráciou a spoluprácou. Spolupráca zahŕňala činnosti zamerané na zníženie diskriminácie. Proces hospodárskej integrácie však zahŕňal opatrenia, ktoré potláčali niektoré formy diskriminácie. Počiatky ekonomickej integrácie môžeme vidieť v snahe niektorých štátov zoskupiť sa do určitých zón alebo regiónov po druhej svetovej vojne. Tieto formy integrácie sa označujú aj ako regionalizácia. Príkladom môže byť európska integrácia po druhej svetovej vojne, kedy vzniklo Európske spoločenstvo pre uhlie a oceľ (ESUO) alebo aj vznik Európskeho hospodárskeho spoločenstva, ktoré regionálnu integráciu prehĺbilo.¹⁵

Vo svete však existujú rozdiely v charakterizovaní jednotlivých stupňov ekonomickej integrácie. Model ekonomickej integrácie možno vysvetliť prostredníctvom nasledujúcich schém 2 a 3, ktoré vychádzajú z idey B. Balassu. Ten uvádza, že vývojové fázy integračného procesu prechádzajú od najnižších stupňov, čo je v prípade schémy 2 pásmo voľného obchodu, až po najvyšší stupeň, ktorým je úplná hospodárska integrácia. Je však dôležité podotknúť, že integračný proces nemusí prejsť všetkými fázami vývoja.

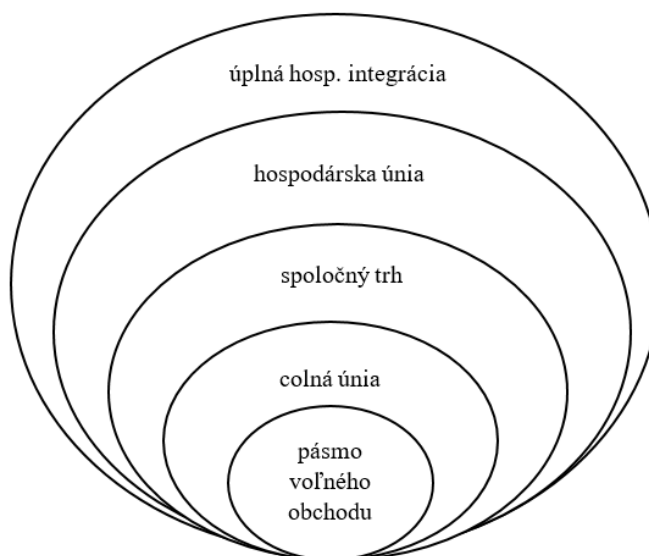
¹² ŠÍBL, D. a kol. 2002. Veľká ekonomická encyklopédia – výkladový slovník A-Ž. 2. rozšírené vydanie. Bratislava : Sprint, 2002. ISBN 80-89085-04-0, s. 487

¹³ ŠÍBL, D. a kol. 2002. Veľká ekonomická encyklopédia – výkladový slovník A-Ž. 2. rozšírené vydanie. Bratislava : Sprint, 2002. ISBN 80-89085-04-0, s. 487

¹⁴ BALASSA, B. 1961. *The Theory of Economic Integration*. Oxon : Routledge (Revivals), 1961. ISBN 13: 978-0-415-67910-7, s. 1-2.

¹⁵ LIPKOVÁ, Beáta. Teória medzinárodnej ekonomickej integrácie. In LIPKOVÁ, Ľudmila a kol. *Európska únia*. Bratislava: Sprint dva, 2011. 448 s. ISBN 978-80-89393-33-6, s. 11

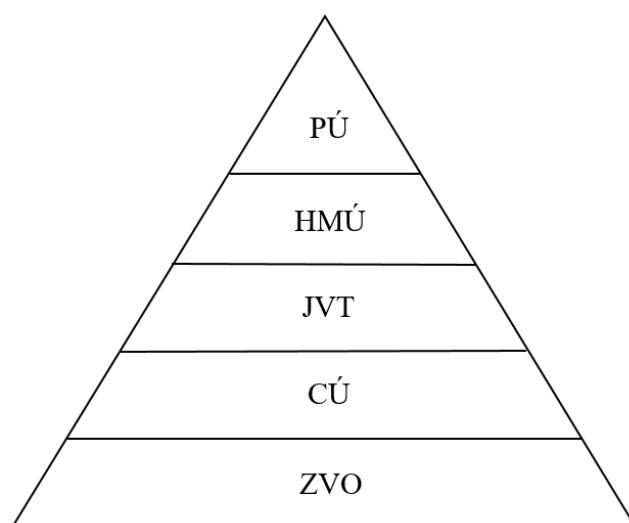
Schéma 2 Formy, resp. stupne ekonomickej integrácie podľa B. Balassu (1961)

Prameň: STANĚK, Peter a kol. *Kľúčové zmeny ekonomického a spoločenského vývoja: súčasnosť a budúcnosť*. Bratislava: Ekonóm. 2018. ISBN 978-80-225-4578-5, s. 59.

Schéma 3 poukazuje na modifikáciu úrovni ekonomickej integrácie podľa Balassu. Politická únia sa nachádza na najvyššej pozícii nad hospodárskou a menovou úniou. Naopak na najnižšej úrovni sa nachádza zóna voľného obchodu a za ňou nasledujú colná únia a spoločný trh.

Schéma 3 Štádiá ekonomickej integrácie podľa B. Balassu (1961) v podobe tzv. „integračnej pyramídy“

Legenda: ZVO – zóna voľného obchodu; CÚ – colná únia; JVT – jednotný vnútorný trh; HMÚ – hospodárska a menová únia; PÚ – politická únia.

Poznámka: V predmetnej vizualizácii je politická (úplná) únia stotožnená s „kvalitatívne novým celkom“, avšak s dôrazom, že politický konsenzus je nevyhnutným predpokladom vytvárania všetkých štádií ekonomickej integrácie.

Prameň: STANĚK, Peter a kol. *Klíčové zmeny ekonomického a spoločenského vývoja: súčasnosť a budúcnosť*. Bratislava: Ekonóm. 2018. ISBN 978-80-225-4578-5. s. 59; LACINA, L. – STREJČEK, P. – BLÍŽKOVSKÝ, P. 2016. *Učebnice evropské integrace*. 4. přepracované a aktualizované vydání. Brno : Barrister & Principal, 2016. 359 s. ISBN 978-80-7485-104-9, s. 47.

Pásmom voľného obchodu krajiny medzi sebou zrušia clá a kvantitatívne obmedzenia. Toto odstraňovanie sa v praxi uskutočňuje postupne, v určitom časovom úseku, napríklad niekoľkých rokov. Podľa dohody môžu byť tieto opatrenia odstránené na všetky tovary, alebo len na priemyselné výrobky. Avšak, pri zahraničnom obchode s tretími krajinami si každý členský štát určuje svoj vlastný colný režim. Tento systém tvorby vlastnej colnej politiky môže mať aj negatívne dôsledky tým, že napomôže obísť vyššie colné bariéry v niektorých krajinách a radšej do týchto krajín reexportovať tovar cez krajiny patriace do zóny voľného obchodu s nižšími clami. Práve z tohto dôvodu sú zavádzané pravidlá pôvodu tovaru.

Predstavitelia klasickej a neoklasickej teórie sa snažili dokázať, že zavedenie cieľ a kvantitatívnych obmedzení do zahraničného obchodu spôsobuje zníženie blahobytu. V praxi ekonomickej integrácie sú dôležité najmä dva faktory, a to náklady spojené s konverziou výrobných činností a ochrana novo vznikajúcich priemyselných odvetví a druhý faktor, rastúce výnosy z rozsahu produkcie. Ak sa krajiny chcú efektívne špecializovať na výrobný sektor, v ktorom dosahujú komparatívne výhody, je potrebné vytvoriť ďalšie podniky, ktoré budú rozvíjať tento sektor. To však so sebou prináša náklady, ktoré môžu byť značne vysoké. Riešením tohto problému môže byť pomoc týmto sektorom formou štrukturálnych fondov Európskej únie.¹⁶

Colnou úniou sa medzi krajinami odstránia nielen obchodné bariéry, ale sa zavedie aj spoločná obchodná politika voči tretím krajinám. Vytvorí sa spoločný colný sadzobník, ktorý zabráni obchádzaniu colných taríf členských štátov colnej únie voči tretím krajinám.

Analýzou ekonomickej integrácie prišli ekonómovia J. Viner a aj B. Balassa k záveru, že za určitých podmienok sa môže vstupom krajiny do colnej únie znížiť blahobyt a spotreba. Tento jav môže nastať prechodom do štádia medzi protekcionizmom

¹⁶ LIPKOVÁ, Beáta. Pásmo voľného obchodu. In LIPKOVÁ, Ľudmila a kol. *Európska únia*. Bratislava: Sprint dva, 2011. 448 s. ISBN 978-80-89393-33-6, s. 12-15.

a liberalizáciou obchodu. Vytvorením colnej únie sa liberalizuje obchodná výmena medzi jej členmi, v dôsledku čoho môže dôjsť k tvorbe alebo odklonu obchodu. V prvom prípade dôjde k zvýšeniu disponibilného dôchodku, a to obyvatelia využijú na nákupy tovarov z tretích krajín, alebo v druhom prípade zlacnejú tovary v rámci regiónu, čo bude mať za dôsledok substitúciu dovozov z tretích krajín a zhoršenie k ich prístupu. Pozitívne dôsledky colnej únie prinášajú rastúce výnosy z rozsahu produkcie. Ak sú tieto výnosy rastúce, potom zosilnenie vzájomného obchodu spôsobí pokles výrobných nákladov na jednotku produkcie, čo umožní vyrábať pri nižších nákladoch než vo zvyšku sveta. Colná únia tiež vedie krajiny k zmenám v objeme svojho dopytu, čím ovplyvňuje ceny určitých tovarov a mení ich výmenné relácie s tretími krajinami.¹⁷

Spoločný trh liberalizuje nielen pohyb tovarov a služieb, ale aj pohyb pracovných síl a kapitálu, vrátane finančných služieb. V tomto stupni integrácie sa teda uplatňujú štyri ekonomické slobody: voľný pohyb tovarov, služieb, pracovných síl a kapitálu. Aj keď sú trhy členských krajín priamo spojené, vo vnútri spoločného trhu vzniká množstvo prekážok. Príkladom môžu byť obchodné vzťahy, ktoré sú aj pod spoločným trhom vystavené netarifným bariéram alebo neuznávanie dokladov o vzdelaní a iné. Vybudovaním jednotného trhu sa očakáva odstránenie rozdielov technických bariér a hygienických a bezpečnostných noriem, ktoré spomaľujú prístup na trhy partnerských krajín. Vytvorením jednotného trhu dochádza vo väčšine sektorov k zväčšeniu veľkosti podnikov, čo je zdrojom rastúcich výnosov a má za dôsledok pokles nákladov a cien.¹⁸

Hospodárska a menová únia je vyšší stupeň ekonomickej integrácie, ktorý je spojený so spoločnou koordinovanou hospodárskou politikou medzi členmi v určitých smeroch, napríklad monetárnej a fiškálnej politike. Predpokladom je aj vytvorenie spoločnej meny. Vytvorenie menového systému je spojené so skúmaním výhod a nevýhod jednotnej meny v ekonomike a zaoberá sa ním teória optimálnych menových oblastí. Tá je charakterizovaná ako súbor regiónov, medzi ktorými je vysoká mobilita výrobných faktorov, najmä pracovnej sily. Neskôr boli pridané k tejto teórii ďalšie kritéria ako: otvorenosť a veľkosť ekonomiky, pružnosť cien a miezd, miera inflácie, fiškálna integrácia, komoditná

¹⁷ LIPKOVÁ, Beáta. Colná únia. In LIPKOVÁ, Ľudmila a kol. *Európska únia*. Bratislava: Sprint dva, 2011. 448 s. ISBN 978-80-89393-33-6, s. 15-17.

¹⁸ LIPKOVÁ, Beáta. Spoločný trh. In LIPKOVÁ, Ľudmila a kol. *Európska únia*. Bratislava: Sprint dva, 2011. 448 s. ISBN 978-80-89393-33-6, s. 17-18; LIPKOVÁ, Beáta. Jednotný trh. In LIPKOVÁ, Ľudmila a kol. *Európska únia*. Bratislava: Sprint dva, 2011. 448 s. ISBN 978-80-89393-33-6, s. 18-20.

diverzifikácia a iné. Výhodou zavedenia menovej únie je zníženie transakčných nákladov, najmä vďaka odstráneniu zmeny menových kurzov.

Okrem týchto pojmov sa v teóriách ekonomickej integrácie uvádza aj úplná ekonomická integrácia. Tá predpokladá zjednotenie menovej, fiškálnej, sociálnej a proticyklickej politiky. Vyžaduje sa v nej aj ustanovenie nadnárodného orgánu, ktorý bude vydávať nariadenia záväzné pre členské štáty.¹⁹

Tabuľka 1 Formy, resp. stupne ekonomickej integrácie podľa B. Balassa (1961) s charakteristikou

	pásma voľného obchodu	colná únia	spoločný trh	hospodárska (resp. menová) únia	politická únia
bezcolný a bezkontingenčný pohyb tovaru a služieb medzi členmi	+	+	+	+	+
spoločná colná tarifa a spoločná obchodná politika voči nečlenom	-	+	+	+	+
voľný pohyb kapitálu a pracovných síl medzi členmi	-	-	+	+	+
spoločná, resp. koordinovaná hospodárska (resp. menová) politika medzi členmi v určitých smeroch	-	-	-	+	+
zjednotenie všetkých oblastí hospodárskej politiky medzi členmi	-	-	-	-	+

Legenda: + prítomnosť opatrenia; - neprítomnosť opatrenia

Prameň: STANĚK, Peter a kol. *Kľúčové zmeny ekonomického a spoločenského vývoja: súčasnosť a budúcnosť*. Bratislava: Ekonóm. 2018. ISBN 978-80-225-4578-5. s. 62.

¹⁹ LIPKOVÁ, Beáta. Hospodárska a menová únia. In LIPKOVÁ, Ľudmila a kol. *Európska únia*. Bratislava: Sprint dva, 2011. 448 s. ISBN 978-80-89393-33-6, s. 20-22.

Tabuľka 1 zobrazuje rôzne formy integrácie a jednotlivé opatrenia, ktoré sa na nej vzťahujú. Ako uvádza Balassa, v zóne voľného obchodu sú clá medzi zúčastnenými krajinami zrušené, ale každá krajina si zanecháva vlastnú politiku voči nečlenom. Vytvorenie colnej únie potláča diskrimináciu v oblasti pohybu komodít v rámci únie aj nečlenských krajín. Spoločný trh ruší nielen obchodné obmedzenia, ale aj obmedzenia pohybu faktorov. Hospodárska únia spája potláčanie obmedzení pohybu komodít a faktorov s harmonizáciou národných hospodárskych politík. Nakoniec úplná ekonomická integrácia predpokladá zjednotenie všetkých hospodárskych politík a zjednotenie nadnárodnej autority.²⁰

1.1.1 Medzinárodná ekonomická integrácia na príklade Európskej únie (EÚ)

Následky druhej svetovej vojny a hrozba ďalších možných konfrontácií priviedla šesť krajín Európy k rozhodnutiu spojiť uhoľný a oceliarsky priemysel v roku 1951. 18. apríla 1951 prišlo k podpisu Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva uhlia a ocele (ESUO) alebo Parížskej zmluvy, ktorá je považovaná za prvý krok, ktorý viedol k európskej integrácii. V roku 1957 Rímske zmluvy o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva (EHS) a Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu (Euratom) posilnili tieto základy integrácie. Šiestimi zakladajúcimi krajinami boli Belgicko, Francúzsko, Nemecko, Taliansko, Luxembursko a Holandsko. Cieľom EHS bolo vytvoriť prostredníctvom colnej únie postupne spoločný trh založený na štyroch slobodách pohybu.²¹

Článok 8 Rímskej zmluvy predpokladal dokončenie colnej únie (pri postupnom vytváraní spoločného trhu) počas obdobia 12 rokov, ktoré sa skončilo v roku 1969. Colná únia bola dokončená skôr ako sa predpokladalo a prechodné obdobie na rozširovanie kvót a postupné odstraňovanie vnútorných ciel sa skončilo už v roku 1968. Dovtedy sa prijali aj spoločné vonkajšie colné sadzby pre obchod s tretími krajinami. Nadobudnutie Jednotného európskeho aktu, ktorý podstatne zmenil Rímske zmluvy, v roku 1986 podporilo myšlienku integrácie vytvorením veľkého vnútorného trhu. Ten podpísali vtedajší deväť členovia 17.

²⁰ BALASSA, B. 1961. *The Theory of Economic Integration*. Oxon : Routledge (Revivals), 1961. ISBN 13: 978-0-415-67910-7, s. 2.

²¹ EUROPEAN PARLIAMENT. *The historical development of European integration*. [elektronický zdroj]. 2018. s. 3 [cit. 2022-16-04]. Dostupné na: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/PERI/2018/618969/IPOL_PERI\(2018\)618969_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/PERI/2018/618969/IPOL_PERI(2018)618969_EN.pdf)

februára 1986. Jedným z jeho hlavných ustanovení bolo práve dokončiť plne funkčný vnútorný trh do 1. januára 1993.²²

Maastrichtská zmluva nabrala účinnosť 1. novembra 1993, zmenila bývalé európske zmluvy a vytvorila Európsku úniu. Únia bola založená na Európskych spoločenstvách a podporovaná politikami a formami spolupráce ustanovenými v Zmluve o Európskej únii. Neskôr v roku 1999 Amsterdamská zmluva vykonala úpravy potrebné na to, aby EÚ mohla fungovať efektívnejšie a demokratickejšie. Zmluva z Nice, ktorá vstúpila do platnosti 1. februára 2003 čiastočne pripravila Európsku úniu na dôležité rozšírenie v rokoch 2004 a 2007. Jej hlavnou úlohou teda bolo zefektívniť a legitimizovať inštitúcie EÚ a pripraviť EÚ na jej ďalšie rozšírenie. Lisabonská zmluva účinná od roku 2009, zmenila spôsob akým EÚ vykonávala svoje právomoci, a to posilnením účasti a ochrany občanov, vytvorením nového inštitucionálneho usporiadania a úpravou rozhodovacích procesov s cieľom zvýšiť efektívnosť a transparentnosť.²³

V priebehu 70. a 80. rokov EHS postupne rozširovalo svoje členstvo. V roku 1973 boli prijaté Spojené kráľovstvo, Dánsko a Írsko a v roku 1981 Grécko. Za nimi nasledovali v roku 1986 Portugalsko a Španielsko. V 90. rokoch, konkrétne v roku 1995 vstúpili do EÚ Švédsko, Rakúsko a Fínsko, čím zostali Island, Nórsko a Švajčiarsko jediné väčšie západoeurópske krajiny mimo tohto združenia.

Koncom 80. rokov Maastrichtská zmluva špecifikovala aj agendu začlenenia menovej politiky do EHS. Cieľom bolo nahradiť národné meny spoločnou menou riadenou spoločnými menovými inštitúciami. V zmluve sa definoval aj súbor konvergenčných kritérií, ktoré špecifikovali podmienky, ktoré musela krajina spĺňať na účasť v spoločnej mene.

Rozširovanie členov EÚ naďalej pokračovalo aj v roku 2004 kedy bolo prijatých 10 krajín – Cyprus, Česká republika, Estónsko, Maďarsko, Lotyšsko, Litva, Malta, Poľsko,

²² EUROPEAN PARLIAMENT. *The historical development of European integration*. [elektronický zdroj]. 2018. s. 6-8 [cit. 2022-16-04]. Dostupné na:

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/PERI/2018/618969/IPOL_PERI\(2018\)618969_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/PERI/2018/618969/IPOL_PERI(2018)618969_EN.pdf)

²³ EUROPEAN PARLIAMENT. *The historical development of European integration*. [elektronický zdroj]. 2018. s. 10-18 [cit. 2022-16-04]. Dostupné na:

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/PERI/2018/618969/IPOL_PERI\(2018\)618969_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/PERI/2018/618969/IPOL_PERI(2018)618969_EN.pdf)

Slovensko a Slovinsko. Následne ešte v roku 2007 pristúpili Bulharsko a Rumunsko a najnovšie v roku 2013 aj Chorvátsko.²⁴

1.1.2 Medzinárodná ekonomická integrácia na príklade Spoločného trhu juhu (Mercosur)

V porovnaní s rozsiahlou ekonomickou integráciou európskych krajín obchod medzi krajinami Latinskej Ameriky je menej významný. B. Balassa vo svojom diele uvádza, že vnútorný obchod v rámci Latinskej Ameriky tvoril len 9 percent celkového obchodu. Tento jav argumentuje tým, že nízky stupeň obchodnej výmeny medzi krajinami Latinskej Ameriky naznačuje obmedzenia v prerozdelení výrobných činností v regióne. Na rozdiel od vysoko rozvinutých krajín Európy bol obchod v Latinskej Amerike, medzi nedostatočne rozvinutými krajinami, obmedzený. Krajiny tohto regiónu sa špecializovali na vývoz surových materiálov, tekutých palív alebo nespracovaného jedla a potravín. Takáto koncentrácia obchodu s primárnymi produktami bola charakteristická pre krajiny na nízkej úrovni ekonomického rozvoja. Ďalšími faktormi, ktoré bránili rozvoju obchodu medzi latinskoamerickými krajinami boli napríklad dopravné zariadenia v Latinskej Amerike a nedostatok distribučných kanálov. Bilaterálne dohody o obchode taktiež diskriminovali obchod medzi krajinami Latinskej Ameriky. Navyše v krajinách tohto regiónu existovali nadmerné kapacity v rôznych priemyselných odvetviach, a práve tie mali potenciál rozšíriť obchod. Napríklad Brazília mala nevyužívané kapacity vo výrobe automobilov, alebo Argentína vo výrobe obrábacích strojov, elektrických motorov alebo chemikálií. Očakávalo sa teda, že zvýšenie obchodu medzi krajinami sa bude týkať najmä priemyselných odvetví, surových materiálov a palív.²⁵

Integračné procesy v krajinách Latinskej Ameriky vznikali aj v snahe posilniť ich ekonomickú nezávislosť od bývalých kolonizátorov, Španielska a Portugalska. Vďaka koloniálnej minulosti krajín integráciu podporili aj príbuzné jazyky a kultúra krajín. Rovnako bola motívom integrácie snaha znížiť ekonomickú zaostalosť menej vyspelých krajín regiónu a podporiť tak hospodársky rozvoj. Za najúspešnejšie integračné zoskupenie v Latinskej Amerike sa považuje práve Mercosur. Mercosur vznikol na základe dohody medzi Argentínou, Brazíliou, Uruguajom a Paraguajom, ktorá bola podpísaná v roku 1991.

²⁴ BRITANNICA. *Creation of the European Economic Community*. [online]. 2022. [cit. 2022-16-04]. Dostupné na: <https://www.britannica.com/topic/European-Union/Creation-of-the-European-Economic-Community>

²⁵ BALASSA, B. 1961. *The Theory of Economic Integration*. Oxon : Routledge (Revivals), 1961. ISBN 13: 978-0-415-67910-7, s. 53-56.

Spoločnú colnú sadzbu voči tretím krajinám uplatňuje od roku 1995. Spoločná obchodná politika a spoločný trh zatiaľ nefunguje.²⁶

Zakladajúcimi štátmi Mercosuru boli teda Argentína, Brazília, Paraguaj a Uruguaj, tieto krajiny podpísali v roku 1991 zmluvu z Asunción o vytvorení spoločného trhu. V roku 1994 bol podpísaný protokol z Ouro Preto, ktorý položil inštitucionálne základy Mercosuru. Ďalším bol protokol z Ushuaia, ktorý bol zameraný na demokratické záväzky a podpísaný v roku 1998. Tento protokol je pre členské krajiny mimoriadne dôležitý, keďže Mercosur bol od začiatku založený na princípoch demokracie a aj pre fakt, že všetky krajiny majú koloniálnu minulosť.²⁷

Mercosur si za svoj hlavný cieľ kladie podporu spoločného priestoru a vytváranie obchodných a investičných príležitostí pomocou integrácie. Aj z tohto dôvodu bol udelený niektorým krajinám Južnej Ameriky štatút pridružených štátov, konkrétne sú to Čile, Kolumbia, Ekvádor, Guyana, Peru a Surinam. S týmito krajinami Mercosur najskôr podpísal dohody o voľnom obchode a tie potom podali žiadosť o štatút pridruženej krajiny. Tieto krajiny majú právo zúčastňovať sa na zasadnutiach Mercosur, ktoré sa týkajú otázok spoločného záujmu.²⁸

Mercosur je od svojho vzniku otvorený novým členským štátom. V roku 2012 ako prvá krajina pristúpila Venezuela, jej členstvo sa však po pár rokoch pozastavilo za nedodržiavanie demokratických záväzkov, súvisiacich s pôsobením prezidenta Nicolása Madura. Toto členstvo sa obnoví po nastolení demokratického poriadku v krajine. V roku 2015 sa podpísal aj prístupový protokol Bolívie k Mercosuru a momentálne prebieha proces ratifikácie členmi.²⁹

Vytvorením Mercosuru narástol vzájomný obchod medzi krajinami hlavne v prvých rokoch po podpísaní zmluvy o založení, neskôr sa rast spomalil. Dnes je Mercosur 5 trh s viac ako 295 miliónmi obyvateľov. Jeho rozloha je 14,8 milióna km² a je piatou najväčšou ekonomikou sveta.³⁰

²⁶ BALÁŽ, Peter a kol. *Medzinárodné podnikanie*. Bratislava: Sprint 2, 2019. ISBN 978-80-89710-51-5, s. 105

²⁷ MERCOSUR. *MERCOSUR in brief*. [online]. 2021. [cit. 2022-07-04]. Dostupné na: <https://www.mercosur.int/en/about-mercocur/mercocur-in-brief/>

²⁸ MERCOSUR. *MERCOSUR countries*. [online]. 2021. [cit. 2022-07-04]. Dostupné na: <https://www.mercosur.int/en/about-mercocur/mercocur-countries/>

²⁹ BALÁŽ, Peter a kol. *Medzinárodné podnikanie*. Bratislava: Sprint 2, 2019. ISBN 978-80-89710-51-5, s. 106

³⁰ MERCOSUR. *MERCOSUR in figures*. [online]. 2021. [cit. 2022-07-04]. Dostupné na: <https://www.mercosur.int/en/#>

Tabuľka 2 Vývoj ekonomickej integrácie EÚ 27 a Mercosur 5

	EÚ 27	Mercosur 5
Začiatky integrácie	1951/1957	
Prehlbovanie integrácie:		
Zóna voľného obchodu v praxi	1968	1991
Colná únia v praxi	1968	1994
Spoločný trh v praxi	1993	
Hospodárska a menová únia v praxi	1990+	
Rozširovanie integrácie:		
1951 - 1960	Belgicko, Francúzsko, Holandsko, Luxembursko, Nemecko, Taliansko	
1961 – 1970	Belgicko, Francúzsko, Holandsko, Luxembursko, Nemecko, Taliansko	
1971 - 1980	+ Dánsko, Írsko, Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska	
1981 - 1990	+ Grécko, Portugalsko, Španielsko	
1991 - 2000	+ Fínsko, Rakúsko, Švédsko	
2001 – 2010	+ Bulharsko, Cyprus, Česká republika, Estónsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Poľsko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko	
2011 - 2020	+ Chorvátsko - Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska	+ Venezuela
2021 -	EÚ 27 (+)	Mercosur 5 (+)

Prameň: spracované podľa ŠÍBL, D. 1998. *Európska únia – encyklopédia. Výkladový slovník A-Ž*. Bratislava : Sprint, 1998. ISBN 80-88848-32-6, s. 297-306; CIHELKOVÁ, Eva. 2003. *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*. Praha : C. H. Beck, 2003. ISBN 80-7179-804-5, s. 421-422; BALÁŽ, Peter a kol. *Medzinárodné podnikanie*. Bratislava: Sprint 2, 2019. ISBN 978-80-89710-51-5, s. 105; EUROPEAN UNION. *Country profiles*. [online]. 2022. [cit. 2022-07-04]. Dostupné na: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles_en; MERCOSUR. *MERCOSUR in brief*. [online]. 2021. [cit. 2022-07-04]. Dostupné na: <https://www.mercosur.int/en/about-mercotur/mercotur-in-brief/>.

1.2 Asociačná dohoda EÚ-Mercosur

28. júna 2019 dosiahli krajiny EÚ 28 a Mercosuru politickú dohodu o uzatvorení asociačnej dohody. Medzi ciele novej obchodnej dohody podľa Európskej komisie môžeme zaradiť:

- zvýšenie bilaterálneho obchodu a investícií, zároveň aj zníženie colných a necolných obchodných bariér, hlavne pre malé a stredné podniky;
- vytvorenie stabilnejších a predvídateľných pravidiel obchodu pomocou lepších pravidiel v oblastiach práv duševného vlastníctva, noriem bezpečnosti potravín, hospodárskej súťaže a osvedčených regulačných postupov;
- presadzovanie spoločných hodnôt v oblasti trvalo udržateľného rozvoja, posilňovania práv pracovníkov, boja proti klimatickým zmenám, zvyšovania ochrany životného prostredia, podpory firiem k zodpovednému konaniu a dodržiavaniu vysokých noriem bezpečnosti potravín.

Môžeme teda povedať, že dohoda bude rešpektovať životné prostredie a chrániť citlivé hospodárske odvetvia EÚ. Európska komisia hovorí, že: „*Dohoda predstavuje víťazstvo pre EÚ aj Mercosur, zvýšením hospodárskeho rastu, vytvorením pracovných miest a podporou trvalo udržateľného rozvoja na oboch stranách.*“³¹ Európskym spoločnostiam zabezpečí prístup na trhy krajín Latinskej Ameriky, ktoré majú obrovský potenciál. Krajínám Mercosuru zas prinesie prostriedky potrebné na hospodárske reformy a modernizáciu. Dohoda nie je zameraná len na posilnenie obchodu, ale aj politický dialóg a zintenzívnenie spolupráce v oblasti migrácie, výskumu a vzdelania, ľudských práv, digitalizácie a ďalších významných tém súčasnej globálnej politiky.³²

Obchodné vzťahy medzi týmito krajinami sú v súčasnosti založené na medziregionálnej rámcovej dohode o spoluprácu (IFCA), ktorá je v platnosti od 1. júla 1999. Táto dohoda bola podpísaná 15. decembra 1995 pod španielskym predsedníctvom EÚ. Jej cieľom je posilniť vzťahy medzi zmluvnými stranami a pripraviť podmienky na vytvorenie medziregionálneho združenia. Naplnením tohto cieľa by mohla byť asociačná dohoda, ktorá

³¹ EUROPEAN COMMISSION. *EU-Mercosur association agreement*. [online]. 2020. [cit. 2022-22-02]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/trade/policy/in-focus/eu-mercosur-association-agreement/>

³² EUROPEAN COMMISSION. *EU and Mercosur reach agreement on trade*. [online]. Brusel, 2019. [cit. 2022-20-03]. Dostupné na: <https://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=2039>

je v súčasnosti v procese ratifikácie a aktualizovala by dohodu IFCA. V 90. rokoch sa začali medzinárodné rokovania medzi EÚ a Mercosur, ktorých iniciatíva vznikla ako reakcia EÚ na Zónu voľného obchodu Ameriky, ktorá zahŕňala 34 krajín Ameriky a hrozilo, že zatvorí svoje trhy pre krajiny mimo tejto zóny. EÚ sa dohodou IFCA do určitej miery snažila znížiť vplyv USA na kontinente, čo krajiny Mercosuru často využívali vo svoj prospech. Spolupráca medzi EÚ a združením Mercosur bola teda považovaná ako súčasť konkurencie medzi EÚ a USA. Posledné desaťročia od nadobudnutia IFCA sa vývoj oboch blokov rozchádzal. EÚ sa rozšírila z 15 členov na 27 a stala sa komplikovanejšou po uzatvorení zmlúv z Amsterdamu, Nice a Lisabonu. Mercosur neprešiel toľkými zmenami, až na krátkodobé začlenenie Venezuely. IFCA umožnila pravidelné medziregionálne stretnutia a obchodné rokovania medzi krajinami, avšak nie v takej miere, aby to zabránilo Číne, ktorá je najväčším obchodným partnerom Mercosuru, preniknúť na ich trhy.

Rokovania o asociačnej dohode sa začali v apríli 2000 a boli pozastavené v roku 2004 kvôli odhaleným rozdielom medzi zoskupeniami. Po ich neskoršom obnovení boli znova v roku 2012 pozastavené až do ich posledného obnovenia v roku 2016. Obnovenie nastalo najmä kvôli novým prezidentom v Argentíne a Brazílii, ale aj hrozbám unilateralizmu USA vďaka Donaldovi Trumpovi. Uzatvorenie dohody sa najskôr plánovalo na rok 2017, jej nedosiahnutie sa v tej dobe pripisovalo hlavne nezhodám medzi stranami, vnútorným nedostatkom združenia Mercosur a vnútorným nezhodám EÚ. Napokon na samite G20 v japonskej Osake, bolo ohlásené dosiahnutie dohody. Asociačná dohoda sa skladá z obchodnej časti, ktorej rokovania boli ukončené 28. júna 2019 a zverejnené. Druhá časť politického dialógu bola prerokovaná a odsúhlasená Európskou službou pre vonkajšiu činnosť (EEAS) 18. júna 2020, nebola však zverejnená.³³ Od roku 2019 sa vykonávala právna revízia dohody a následne bola predložená jednotlivým členským krajinám na schválenie. Pri schvaľovaní procese momentálne vzniká množstvo odporcov dohody, medzi ktorými je najmä Francúzsko.

Asociačná dohoda je podľa práva EÚ zmiešanou dohodou. Čiže zahŕňa témy, ktoré spadajú do výlučnej právomoci EÚ, ale aj témy, patriace do vnútroštátnej právomoci, ktoré vyžadujú ratifikáciu na úrovni EÚ aj jej členských štátov. Mercosur praktizuje bilaterálnu ratifikáciu, čo znamená, že ak dohoda bola podpísaná všetkými členmi, vstúpi do platnosti

³³ EUROPEAN PARLIAMENT. *Assessing the political dialogue and cooperation pillar of the EU-Mercosur Association Agreement: towards a bi-regional strategic partnership*. [elektronický zdroj]. Brusel, 2022. [cit. 2022-18-03]. ISBN 978-92-846-8885-2. s. 5-7. Dostupné na: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2022/653652/EXPO_IDA\(2022\)653652_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2022/653652/EXPO_IDA(2022)653652_EN.pdf)

hneď po ratifikácii v jednotlivých krajinách, bez ohľadu nato či bude ratifikovaná v ostatných krajinách. Podľa Európskeho parlamentu, z toho vyplýva že: „v extrémnom prípade stačí jeden členský štát EÚ na neuznanie celej dohody, v opačnom extréme by dohoda o pridružení mohla vstúpiť do platnosti medzi EÚ na jednej strane a len jedným členským štátom Mercosuru na strane druhej“.³⁴

1.2.1 Priaznivé odozvy na Asociačnú dohodu EÚ-Mercosur

Najväčšia dohoda EÚ, ktorá vytvorí trh so 780 miliónmi spotrebiteľov ušetrí európskym exportérom približne 4 miliardy EUR. Mercosur samostatne nemá uzatvorených veľa dohôd o voľnom obchode, len tri s ekonomicky menej významnými krajinami než EÚ, ktorými sú Izrael, Egypt a Palestína. EÚ je druhým najväčším obchodným partnerom Mercosuru po Číne. Ak by sa asociačná dohoda medzi EÚ a Mercosurom nedosiahla, podiel Číny na zahraničnom obchode by rástol a negatívne vplýval na životné prostredie, keďže Čína pri obchode s Mercosurom neprejavuje žiadne environmentálne záväzky. Pričom práve naopak, pri dosiahnutí dohody by EÚ mohla byť príkladom udržateľného obchodu a spolupráce na báze trvalo udržateľného rozvoja.³⁵

Obchodná dohoda obsahuje mnoho bodov, ktoré sú prospešné ako pre krajiny Európskej únie tak aj pre krajiny Mercosuru. Z pohľadu EÚ je významné, že krajiny Mercosuru umožnia európskym spoločnostiam lepší prístup na ich trhy, čo im poskytne prvotnú konkurenčnú výhodu oproti ostatným tretím krajinám. Krajínám Mercosuru by dohoda taktiež pomohla, pri ich rozvojovej stratégii mimo krajín Južnej Ameriky a posilnila ich konkurencieschopnosť.

Najhlavnejším bodom je zníženie taríf v kľúčových sektoroch európskeho exportu ako automobilový priemysel (35%), stroje (14-20%), chemikálie (18%) a farmaceutické výrobky (14%). Tieto tarify budú rušené postupne v priebehu niekoľkých rokov. Európske firmy tak budú môcť dovážať diely a medziprodukty oveľa jednoduchšie a lacnejšie. S tarifami súvisia aj colné postupy, ktoré budú vďaka dohode zjednodušené. Krajiny budú

³⁴ EUROPEAN PARLIAMENT. *Assessing the political dialogue and cooperation pillar of the EU-Mercosur Association Agreement: towards a bi-regional strategic partnership*. [elektronický zdroj]. Brusel, 2022. [cit. 2022-18-03]. ISBN 978-92-846-8885-2. s. 22. Dostupné na: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2022/653652/EXPO_IDA\(2022\)653652_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2022/653652/EXPO_IDA(2022)653652_EN.pdf)

³⁵ REAL INSTITUTO ELCANO. *EU-Mercosur Free Trade Agreement*. [online]. 2021. [cit. 2022-18-03]. Dostupné na: <https://www.realinstitutoelcano.org/en/eu-mercotur-free-trade-agreement/>

spolupracovať na technických predpisoch a normách, ktoré zabránia prípadným odlišnostiam v doterajších postupoch colných konaní.

Dohoda umožní spoločnostiam z EÚ uchádzať sa o verejné zákazky za rovnakých podmienok ako spoločnostiam Mercosuru. Tento trh bol doteraz pre nenárodné spoločnosti uzatvorený. Európske podniky tak získajú nové možnosti, avšak pre podniky Mercosuru vznikne nová konkurencia. Podobne dohoda umožní európskym firmám aj poskytovať služby v krajinách Mercosuru, vďaka čomu budú mať väčšiu právnu istotu a rovnaké podmienky ako domáci podnikatelia a firmy. Ďalším dôležitým aspektom dohody je aj podpora malých a stredných podnikov. Tieto podniky z nej budú profitovať tým, že bude vytvorená online platforma, ktorá im poskytne jednoduchý prístup k informáciám o trhoch, požiadavkách na tovary alebo o colných tarifách.

Vývoz a dovoz poľnohospodárskych produktov bude pre jednotlivé krajiny tiež jednoduchší. Odstráni sa niekoľko ciel na primárne produkty ako mliečne výrobky (28%), čokoláda a sladkosti (20%), liehoviny (35%) alebo vína (27%). Hlavnými poľnohospodárskymi produktami na dovoz z EÚ sú už teraz slad, čokoláda, zelenina a ovocie, nealkoholické a alkoholické nápoje. Práve na týchto produktoch bude EÚ ťažiť po znížení ciel a otvorení trhu Mercosuru vďaka uzatvorenej dohode. Pri potravinách sú dôležité aj normy a postupy v oblasti bezpečnosti potravín. Tie zostanú nezmenené a všetok dovoz bude musieť byť v súlade s prísnyimi normami EÚ, ako doteraz. Pre urýchlenie toku informácií ohľadom bezpečnosti potravín a zdravia zvierat bude vytvorený priamejší a účinnejší informačný oznamovací systém. Tak sa zvýši účinnosť zaisťovania nebezpečných výrobkov, s ktorými sa obchoduje medzi krajinami. Aby sa predišlo napodobňovaniu tradičných potravín EÚ, bude zavedený systém 357 európskych tradičných výrobkov ako zemepisných označení, ktoré budú týmto chránené. EÚ bude tiež chrániť aj názvy tradičných produktov Mercosuru, ako napríklad destilát Cachaça alebo víno Mendoza.

Najproblematickejšou časťou dohody je ochrana životného prostredia a trvalo udržateľný rozvoj. Krajiny, sa v tomto smere zaviazali vykonávať Parížsku klimatickú dohodu a súhlasia, že budú spolupracovať na klimatických aspektoch ich vzájomného obchodu, najmä na odlesňovaní. Obe strany sa zhodli, že neznížia environmentálne normy s cieľom vytvoriť nové možnosti investovania. Táto problematika sa týka najmä Brazílie, ktorej súčasťou je najväčší Amazonský prales. Krajina, sa v súvislosti s Parížskou

klimatickou dohodou zaviazala zastaviť nezákonne odlesňovanie tohto pralesu a rovnako zalesniť 12 miliónov hektárov do roku 2030.³⁶

Ustanoví sa tiež nové fórum, ktoré bude súčasťou politického dialógu dohody a bude riešiť práva pôvodných spoločenstiev. Dohoda obsahuje aj ustanovenia vzťahujúce sa na práva duševného vlastníctva, autorských práv a podobne. Súčasťou je aj dvojstranný ochranný mechanizmus, ktorý umožňuje EÚ a Mercosuru uložiť dočasné opatrenia na reguláciu dovozu, ak sa objaví neočakávané zvýšenie dovozu, ktoré by mohlo spôsobiť škody domácim výrobcom.³⁷

Dohoda bude mať široký dopad na všetky krajiny EÚ aj Mercosuru. Európsky Parlament a Európska Komisia spomínajú nasledovné výhody, ktoré dohoda prinesie združeniu Mercosur:

- zrušenie dovozných ciel na 92 % tovaru Mercosuru vyvázaného do EÚ;
- rozšírenie sektora poľnohospodárstva a spracovania potravín;
- pokles v sektore textilu a odevov, dreva, celulózy a papiera, chemikálií, kovov a motorových vozidiel;³⁸
- nové príležitosti občanom Mercosuru presmerovať svoje služby do krajín EÚ aj prostredníctvom svojej fyzickej prítomnosti v krajinách EÚ;
- ľahší prístup k vysoko kvalitným surovinám;
- otvorenie trhov Mercosuru so štátnymi zákazkami a s nimi spojený prílev priamych zahraničných investícií z európskych krajín.³⁹

Tak ako krajinám Mercosuru aj krajiny EÚ budú profitovať z asociačnej dohody, najmä vďaka:

- zvýšeniu produkcie vo výrobe, priemysle a službách, zatiaľ čo poľnohospodársky sektor a spracovanie potravín očakávajú pokles;

³⁶ EUROPEAN COMMISSION. *EU-Mercosur Trade Agreement*. [elektronický zdroj]. 2019. [cit. 2022-22-02]. s. 3. Dostupné na: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2019/june/tradoc_157954.pdf

³⁷ EUROPEAN COMMISSION. *Key elements of the EU-Mercosur trade agreement*. [online]. Brusel, 2019. [cit. 2022-20-03]. Dostupné na: <https://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=2040>

³⁸ EUROPEAN PARLIAMENT. *The trade pillar of the EU-Mercosur Association Agreement*. [elektronický zdroj]. 2019. [cit. 2022-18-03]. s. 9. Dostupné na: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/640138/EPRS_BRI\(2019\)640138_EN.pdf?fbclid=IwAR1akPpSelKpScxOh0_poRf0CfdBeJMM0rj318LCWyW9IYXlz6df9A0i69Y](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/640138/EPRS_BRI(2019)640138_EN.pdf?fbclid=IwAR1akPpSelKpScxOh0_poRf0CfdBeJMM0rj318LCWyW9IYXlz6df9A0i69Y)

³⁹ EUROPEAN COMMISSION. *The EU-Mercosur Trade Agreement Questions and Answers*. [elektronický zdroj]. 2019. [cit. 2022-20-03]. s. 5. Dostupné na: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2019/june/tradoc_157953.pdf

- novým možnostiam európskych podnikateľov v oblasti služieb v Mercosure, najmä v odvetviach informačných technológií, telekomunikácií a doprave;
- rozširovaníu preferenčného prístupu k vývozom z EÚ a posilňovaním politických väzieb v regióne Latinskej Ameriky;
- zjednodušeniu hraničných kontrol tovaru a zníženiu byrokracie;⁴⁰
- zrušeniu 91 % ciel na tovar dovážaný spoločnosťami z EÚ do Mercosuru;
- zrušeniu ciel na výrobky ako kože a kožky, ktoré sú kľúčovými pre kožiarsky priemysel EÚ;
- rovnako aj zrušeniu ciel na výrobky zo sójových bôbov, ktoré sú veľkým zdrojom surovín potrebných na kŕmenie hospodárskych zvierat EÚ.⁴¹

1.2.2 Kritické odozvy na Asociačnú dohodu EÚ-Mercosur

Portugalsko a Španielsko boli od začiatku jednými z hlavných podporovateľov dohody, hlavne kvôli ich jazykovým a kultúrnym väzbám. Očakáva sa preto, že budú aj jednými z najväčších príjemcov dohody. Španielsko zohralo dôležitú úlohu pri presadzovaní dohody už v roku 2010, kedy viedlo iniciatívu na urýchlenie uzatvorenia dohody a v roku 2019 dodalo posledný impulz na jej uzatvorenie. Portugalsko sa popri svojom predsedníctve v Rade EÚ začiatkom roku 2021 snažilo zintenzívniť úsilie o nájdenie cesty k ratifikácii dohody. Ich stratégiou bolo rozdeliť dohodu na politické a obchodné texty, čo by umožnilo aby tieto texty boli v kompetencií EÚ a boli schválené hlasovaním kvalifikovanou väčšinou. Takéto schválenie dohody by však vyvolalo predpoklad, že EÚ považuje environmentálne záujmy za druhoradé v porovnaní s komerčným ziskom. Zároveň by sa tým podkopalo vedúce postavenie EÚ v oblasti klímy.⁴²

Viacere národné parlamenty EÚ zamietli podpis a implementáciu dohody s Mercosurom. Patria medzi ne napríklad Rakúsko, Holandsko, Írsko a Francúzsko alebo valónsky parlament v Belgicku. Dôvodmi, pre ktoré európske krajiny odmietajú ratifikáciu

⁴⁰ EUROPEAN COMMISSION. *The EU-Mercosur Trade Agreement Questions and Answers*. [elektronický zdroj]. 2019. [cit. 2022-20-03]. s. 4. Dostupné na: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2019/june/tradoc_157953.pdf

⁴¹ EUROPEAN PARLIAMENT. *The trade pillar of the EU-Mercosur Association Agreement*. [elektronický zdroj]. 2019. [cit. 2022-18-03]. s. 8. Dostupné na: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/640138/EPRS_BRI\(2019\)640138_EN.pdf?fbclid=IwAR1akPpSelKpScxOh0_poRf0CfdBeJMM0rj318LCWyW9IYXlZ6df9A0i69Y](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/640138/EPRS_BRI(2019)640138_EN.pdf?fbclid=IwAR1akPpSelKpScxOh0_poRf0CfdBeJMM0rj318LCWyW9IYXlZ6df9A0i69Y)

⁴² TONI Ana – TUBIANA Laurence. *Mercosur trade deal threatens to wreck the blocs climate credibility*. [online]. 2021. [cit. 2022-22-02]. Dostupné na: https://www.euractiv.com/section/energy-environment/opinion/eu-mercotur-trade-deal-threatens-to-wreck-the-blocs-climate-credibility/?fbclid=IwAR3KMyTbqDPqsKCZ9XnaQDkUhVRP5q4UOIc1DW855orixX2_9K8my50yXis

dohody sú teda najmä zvýšenie dovozu mäsa a poľnohospodárskych produktov z Južnej Ameriky do EÚ a spolu s tým, aj zvyšovanie emisií skleníkových plynov alebo porušovanie ľudských práv. Najväčším problémom, sú v súčasnosti obavy z odlesňovania Amazonského pralesu. Pozitívny vplyv by mohla mať zmena Bolsonarovej politiky alebo blížiac sa prezidentské voľby Brazílie, ktoré sa uskutočnia v októbri 2022. Zmena brazílskej environmentálnej politiky by pomohla ratifikácií v zmysle zvýšenia záväzkov v oblasti životného prostredia a ľudských práv. Ratifikácií však bránia aj európski poľnohospodári, ktorí by sa mohli ďalej snažiť zablokovať dohodu.

Nesúhlas s dohodou, sa v menšej miere vyskytuje nielen v EÚ ale aj medzi krajinami Mercosuru. Argentína je po zmene vlády za Lavicovú, voči dohode o niečo zdržanlivejšia. V Brazílii sa uskutočnilo niekoľko demonštrácií za kritiku voči prezidentovi Bolsonarovi a jeho environmentálnej politike. Postupne tak vzniká určitý odpor voči dohode aj na druhej strane, nie však v takej miere ako medzi krajinami EÚ.⁴³

1.3 Bilaterálna zahraničnoobchodná výmena medzi EÚ a Mercosur v tradičnom finančnom vyjadrení

Profesor Ľubomír Michník v spolupráci s kolektívom Katedry medzinárodného obchodu Obchodnej fakulty Ekonomickej univerzity v Bratislave vymedzil zahraničný obchod (jeden zo spôsobov zapojenia národného hospodárstva jednej krajiny do medzinárodnej deľby práce s inými krajinami) ako obeh tovaru formou vývozu a dovozu, pričom pri zahraničnoobchodnej výmene ide nielen o výmenu tovaru, ale aj služieb (prepravné, poisťné služby, služby cestovného ruchu, sprostredkovateľská činnosť, využívanie patentov a licencií, autorských práv a pod.). Ako ďalej uvádza: *„Jednotlivé krajiny majú rôzne vnútorné i vonkajšie podmienky na zapojenie sa do deľby práce. Medzi vnútorné podmienky možno zahrnúť surovinové a pôdne bohatstvo, bonitu pôdy, klimatické podmienky, priemyselný potenciál krajiny, počet a vzdelanosť obyvateľstva, kúpyschopnosť obyvateľstva (veľkosť vnútorného trhu), tradície atď. Vonkajšími podmienkami sú geografická poloha, priemyselný potenciál a vyspelosť ekonomík susedných krajín, ich vzťah (politický, ekonomický) k danej krajine, záujem o dobré kontakty*

⁴³ LUCIANO Bruno – JUNQUEIRA Cairo. *Mission impossible? Challenges to the implementation of the EU-Mercosur Association Agreement*. [online]. 2021. [cit. 2022-15-02]. Dostupné na: <https://crossroads.ideasoneurope.eu/2021/07/07/mission-impossible-challenges-to-the-implementation-of-the-eu-mercotur-association-agreement/>

a hospodársku spoluprácu s inými krajinami (spôsoby a formy tejto spolupráce), politickú a ekonomickú situáciu v rôznych krajinách sveta (kríza, recesia, vojna, embargo) a iné. Priemyselné a poľnohospodársky rozvinuté krajiny s nedostatočnou surovinovou základňou a malým vnútorným trhom sú zvyčajne odkázané na zahraničnoobchodnú výmenu, čiže majú ekonomiku väčšmi otvorenú voči svetu.“⁴⁴

EÚ je považovaná za hlavného obchodného a investičného partnera združenia Mercosur. Posledné roky ju však predbehla Čína, ktorá sa stala najväčším obchodným partnerom združenia a EÚ sa dostala na druhé miesto. V súčasnosti medzi krajinami dominuje obchod so strojmi, poľnohospodárskymi produktami a chemikáliami. *„Za posledných desať rokov sa vplav jedného regiónu na konkurencieschopnosť druhého zvýšil a bude to tak aj v budúcnosti. EÚ je najväčším prispievateľom k vývozu zo združenia Mercosur, zatiaľ čo krajiny združenia Mercosur poskytujú poľnohospodárskym výrobkom EÚ väčšiu pridanú hodnotu.“⁴⁵* Stále väčší vplyv na obchodné vzťahy medzi EÚ a Mercosur má Čína, ktorá za posledných deväť rokov viac ako stonásobila svoje investície do krajín Mercosur. Síce sa vzťah medzi EÚ a Mercosur mení a väzby sa prehlbujú, EÚ vo vzťahu k Mercosur čelí neustálej konkurencii Číny.

Nasledujúce tabuľky zobrazujú teritoriálnu štruktúru zahraničného obchodu EÚ. Z tabuliek exportu vyplýva, že obsadenie TOP 5 obchodných partnerov EÚ sa za posledné tri roky nezmenilo. Na prvom mieste sa drží USA, ktorého podiel na exporte sa postupne zvyšuje, v roku 2020 dosiahol 18,3 % celkového exportu EÚ. Na druhom mieste sa nachádza Spojené kráľovstvo, ktoré v roku 2020 tvorilo 14,4 % celkového exportu EÚ. Miera exportu Spojeného kráľovstva v poslednom roku klesla, treba však poznamenať, že do 1.2. 2020 bolo Spojené kráľovstvo ešte členom EÚ. Ďalej sa medzi TOP 5 nachádza Čína, ktorej podiel rastie a v roku 2020 dosiahol 10,5 %. Švajčiarsko tvorilo v roku 2020 7,4 % exportu EÚ a jeho podiel taktiež rástol. Rusko ako piaty partner EÚ dosiahol 4,1 % podiel na exporte EÚ a tento podiel sa za uvedené tri roky výrazne nehýbal. Pri importe môžeme pozorovať, že EÚ najviac importuje z Číny, ktorá je na prvom mieste s 22,4 % podielom v roku 2020. Jej podiel za pozorované roky rástol. Druhou krajinou je USA, ktorá dosiahla v roku 2020 11,8 % podiel, ten oproti roku 2019 mierne poklesol, ale bol stále vyšší než v roku 2018 pred

⁴⁴ MICHNÍK Ľubomír a kol. 1994. *Encyklopedický slovník medzinárodného obchodu A-Z*. Bratislava : Vydavateľstvo Sprint. ISBN 80-967122-0-9, s. 393.

⁴⁵ GUINEA Oscar – SHARMA Vanika. *EU and Mercosur in the Twenty-First Century: Taking Stock of the Economic and Cultural Ties*. [online]. 2021. [cit. 2022-20-03]. Dostupné na: <https://ecipe.org/publications/eu-mercousur-economic-cultural-ties/>

pandémiou. Tretím importným partnerom EÚ je Spojené kráľovstvo, ktorého podiel na importe EÚ bol 9,8 % v roku 2020 a jeho podiel mierne klesá. Ďalšími významnými partnermi sú aj Švajčiarsko so 6,3 % a Rusko s 5,5 % podielom na importe v roku 2020. Poradie týchto krajín sa však v roku 2020 oproti zvyšným rokom vymenilo, v rokoch 2019 a 2018 bolo na štvrtom mieste Rusko a za ním Švajčiarsko.

Tabuľka 3 Bilaterálna teritoriálna štruktúra zahraničného obchodu EÚ v rokoch 2020, 2019 a 2018

<i>partnerská krajina</i>		<i>podiel na exporte 2020</i>	<i>podiel na exporte 2019</i>	<i>podiel na exporte 2018</i>	
USA		18,3 %	18 %	17 %	
Spojené kráľovstvo		14,4 %	15 %	15,5%	
Čína		10,5 %	9,3 %	9,1 %	
Švajčiarsko		7,4 %	6,9 %	6,5%	
Rusko		4,1 %	4,1 %	4 %	
<i>partnerská krajina</i>		<i>podiel na importe 2020</i>	<i>podiel na importe 2019</i>	<i>podiel na importe 2018</i>	
Čína		22,4 %	18, 7%	17,9 %	
USA		11,8 %	12,1 %	11,2 %	
Spojené kráľovstvo		9,8 %	10 %	10,3 %	
Švajčiarsko		6,3 %	5,7 %	5,3 %	
Rusko		5,5 %	7,5 %	8,4 %	
<i>partnerská krajina</i>	<i>podiel na exporte 2020</i>	<i>partnerská krajina</i>	<i>podiel na exporte 2019</i>	<i>partnerská krajina</i>	<i>podiel na exporte 2018</i>
USA	18,3 %	USA	18 %	USA	17 %
Spojené kráľovstvo	14,4 %	Spojené kráľovstvo	15 %	Spojené kráľovstvo	15,5%
Čína	10,5 %	Čína	9,3 %	Čína	9,1 %
Švajčiarsko	7,4 %	Švajčiarsko	6,9 %	Švajčiarsko	6,5%
Rusko	4,1 %	Rusko	4,1 %	Rusko	4 %
<i>partnerská krajina</i>	<i>podiel na importe 2020</i>	<i>partnerská krajina</i>	<i>podiel na importe 2019</i>	<i>partnerská krajina</i>	<i>podiel na importe 2018</i>
Čína	22,4 %	Čína	18, 7%	Čína	17,9 %
USA	11,8 %	USA	12,1 %	USA	11,2 %
Spojené kráľovstvo	9,8 %	Spojené kráľovstvo	10 %	Spojené kráľovstvo	10,3 %
Švajčiarsko	6,3 %	Rusko	7,5 %	Rusko	8,4 %
Rusko	5,5 %	Švajčiarsko	5,7 %	Švajčiarsko	5,3 %

Prameň: vlastné spracovanie podľa Eurostat. Extra-EU trade by partner [ext_lt_maineu].

Dostupné na: [https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/bookmark/181baeb9-4103-40cd-83c3-](https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/bookmark/181baeb9-4103-40cd-83c3-a90f25f52690?lang=en)

a90f25f52690?lang=en; Extra-EU trade by partner [ext_lt_maineu]. Dostupné na:

<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/bookmark/7a3219ce-76a6-48cd-bbc7-ebfd07edc1cd?lang=en>

Ďalšie tabuľky zobrazujú TOP 5 obchodných partnerov pre export a import Mercosuru. Pri exporte môžeme vidieť, že na prvom mieste je spomínaná Čína, ktorá posledné roky predbehla aj EÚ ako najväčšieho obchodného partnera Mercosuru. Čína dosiahla v roku 2020 podiel na exporte až 29,7 % a jej podiel v roku 2019 mierne klesol, avšak v roku 2020 bol už vyšší než v roku 2018 v čase pred pandémiou. Druhým najväčším partnerom Mercosuru je EÚ ako celok, ktorá mala v roku 2020 podiel 14,4 % na celkovom exporte.⁴⁶ Nasledovné tabuľky však uvádzajú podiel krajín EÚ samostatne, aby sme poukázali na význam konkrétnych krajín EÚ v obchode s Mercosurom. Ďalším významným partnerom Mercosuru sú USA, ktorých podiel v roku 2020 bol 10,2 %, tento podiel bol však najnižší za všetky tri pozorované roky. Krajina EÚ, ktorá sa dostala medzi TOP 5 partnerov v exporte Mercosuru je Holandsko s podielom 3,4 % v roku 2020. Tento podiel je najnižší za uvedené roky, ale rozdiely nie sú až tak veľké. Významnými partnermi v roku 2020 boli Čile s 3 % a India s 2,2 % podielom na exporte Mercosuru. Rozdiel v TOP 5 partneroch si môžeme všimnúť len v roku 2019, kedy piatym partnerom nebola India ale na túto pozíciu sa dostalo Japonsko s 2,2 % podielom. Mercosur najviac importuje z Číny, ktorej podiel bol v roku 2020 25,3 %. Podiel Číny v roku 2019 výrazne klesol a hodnota v roku 2020 je takmer rovnaká s rokom 2018. Na druhom mieste sa nachádza USA so 17,9 % podielom v roku 2020, rovnako môžeme pozorovať výrazný rozdiel v roku 2019, kedy podiel na importe stúpol na 19,3 % a následne klesol na pôvodnú hodnotu z roku 2018. EÚ ako celok by zastávala rovnako druhé miesto s 18,2 % podielom na importe za rok 2020.⁴⁷ Z tabuliek však môžeme vidieť, že tretím importným partnerom Mercosuru je Nemecko s podielom 6,3 % v roku 2020 a jeho podiel je podobný roku 2019, ale oproti roku 2018 narástol. Ďalšou krajinou EÚ, ktorá je významnou pre import Mercosuru je Taliansko, ktoré je piatym najväčším importným partnerom a v roku 2020 dosiahlo podiel 2,8 %, ktorý sa za sledované roky výrazne nemenil. Zmeny v importných partneroch možno vidieť v roku 2019 kedy je štvrtou krajinou Mexiko s 3 % podielom. V rokoch 2020 a 2018 bola na tomto mieste India, ktorá rovnako aj v prípade exportu v roku 2019 nedosiahla tak vysoké hodnoty aby sa umiestnila medzi TOP 5 partnermi.

⁴⁶ EUROPEAN COMMISSION. *European Union, Trade in goods with Mercosur* 4. [elektronický zdroj]. 2021. s. 8 [cit. 2022-20-03]. Dostupné na: https://webgate.ec.europa.eu/isdb_results/factsheets/region/details_mercosur-4_en.pdf

⁴⁷ EUROPEAN COMMISSION. *European Union, Trade in goods with Mercosur* 4. [elektronický zdroj]. 2021. [cit. 2022-20-03]. s. 8. Dostupné na: https://webgate.ec.europa.eu/isdb_results/factsheets/region/details_mercosur-4_en.pdf

Tabuľka 4 Bilaterálna teritoriálna štruktúra zahraničného obchodu Mercosur v rokoch 2020, 2019 a 2018

<i>partnerská krajina</i>	<i>podiel na exporte 2020</i>	<i>podiel na exporte 2019</i>	<i>podiel na exporte 2018</i>
Čína	29,7 %	26,9 %	28,6 %
USA	10,2 %	12,8 %	10,9 %
Holandsko	3,4 %	3,5 %	3,7 %
Čile	3 %	3,3 %	3,6 %
India	2,2 %	1,9 %	2,8 %
<i>partnerská krajina</i>	<i>podiel na importe 2020</i>	<i>podiel na importe 2019</i>	<i>podiel na importe 2018</i>
Čína	25,3 %	22,9 %	25,2 %
USA	17,9 %	19,3 %	17,9 %
Nemecko	6,3 %	6,4 %	5,5 %
India	2,8 %	2,6 %	3,3 %
Taliano	2,8 %	2,7 %	2,7 %

<i>partnerská krajina</i>	<i>podiel na exporte 2020</i>	<i>partnerská krajina</i>	<i>podiel na exporte 2019</i>	<i>partnerská krajina</i>	<i>podiel na exporte 2018</i>
Čína	29,7 %	Čína	26,9 %	Čína	28,6 %
USA	10,2 %	USA	12,8 %	USA	10,9 %
Holandsko	3,4 %	Holandsko	3,5 %	Holandsko	3,7 %
Čile	3 %	Čile	3,3 %	Čile	3,6 %
India	2,2 %	Japonsko	2,2 %	India	2,8 %

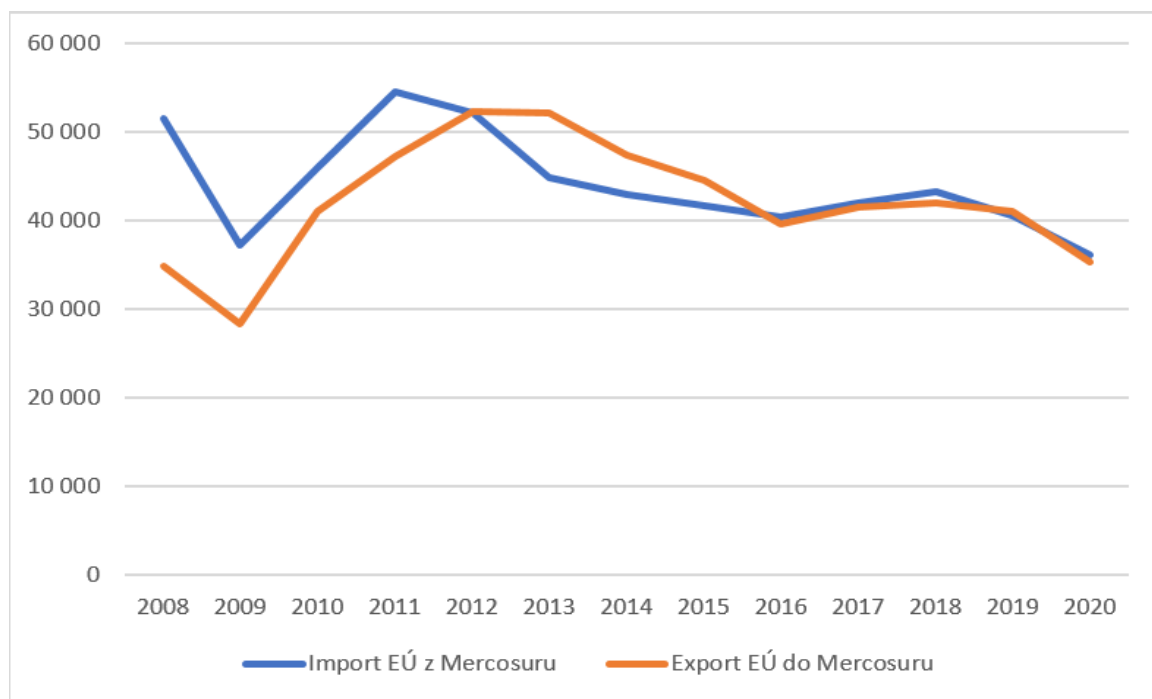
<i>partnerská krajina</i>	<i>podiel na importe 2020</i>	<i>partnerská krajina</i>	<i>podiel na importe 2019</i>	<i>partnerská krajina</i>	<i>podiel na importe 2018</i>
Čína	25,3 %	Čína	22,9 %	Čína	25,2 %
USA	17,9 %	USA	19,3 %	USA	17,9 %
Nemecko	6,3 %	Nemecko	6,4 %	Nemecko	5,5 %
India	2,8 %	Mexiko	3 %	India	3,3 %
Taliano	2,8 %	Taliano	2,7 %	Taliano	2,7 %

Prameň: vlastné spracovanie podľa SECEM (štatistický systém zahraničného obchodu Mercosuru). Trade in Goods. Dostupné na: <https://estadisticas.mercosur.int/>

Graf 1 zobrazuje vývoj zahraničného obchodu medzi EÚ a Mercosurom od roku 2008 po súčasne dostupné údaje. Údajmi z roku 2008 sme chceli poukázať na vplyv globálnej hospodárskej krízy, ktorá v roku 2009 spôsobila prudký pokles zahraničného obchodu aj medzi EÚ a Mercosurom. Ďalšie roky začal zahraničný obchod rásť a môžeme vidieť, že import do EÚ bol väčší ako export z EÚ do týchto krajín. Od roku 2012 sa tento trend obrátil a EÚ začala viac exportovať do krajín Mercosuru než importovať, čím si vytvorila aktívnu obchodnú bilanciu. Od roku 2016 krivka exportu mierne kopíruje krivku importu, čo znamená, že obchod medzi združeniami dosahoval približne rovnaké hodnoty. V roku 2020 bol export EÚ do Mercosuru v hodnote približne **35,3 miliardy EUR** a import

EÚ z Mercosuru **36 miliárd EUR**. Ten bol poznačený prudkým poklesom od roku 2019 vplyvom pandémie koronavírusu.

Graf 1 Zahraničnoobchodná výmena medzi EÚ – Mercosur v rokoch 2008-2020 (v mil. EUR)

Prameň: vlastné spracovanie na základe údajov z databázy ITC TradeMap.

EÚ je významným obchodným partnerom pre krajiny Mercosuru. Vo všeobecnosti EÚ najviac vyváža do Mercosuru rôzne stroje, zariadenia a automobily, podstatnú časť vývozu tvoria aj iné komodity, ktoré možno vidieť v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 5 zobrazuje hodnoty exportu EÚ do Mercosuru v rokoch od 2018 do 2020. Tieto údaje zachytávajú pokles exportu, ktorý nastal v roku 2020 pod vplyvom pandémie. Môžeme vidieť, že EÚ naozaj najviac vyvážala stroje a prepravné zariadenia, ktoré sa v roku 2020 vyviezli v hodnote 13,8 miliardy EUR a zaznamenali pokles vývozu až takmer 4 miliardy EUR oproti roku 2019. Významnú časť vývozu tvorili aj chemikálie, ktorých hodnota v roku 2020 bola až 10,5 miliardy EUR. Za nimi nasledovali trhové a priemyselné výrobky, nerastné palivá alebo potraviny. Najviac dovážanou komoditou z Mercosuru do EÚ sú vo všeobecnosti potraviny. Najväčšiu časť dovozu tvorili potraviny, ktoré v roku 2020 dosiahli hodnotu 12,1 miliardy EUR, no nezaznamenali až tak významný pokles ako to bolo

pri vývoze strojov. Po potravinách nasledovali surové materiály s hodnotou 9,5 miliardy EUR v roku 2020. Ďalej sa dovážali nerastné palivá, chemikálie alebo trhové výrobky.

Tabuľka 5 Komoditná štruktúra zahraničnoobchodnej výmeny EÚ a Mercosur v rokoch 2018-2020

SITC	Export tovarov 2018 (v mil. EUR)	Export tovarov 2019 (v mil. EUR)	Export tovarov 2020 (v mil. EUR)
0 Potraviny	1 150	1 235	1 150
1 Nápoje a tabak	349	369	411
2 Surové materiály	530	531	486
3 Nerastné palivá	2 384	1 891	1 041
4 Oleje a tuky	348	351	372
5 Chemikálie	10 828	10 861	10 541
6 Trhové výrobky	4 308	4 215	3 708
7 Stroje a prepravné zariadenia	17 742	17 094	13 826
8 Priemyselné výrobky	3 095	3 035	2 465
9 Ostatné	594	638	550
SITC	Import tovarov 2018 (v mil. EUR)	Import tovarov 2019 (v mil. EUR)	Import tovarov 2020 (v mil. EUR)
0 Potraviny	13 192	12 952	12 166
1 Nápoje a tabak	716	721	676
2 Surové materiály	11 595	10 443	9 434
3 Nerastné palivá	2 279	1 964	2 644
4 Oleje a tuky	213	212	216
5 Chemikálie	2 995	2 556	2 381
6 Trhové výrobky	3 677	2 883	2 094
7 Stroje a prepravné zariadenia	3 103	3 061	2 118
8 Priemyselné výrobky	575	619	533
9 Ostatné	423	467	660

Prameň: vlastné spracovanie podľa EUROPEAN COMMISSION. European Union, Trade in goods with Mercosur 4. Dostupné na: https://webgate.ec.europa.eu/isdb_results/factsheets/region/details_mercosur-4_en.pdf

Obchod medzi EÚ a Mercosurom je viac než len obchod s tovarom, pretože obchodné vzťahy medzi regiónmi čoraz viac podporuje obchod so službami. V roku 2019 si EÚ a Mercosur vymenili služby v hodnote 32 miliárd EUR, pričom 66 % sa vyvážala z EÚ a 34 % z Mercosuru. Väčší objem obchodu s obchodnými službami aj v iných sektoroch služieb ako sú telekomunikácia zdôrazňuje význam obchodu medzi týmito regiónmi. Obchod v tradičných sektoroch ako je poľnohospodárstvo smeruje k obchodu so zložitejšími

produktami ako sú strojárstvo, výskum a digitálne služby. Európske firmy vyviezli v roku 2019 zo združenia Mercosur informačné a telekomunikačné služby v hodnote takmer 1,7 miliardy EUR. V blízkej budúcnosti sa tento obchod so službami určite zvýši.

V roku 2019 európske spoločnosti investovali do združenia Mercosur 379 miliárd EUR, vďaka čomu sa stali piatou najväčšou destináciou priamych zahraničných investícií EÚ. Objem priamych zahraničných investícií EÚ v Brazílii je vyšší, ako objem priamych zahraničných investícií EÚ v Číne. Medzi štáty európskej únie, ktoré najviac investovali do Mercosuru patria Holandsko, Španielsko, Luxembursko, Francúzsko a Nemecko. Sektor, do ktorého spoločnosti najviac investovali bol výrobný. Tieto investície uskutočnili firmy ako Fiat alebo Scania, ktoré v Brazílii investovali do výroby automobilov. Významným sektorom investícií boli aj služby v oblasti financií, poistenia a telekomunikácií. Rovnako aj spoločnosti z Mercosuru investovali do krajín EÚ. Išlo najmä o investície Brazílie vo forme investícií na zelenej lúke do krajín ako Holandsko, Francúzsko, Nemecko, Portugalsko alebo Španielsko. Z hľadiska sektorov smerovali investície Mercosuru do poľnohospodárstva a potravinárstva, ale významné investície boli aj v sektore ropy brazílskou spoločnosťou Petrobras.⁴⁸

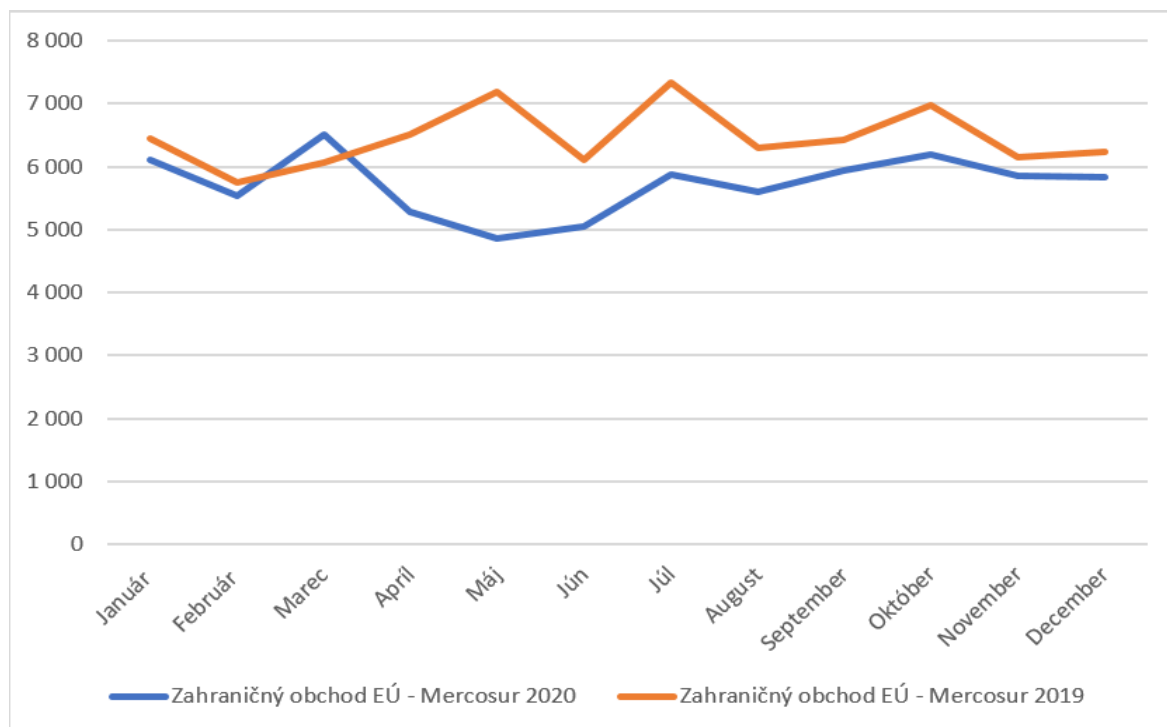
Pandémia Covid-19 vo veľkej miere narušila svetový obchod, ktorý zaznamenal v prvom polroku 2020 pokles o takmer 13%. Dôsledky pandémie sa prejavili aj na obchode EÚ – Mercosur. Vývoz EÚ do Mercosuru klesol medzi rokmi 2020 a 2019 o 14%, zatiaľ čo vývoz Mercosuru do EÚ klesol o 8 %. Tento rozdiel bol spôsobený rozdielmi v komoditnej štruktúre obchodu regiónov, pretože najviac postihnutým sektorom bol obchod so strojmi. Ten klesol o 4 miliardy EUR, zatiaľ čo poľnohospodársky sektor poklesol len o 870 miliónov EUR.⁴⁹

Graf zobrazuje vývoj zahraničného obchodu EÚ – Mercosur v roku 2019 a v roku 2020, kedy bol ovplyvnený pandemiou koronavírusu. Hodnoty začiatkom roka 2020 boli mierne nižšie ako v roku 2019. No na grafe môžeme vidieť, že jediný mesiac, kedy bol zahraničný obchod v roku 2020 vyšší ako 2019 bol marec. V apríli a máji 2020 obchod výrazne poklesol, ďalšie mesiace začal stúpať, no hodnoty z roku 2019 do konca roka nedosiahol.

⁴⁸ GUINEA Oscar – SHARMA Vanika. *EU and Mercosur in the Twenty-First Century: Taking Stock of the Economic and Cultural Ties*. [online]. 2021. [cit. 2022-20-03]. Dostupné na: <https://ecipe.org/publications/eu-mercosur-economic-cultural-ties/>

⁴⁹ GUINEA Oscar – SHARMA Vanika. *EU and Mercosur in the Twenty-First Century: Taking Stock of the Economic and Cultural Ties*. [online]. 2021. [cit. 2022-20-03]. Dostupné na: <https://ecipe.org/publications/eu-mercosur-economic-cultural-ties/>

Graf 2 Vývoj zahraničnoobchodnej výmeny medzi EÚ – Mercosur pod vplyvom pandémie v rokoch 2019-2020 (v mil. EUR)

Prameň: vlastné spracovanie na základe údajov z Eurostat. EU trade since 1988 by SITC [DS-018995].

Od asociačnej dohody sa očakáva, že spôsobí nárast dovozu tovarov do EÚ. Nasledujúca tabuľka zobrazuje obchodné toky medzi jednotlivými krajinami EÚ a združením Mercosur v roku 2020, rovnako aj počet podnikov exportujúcich do Mercosuru. Porovnaním týchto údajov môžeme vidieť, ktoré krajiny EÚ majú najväčšiu mieru zahraničného obchodu s Mercosurom. Z tabuľky 6 teda vyplýva, že obchodná dohoda bude mať najväčší vplyv na Nemecko, Francúzsko, Taliansko, Španielsko alebo Holandsko. Práve tieto krajiny majú najvyšší podiel zahraničného obchodu do krajín Mercosuru, rovnako ako aj najväčší počet firiem exportujúcich do Mercosuru. Ďalej sa konkrétne špecifikuje, ktoré krajiny majú najväčšie zastúpenie firiem v Mercosure, najvyšší export alebo import. Môžeme povedať, že sú to takmer tie isté krajiny a na prvých miestach sa umiestňuje Nemecko, Španielsko, Taliansko, Francúzsko alebo Holandsko.

Tabuľka 6 Poradie krajín EÚ podľa miery obchodu s krajinami Mercosuru (aktualizácia k 1. 2. 2020)

Poradie	Krajina	Počet podnikov exportujúcich do Mercosuru	Hodnota exportu do Mercosuru (v mld EUR)	Hodnota importu z Mercosuru (v mld EUR)		
1.	Nemecko	12 561	15,4	6,3		
2.	Francúzsko	4 627	8,6	4,1		
3.	Taliansko	13 117	7,7	6		
4.	Španielsko	9 965	7,1	6,7		
5.	Holandsko	2 856	6,1	10,1		
6.	Belgicko	1 640	4,8	3,5		
7.	Portugalsko	1 786	2,5	2		
8.	Dánsko	965	1,7	1,1		
9.	Írsko	269	1,7	0,726		
10.	Švédsko	1 894	1,5	0,714		
11.	Grécko	335	1,2	0,396		
12.	Rakúsko	1 110	1	0,512		
13.	Fínsko	696	0,823	0,679		
14.	Poľsko	1 191	0,597	1,6		
15.	Luxembursko	130	0,405	0,119		
16.	Česko	974	0,392	0,169		
17.	Maďarsko	449	0,381	0,27		
18.	Rumunsko	250	0,229	0,407		
19.	Slovinsko	184	0,091	0,303		
20.	Slovensko	244	0,083	0,077		
21.	Estónsko	61	0,073	0,027		
22.	Chorvátsko	53	0,07	0,059		
23.	Litva	59	0,069	0,066		
24.	Bulharsko	183	0,067	0,079		
25.	Lotyšsko	59	0,041	0,016		
26.	Malta	0	0,019	0,021		
27.	Cyprus	24	0,017	0,046		
	Poradie TOP 5 podľa podnikov v krajine		Poradie TOP 5 podľa hodnoty exportu do Mercosuru (v mld EUR)	Poradie TOP 5 podľa hodnoty importu z krajín Mercosur (v mld EUR)		
1.	Taliansko	13 117	Nemecko	15,4	Holandsko	10,1
2.	Nemecko	12 561	Francúzsko	8,6	Španielsko	6,7
3.	Španielsko	9 965	Taliansko	7,7	Nemecko	6,3
4.	Francúzsko	4 627	Španielsko	7,1	Taliansko	6
5.	Holandsko	2 856	Holandsko	6,1	Francúzsko	4,1

Prameň: vlastné spracovanie podľa EUROPEAN COMMISSION. EU-Mercosur trade in your town. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/trade/policy/in-focus/eu-mercotur-association-agreement/eu-mercotur-in-your-town/>

Slovensko sa umiestnilo na 20. mieste z 27 krajín EÚ. Z tabuľky môžeme vidieť, že Slovensko exportovalo 83 miliónov EUR do Mercosuru a naopak na Slovensko bol dovezený tovar v hodnote 77 miliónov EUR. Počet slovenských firiem vyvážajúcich do Mercosuru je 244, z toho 79 % z nich sú malé a stredné podniky. Na Slovensku vzniká 5 000 pracovných miest, ktoré sa orientujú na vývoz do Mercosuru. Celkovo vo všetkých krajinách EÚ vzniklo až 855 000 pracovných miest, vďaka zahraničnému obchodu s krajinami Mercosuru. Slovensko a Mercosur majú úzke obchodné vzťahy a obchodná dohoda medzi EÚ a združením Mercosur bude veľkým stimulom k rozširovaniu obchodnej spolupráce. Mercosur je 22. najväčší obchodný partner Slovenska mimo EÚ.⁵⁰

Pri pohľade na komoditnú štruktúru obchodu EÚ a Mercosur vidíme, že najväčší podiel pri dovoze tvoria potraviny a pri vývoze stroje a zariadenia. Práve z tohto dôvodu sa tabuľka 7 zameriava na dovoz potravín z Mercosuru do EÚ v rokoch 2018 až 2020. V prvom rade si môžeme všimnúť mierny pokles hodnôt v rokoch 2019 a 2020 znova spôsobený vplyvom pandémie. Ďalej z tabuľky vyplýva, že najviac dovážanou skupinou potravín sú krmivá pre zvieratá, ktoré v roku 2020 dosiahli hodnotu 4,9 miliardy EUR. Ďalšími významnými potravinami pre dovoz do EÚ z Mercosuru sú aj ovocie a zelenina alebo káva, čaj a korenie.

Tabuľka 7 Štruktúra dovozu potravín z Mercosuru do EÚ v rokoch 2018-2020

SITC 0	Hodnota dovozu 2018 (v mil. EUR)	Hodnota dovozu 2019 (v mil. EUR)	Hodnota dovozu 2020 (v mil. EUR)
00 Živé zvieratá iné ako zvieratá skupiny 03	3,73	3,27	2,38
01 Mäso a mäsové výrobky	1 794	1 692	1 402
02 Mliečne výrobky a vtáacie vajcia	2,77	2,24	2,25
03 Ryby, kôrovce, mäkkýše a výrobky z nich	679	648	552
04 Obilniny a obilné výrobky	838	905	771
05 Ovocie a zelenina	2 396	2 231	2 146
06 Cukor, cukrové výrobky a med	195	223	232
07 Káva, čaj, kakao, korenie a výrobky z nich	1 963	2 003	2 040
08 Krmivo pre zvieratá	5 256	5 189	4 957
09 Rôzne jedlé výrobky a prípravky	59	52	54

Prameň: vlastné spracovanie na základe údajov z Eurostat. EU trade since 1988 by SITC [DS-018995].

⁵⁰ EUROPEAN COMMISSION. *Slovakia: EU-Mercosur trade in your town*. [online]. 2020. [cit. 2022-18-03]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/trade/policy/in-focus/eu-mercrosur-association-agreement/eu-mercrosur-in-your-town/slovakia_en.htm

Ďalšia tabuľka zobrazuje vývoz strojov a prepravných zariadení z EÚ do Mercosuru v rokoch 2018 až 2020. Najviac dovážaným zariadením sú priemyselné stroje, ktorých hodnota v roku 2020 bola 3,4 miliardy EUR. Ďalej sú pre vývoz dôležitými aj cestné vozidlá, ktorých hodnota v roku 2020 dosiahla 2,5 miliardy EUR a zaznamenala najvyšší pokles z tejto skupiny tovarov, až približne 1 miliardu EUR od roku 2018 kedy sa vyviezli vozidlá v hodnote 3,8 miliardy EUR. Vo veľkej miere sa vyvážajú aj rôzne špecializované a elektrické stroje alebo zariadenia na výrobu energie.

Tabuľka 8 Štruktúra vývozu strojov a prepravných zariadení z EÚ do Mercosuru v rokoch 2018-2020

SITC 7	Hodnota vývozu 2018 (v mil. EUR)	Hodnota vývozu 2019 (v mil. EUR)	Hodnota vývozu 2020 (v mil. EUR)
71 Stroje a zariadenia na výrobu energie	2 219	2 265	1 769
72 Špecializované stroje	2 320	2 276	2 176
73 Kovoobrábacie stroje	376	416	248
74 Ostatné priemyselné stroje a ich časti	3 904	3 813	3 477
75 Kancelárske stroje a stroje na automatické spracovanie údajov	280	273	217
76 Telekomunikačné a zvukové prístroje	690	580	451
77 Elektrické stroje, prístroje a zariadenia	2 422	2 321	1 974
78 Cestné vozidlá	3 831	3 309	2 536
79 Ostatné dopravné zariadenia	1 688	1 764	954

Prameň: vlastné spracovanie na základe údajov z Eurostat. EU trade since 1988 by SITC [DS-018995].

2 Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania

Na základe aplikácie vedeckých metód vo vzťahu k skúmaniu Asociačnej dohody medzi EÚ 27 a Mercosur 5 je hlavným cieľom diplomovej práce zhodnotiť pozíciu a benefity pre SR v kontexte relevantných bilaterálnych zahraničnoobchodných vzťahov v tradičnom finančnom vyjadrení, ako aj z hľadiska vodného stresu so zreteľom na virtuálnu vodu.

V záujme naplnenia hlavného cieľa sme si stanovili parciálne ciele:

1. Vymedziť medzinárodnú ekonomickú integráciu a aplikovať ju na príklade EÚ a Mercosuru.
2. Charakterizovať asociačnú dohodu EÚ-Mercosur (v kontexte EÚ 27 a Mercosur 5) a identifikovať priaznivé a kritické odozvy na dohodu.
3. Kvantifikovať a vyhodnotiť bilaterálnu zahraničnoobchodnú výmenu medzi EÚ a Mercosur v tradičnom finančnom vyjadrení.
4. Zmapovať a zhodnotiť aktuálnu situáciu v napĺňaní cieľov OSN v oblasti udržateľného rozvoja v praxi EÚ 27 a Mercosur 5.
5. Kvantifikovať a vyhodnotiť bilaterálnu zahraničnoobchodnú výmenu medzi EÚ 27 a Mercosur 5 so zreteľom na virtuálnu vodu.
6. Kvantifikovať a vyhodnotiť bilaterálnu zahraničnoobchodnú výmenu medzi Slovenskou republikou a Mercosur 5 so zreteľom na virtuálnu vodu.
7. Kvantifikovať a vyhodnotiť bilaterálnu zahraničnoobchodnú výmenu medzi Slovenskou republikou a Brazílskou federatívnou republikou so zreteľom na virtuálnu vodu.

Hlavným zdrojom údajov v diplomovej práci sú štatistické dáta z oficiálnych štatistických databáz Európskej únie (Eurostat), Mercosur 5 (SECEM) a medzinárodných organizácií (ITC Trademap, FAO), ako aj z oficiálnych reportov (napr. *Sustainable Development Report*). Tie sú doplnené o sekundárne údaje čerpané z oficiálnych webstránok (Európska komisia, Európsky parlament, Global Food Security Index) ako aj zo zahraničnej a slovenskej odbornej literatúry.

Za účelom naplnenia hlavného a parciálnych cieľov boli v diplomovej práci využité viaceré vedecké metódy:

- metóda selekcie a abstrakcie pri vyčlenení najpodstatnejších informácií z množstva naštudovanej literatúry potrebnej pre správne vymedzenie

medzinárodnej ekonomickej integrácie a následne jej aplikáciu na príklade EÚ a Mercosur, ako aj pri kategorizácii skúmaných komodít so zreteľom na virtuálnu vodu;

- kvalitatívne a kvantitatívne metódy pri zbere, skúmaní a interpretácii dát z oficiálnych databáz potrebných na skúmanie bilaterálnej zahraničnoobchodnej výmeny v tradičnom finančnom vyjadrení a so zreteľom na virtuálnu vodu, osobitne:
- metóda komparácie pri porovnaní údajov o bilaterálnej zahraničnoobchodnej výmene medzi EÚ a Mercosur v tradičnom finančnom vyjadrení (USD/EUR);
- metóda komparácie pri porovnaní údajov o bilaterálnej zahraničnoobchodnej výmene medzi EÚ a Mercosur so zreteľom na virtuálnu vodu;
- metóda analýzy a syntézy, s pomocou ktorých sme vyhodnocovali pozíciu SR a súvisiace benefity vo vzťahu k Dohode EÚ-Mercosur.

Ďalej sme aplikovali grafickú metódu, keď sme diplomovú prácu rozšírili o schémy, grafy a tabuľky pre lepšie pochopenie problematiky.

3 Výsledky práce a diskusia

Agenda 2030 pre trvalo udržateľný rozvoj vyzýva štáty, aby skĺbili ekonomickú prosperitu, sociálne začlenenie a environmentálnu udržateľnosť pri mierovom spolunažívaní. Tieto ciele boli prijaté v roku 2015 všetkými 193 členskými krajinami OSN. Pri prijímaní týchto cieľov zohrali kľúčovú úlohu európske krajiny a vedenie EÚ, ktoré sa zaviazali ich dosiahnuť. SDG teda reprezentujú európske hodnoty a sú úzko spojené s Parížskou klimatickou dohodou. SDG a Parížska klimatická dohoda tvoria jeden balík, pričom rozdiel je len v roku, na ktorý sú orientované. Ciele udržateľného rozvoja sú orientované na rok 2030, zatiaľ čo Parížska dohoda je orientovaná na rok 2050, čo si vyžaduje výrazný pokrok do roku 2030.⁵¹

Nasledujúca schéma zobrazuje všetkých 17 cieľov udržateľného rozvoja. Každý z týchto cieľov je jedinečný a venuje sa inej problematike udržateľnosti.

Schéma 4 Ciele OSN v oblasti udržateľného rozvoja

Prameň: Europe Sustainable Development Report [online]. 2020. s. 1 [cit. 2022-19-04]. Dostupné na: https://s3.amazonaws.com/sustainabledevelopment.report/2020/europe_sustainable_development_report_2020.pdf

Diplomová práca Bc. Tímej Fusatej s názvom *Virtuálna voda a jej perspektíva pre podnikanie v EÚ*, obhájená na Katedre medzinárodného obchodu v roku 2021 zameraná na

⁵¹ Europe Sustainable Development Report [online]. 2020. s. 1 [cit. 2022-19-04]. Dostupné na: https://s3.amazonaws.com/sustainabledevelopment.report/2020/europe_sustainable_development_report_2020.pdf

virtuálnu vodu, udržateľný rozvoj a EÚ bola inšpiráciou pre výber cieľov udržateľného rozvoja SDG 6, SDG 8, SDG 9 a SDG 12. Tieto ciele boli v spomínanej práci zamerané len na krajiny EÚ 27, naša diplomová práca tieto ciele rozširuje o krajiny Mercosur 5. Zatiaľ čo diplomová práca Bc. Tímej Fusatej s názvom *Virtuálna voda a jej perspektíva pre podnikanie v EÚ*, obhájená na Katedre medzinárodného obchodu v roku 2021 čerpala dáta o SDG 6, SDG 8, SDG 9 a SDG 12 z 2020 *Europe Sustainable Development Report*, v diplomovej práci Benefity pre slovenské firmy plynúce z Dohody EÚ-Mercosur sme údaje za EÚ 27 aktualizovali a doplnili o údaje za Mercosur 5 z 2021 *Sustainable Development Report*.

3.1. Ciele OSN v oblasti udržateľného rozvoja v praxi EÚ 27 a Mercosur

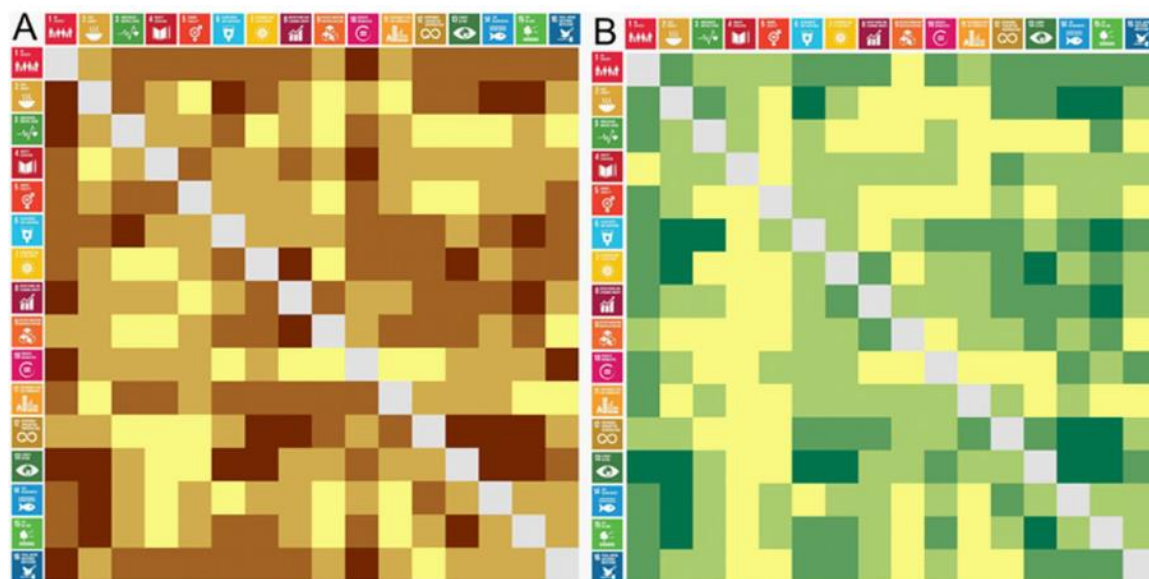
5

Definovanie interakcií medzi jednotlivými cieľmi udržateľného rozvoja je dôležité na určenie, či ciele fungujú. Preskúvanie hodnotenia interakcií medzi SDG je možné pomocou matice vplyvov. Matica ukazuje ako môže výsledok cieľov SDG ovplyvniť ich celkové smerovanie a väzby medzi životným prostredím a človekom.

Nasledujúca matica vplyvov zobrazuje ciele udržateľného rozvoja a ich vzájomné interakcie. Zobrazených je len 16 cieľov, pretože 17. cieľ slúži ako podporný cieľ na dosiahnutie ostatných. Matica A berie do úvahy celkový dopad cieľov a matica B sa zameriava na životné prostredie a človeka. Jednotlivé farby vo vnútri matice určujú mieru vplyvu a potenciál na dosiahnutie iného cieľa. Žltá farba znázorňuje mierny vplyv, tmavšia hnedá alebo zelená zobrazuje vysoký vplyv a najtmavšia farba najsilnejší vplyv (pozitívny alebo negatívny) na potenciál dosiahnutia iného cieľa.⁵²

⁵² SCHARLEMANN, Jörn. *Towards understanding interactions between Sustainable Development Goals: the role of environment-human linkages*. [online]. 2020. [cit. 2022-19-04]. Dostupné na: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s11625-020-00799-6.pdf>

Schéma 5 Matica vplyvov SDG

Prameň: SCHARLEMANN, Jörn. *Towards understanding interactions between Sustainable Development Goals: the role of environment–human linkages*. [online]. 2020. [cit. 2022-19-04]. Dostupné na: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s11625-020-00799-6.pdf>

V udržateľnom rozvoji predstavuje hlavnú úlohu prepojenie medzi životným prostredím a ľuďmi. Aktivita zamerané na vzájomné väzby medzi životným prostredím a ľuďmi sú ústredným bodom pre niektoré cieľe rozvoja, napr. SDG 13, SDG 14 alebo SDG 15. Tieto väzby sú prepojené z jednej strany príspevkami prírody pre ľudí ako napr. zásobovanie ropou alebo podnebie, ktoré však môžu byť aj negatívne vo forme povodní alebo chorôb. Na druhej strane, na životné prostredie pozitívne vplyvajú aj ľudia ochranou ekosystémov, živočíšnych druhov atď. Rovnako však ľudia na životné prostredie vplyvajú aj negatívne, napríklad znečisťovaním vody alebo degradáciou pôdy atď. Práve preto je ochrana životného prostredia uznaná ako základná priorita pre dosiahnutie cieľov udržateľného rozvoja.⁵³

V nasledujúcich tabuľkách sú zosumarizované spomínané SDG 6, SDG 8, SDG 9 a SDG 12 spolu s relevantnými indikátormi. Úspešnosť krajín v dosahovaní týchto cieľov je rozlíšená farbami. Zelenou farbou sú označené krajiny, ktoré dosiahli daný cieľ udržateľného rozvoja do roku 2021. Žltá farba znamená, že výzvy stále pretrvávajú a oranžová farba zobrazuje pretrvávajúce významné výzvy na dosiahnutie daného cieľa. Poslednou červenou farbou sú označené krajiny, kde hlavné výzvy naďalej zostávajú. Pre

⁵³ SCHARLEMANN, Jörn. *Towards understanding interactions between Sustainable Development Goals: the role of environment–human linkages*. [online]. 2020. [cit. 2022-19-04]. Dostupné na: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s11625-020-00799-6.pdf>

ešte podrobnejšie identifikovanie dosahovania týchto cieľov sú farebnými šípkami znázornené trendy ich vývoja. Zelená šípka znázorňuje rastúci trend, žltá šípka zvyšujúci trend, oranžová stagnáciu a červená klesajúci trend. V prípade výskytu šedej farby informácie nie sú dostupné.⁵⁴

Prvým cieľom, ktorý sme si vybrali, je cieľ SDG 6 čistá voda a hygiena. Ten je spolu s jeho indikátormi rozanalyzovaný v tabuľke 9. Môžeme vidieť, že z krajín EÚ 27 tento cieľ v roku 2021 dosiahli len 3 krajiny, a to Česká republika, Fínsko a Chorvátsko. U väčšiny krajín EÚ 27 výzvy v dosiahnutí tohto cieľa stále pretrvávajú. Z toho 8 krajín EÚ 27 vykazuje rastúci trend a 10 krajín, medzi ktorými je aj Slovensko vykazuje zvyšujúci sa trend v dosahovaní cieľa SDG 6. Zvyšných 6 krajín EÚ 27 je v oranžovej farbe, čo znamená, že v týchto krajinách stále pretrvávajú významné výzvy, ktoré bránia dosiahnutiu cieľa SDG 6. Z krajín Mercosur 5 je najlepšie v dosahovaní cieľa SDG 6 na tom Brazília, ktorá sa nachádza v žltej farbe a zaznamenala rastúci trend vývoja. V Paraguaji a Uruguaji stále pretrvávajú významne výzvy na dosiahnutie tohto cieľa, ktoré majú rastúci trend. O niečo horšie je na tom Argentína, ktorá zaznamenala len zvyšujúci sa trend a najhoršie z krajín Mercosur 5 je v dosahovaní cieľa SDG 6 Venezuela, ktorá v dosahovaní cieľa stagnuje.

⁵⁴ Sustainable Development Report. *Methods Summary and Data Tables*. [online]. 2021. s. 72 [cit. 2022-19-04]. Dostupné na: <https://s3.amazonaws.com/sustainabledevelopment.report/2021/2021-sustainable-development-report.pdf>

Tabuľka 9 Indikátory SDG 6

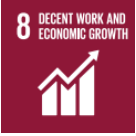
Indikátory SDG 6	Referenčný rok	Zdroj
obyvateľstvo využívajúce aspoň základné služby pitnej vody (%)	2017	JMP
obyvateľstvo využívajúce aspoň základné hygienické služby (%)	2017	JMP
odber sladkej vody (% dostupných zdrojov sladkej vody)	2017	FAO
antropogénne čistené odpadové vody (%)	2018	EPI
nízka spotreba vody obsiahnutá v dovoze (m ³ /obyvateľa)	2013	Lenzen et al. (2013)
obyvateľstvo využívajúce bezpečne spravované vodné služby (%)	2017	JMP
obyvateľstvo využívajúce bezpečne spravované sanitačné služby (%)	2017	JMP
	EÚ 27	Mercosur 5
	Česká republika, Fínsko, Chorvátsko	-
 	Grécko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Poľsko, Portugalsko, Španielsko, Taliani Cyprus, Dánsko, Estónsko, Francúzsko, Írsko, Rakúsko, Slovensko, Slovinsko, Holandsko, Švédsko	Brazília -
	-	Paraguaj, Uruguaj

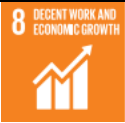
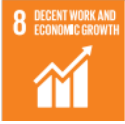
		Belgicko, Bulharsko, Luxembursko, Malta, Nemecko, Rumunsko	Argentína
		-	Venezuela

Prameň: vlastné spracovanie podľa Sustainable Development Report (2021), s. 76, Country profiles. 2021

Nasledujúca tabuľka 10 je zameraná na cieľ SDG 8, ktorý sa týka dôstojnej práce a ekonomického rastu. Spomedzi krajín EÚ 27 tento cieľ za rok 2021 splnili len 2 krajiny - Česká republika a Slovinsko. U 12 krajín sú zaznamenané pretrvávajúce výzvy, s rastúcim trendom, čo naznačuje, že tieto krajiny sú blízko dosiahnutia cieľa SDG 8. Pretrvávajúce výzvy so zvyšujúcim sa trendom sú u ôsmich krajín EÚ 27. Grécko a Španielsko musia na dosiahnutie tohto cieľa prekonať významné výzvy, avšak dosahujú rastúci trend. Najhoršie z EÚ 27 sú na tom Francúzsko, Luxembursko, Taliansko, u ktorých taktiež pretrvávajú významné výzvy, ale len zvyšujúci sa trend. Všetky krajiny Mercosur 5 sú v dosahovaní cieľa SDG 8 na pomerne zlých pozíciách. Pri Uruguaji a Venezuele existujú významné výzvy, ktoré bude treba prekonať. Najlepšiu pozíciu má Uruguaj, ktorý zaznamenal aspoň zvyšujúci sa trend vývoja, zatiaľ čo Venezuela stagnuje. Argentína, Brazília, Paraguaj však vykazujú červenú farbu, čo značí, že výzvy na dosiahnutie SDG 8 stále zostávajú a navyše stagnujú.

Tabuľka 10 Indikátory SDG 8

Indikátory SDG 8	Referenčný rok	Zdroj
upravený rast HDP (%)	2019	World Bank
obete moderného otroctva (na 1 000 obyvateľov)	2018	Walk Free Foundation (2018)
dospelí s účtom v banke alebo inej finančnej inštitúcii alebo u poskytovateľa mobilných peňažných služieb (% populácie vo veku 15 a viac rokov)	2017	Demirguc-Kunt et al. (2018)
miera nezamestnanosti (% celkovej pracovnej sily)	2020	ILO
základné pracovné práva sú účinne zaručené (najhoršie 0–1 najlepšie)	2020	World Justice Project
smrteľné pracovné úrazy zahrnuté v dovoze (na 100 000 obyvateľov)	2015	Alsamawi et al. (2017)
pomer zamestnanosti k počtu obyvateľov (%)	2020	OECD
mládež bez zamestnania, bez vzdelávania alebo odbernej prípravy (NEET) (% populácie vo veku 15 až 29 rokov)	2019	OECD
	EÚ 27	Mercosur 5
	Česká republika, Slovinsko	-
	Belgicko, Cyprus, Fínsko, Holandsko, Írsko, Litva, Lotyšsko, Malta, Nemecko, Portugalsko, Slovensko, Švédsko	-

	Bulharsko, Dánsko, Estónsko, Chorvátsko, Maďarsko, Poľsko, Rakúsko, Rumunsko	-
	Grécko, Španielsko	-
	Francúzsko, Luxembursko, Taliansko	Uruguaj
	-	Venezuela
	-	Argentína, Brazília, Paraguaj

Prameň: vlastné spracovanie podľa Sustainable Development Report (2021), s. 77, Country profiles. 2021

Ďalšia tabuľka 11 je zameraná na SDG 9, čiže priemysel, inovácie a infraštruktúru. Z krajín EÚ 27 sa len Švédsku podarilo naplniť cieľ. 4 krajiny sú blízko naplnenia tohto cieľa, síce stále u nich pretrvávajú určité výzvy, zaznamenali rastúci trend. Podobne sú na tom aj ďalšie 3 krajiny EÚ 27, u ktorých sa trend zvyšuje bližšie smerom k naplneniu cieľa. Chorvátsko, Poľsko, Slovinsko sú v oranžovej farbe, ale ukazujú rastúci trend. U celkovo 11 krajín EÚ 27 pretrvávajú významné výzvy v dosiahnutí SDG 9, ale majú zvyšujúci sa trend. Pri dosahovaní SDG 9 majú 4 krajiny EÚ 27 aj červenú farbu, čiže u nich výzvy zostávajú a budú musieť posilniť svoj priemysel, inovácie a infraštruktúru. Medzi týmito krajinami sa nachádza aj Slovensko. Z krajín Mercosur 5 je na tom opäť najlepšie Uruguaj, ale stále ho čakajú významné výzvy, ktoré treba prekonať. Brazília a Paraguaj sú na tom podobne ich trend však stagnuje. Najhoršie v dosahovaní cieľa SDG 9 je Venezuela, ktorá je v červenej farbe a stagnuje, o niečo lepšie je na tom Argentína, ktorá je rovnako v červenej farbe.

Tabuľka 11 Indikátory SDG 9

Indikátory SDG 9	Referenčný rok	Zdroj
populácia používajúca internet (%)	2019	ITU
predplatené mobilného širokopásmového pripojenia (na 100 obyvateľov)	2019	ITU
index logistickej výkonnosti: kvalita obchodu a infraštruktúry súvisiacej s dopravou (najhoršie 1–5 najlepšie)	2018	World Bank
hodnotenie univerzít The Times Higher Education: priemerné skóre 3 najlepších univerzít (najhoršie 0–100 najlepšie)	2021	Times Higher Education
články z vedeckých a technických časopisov (na 1 000 obyvateľov)	2018	National Science Foundation
výdavky na výskum a vývoj (% HDP)	2018	UNESCO
výskumní pracovníci (na 1 000 zamestnaných obyvateľov)	2018	OECD
podané triadické patentové rodiny (na milión obyvateľov)	2018	OECD
medzera v prístupe na internet podľa príjmu (percentuálne body)	2019	OECD
podiel absolventiek odborov STEM na terciárnej úrovni (%)	2018	World Bank
	EÚ 27	Mercosur 5
	Švédsko	-
	Dánsko, Francúzsko, Holandsko, Nemecko	-

	Belgicko, Fínsko, Rakúsko	-
	Chorvátsko, Poľsko, Slovinsko	
	Bulharsko, Cyprus, Česká republika, Estónsko, Grécko, Írsko, Luxembursko, Malta, Portugalsko, Rumunsko, Španielsko	Uruguaj
		Brazília, Paraguaj
	Taliansko	
	Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Slovensko	Argentína
		Venezuela

Prameň: vlastné spracovanie podľa Sustainable Development Report (2021), s. 77-78, Country profiles. 2021

Posledným cieľom je SDG 12 zameraný na zodpovednú spotrebu a výrobu. Ten je zobrazený v tabuľke 12, z ktorej môžeme vidieť, že krajiny EÚ 27 aj Mercosur 5 majú veľké problémy s dosahovaním tohto cieľa. 10 krajín EÚ 27 a 3 krajiny Mercosur 5 sa nachádzajú v oranžovej

farbe, ktorá indikuje významné výzvy brániace dosiahnutiu SDG 12. Celkovo 17 krajín EÚ 27 má zostávajúce výzvy v naplnení tohto cieľa. Rovnako medzi tieto krajiny patria aj Uruguaj a Brazília, ktoré taktiež trpia zostávajúce výzvy.

Tabuľka 12 Indikátory SDG 12

Indikátory SDG 12	referenčný rok	zdroj
tuhý komunálny odpad (kg/obyvateľa/deň)	2016	World Bank
elektronický odpad (kg/obyvateľa)	2019	UNU-IAS
emisie SO ₂ založené na výrobe (kg/obyvateľa)	2012	Lenzen et al. (2020)
emisie SO ₂ zahrnuté v dovoze (kg/obyvateľa)	2012	Lenzen et al. (2020)
emisie dusíka založené na produkcii (kg/obyvateľa)	2010	Oita et al. (2016)
emisie dusíka zahrnuté v dovoze (kg/obyvateľa)	2010	Oita et al. (2016)
nerecyklovaný tuhý komunálny odpad (kg/obyvateľa/deň)	2018	OECD
	EÚ 27	Mercosur 5
	Bulharsko, Česká republika, Chorvátsko, Maďarsko, Poľsko, Portugalsko, Rumunsko, Slovensko, Španielsko, Taliansko	Argentína, Paraguaj, Venezuela,
	Belgicko, Cyprus, Dánsko, Estónsko, Fínsko, Francúzsko, Grécko, Holandsko, Írsko, Litva, Lotyšsko, Luxembursko, Malta, Nemecko, Rakúsko, Slovinsko, Švédsko	Uruguaj, Brazília

Prameň: vlastné spracovanie podľa Sustainable Development Report (2021), s. 79, Country profiles. 2021

EÚ 27 a Mercosur 5 vykazujú v prípade SDG 12 v porovnaní s SDG 6, SDG 8 a SDG 9 najnegatívnejšiu situáciu, pričom pri vnímaní SDG 12 nemožno abstrahovať od problematiky odlesňovania a vodného stresu, ktorým sa venujeme v ďalšom texte.

Ratifikáciou dohody medzi EÚ a Mercosurom sa očakáva zvýšenie obchodu s poľnohospodárskymi výrobkami medzi oboma regiónmi. Táto dohoda odstráni až 93 % ciel pre výrobky dovážané z Mercosuru do EÚ, ako sú najmä hovädzie mäso a sója. Tým sa, ale objavujú aj riziká zvýšeného odlesňovania v tomto regióne, jedná sa hlavne o brazílsku Amazóniu, brazílske Cerrado a Chaco v Argentíne a Paraguaji. Tieto problémy chce dohoda riešiť monitorovaním dodávateľských reťazcov poľnohospodárskych produktov alebo zavedením moratória na sóju. Až 96,7 % celkového odlesňovania v Brazílii bolo v roku 2019 v biómoch Cerrado. Práve dohoda medzi EÚ a Mercosurom má vysoký potenciál na zvýšenie rizika odlesňovania v tejto oblasti.⁵⁵ Environmentálna politika Brazílie je v rozpore so záväzkami EÚ k ambicióznejšej zelenej dohode (tzv. Green Deal) aj záväzkami v oblasti ľudských práv. Rozvojová politika Brazílie je síce zameraná na agropodnikanie a rozšírenie ťažby do odľahlejších oblastí, vyskytuje sa však aj stret záujmov vo vzťahu k domorodému obyvateľstvu a ochrane životného prostredia. V prípade neschválenia dohody sa trend odlesňovania môže zintenzívniť. Bolo by to najmä z dôvodu, že Čína nahradila EÚ na prvom mieste vývozu hovädzieho mäsa a sóje, čím sa tlak na brazílskych poľnohospodárov z dodržiavania prísnych noriem EÚ znížil.

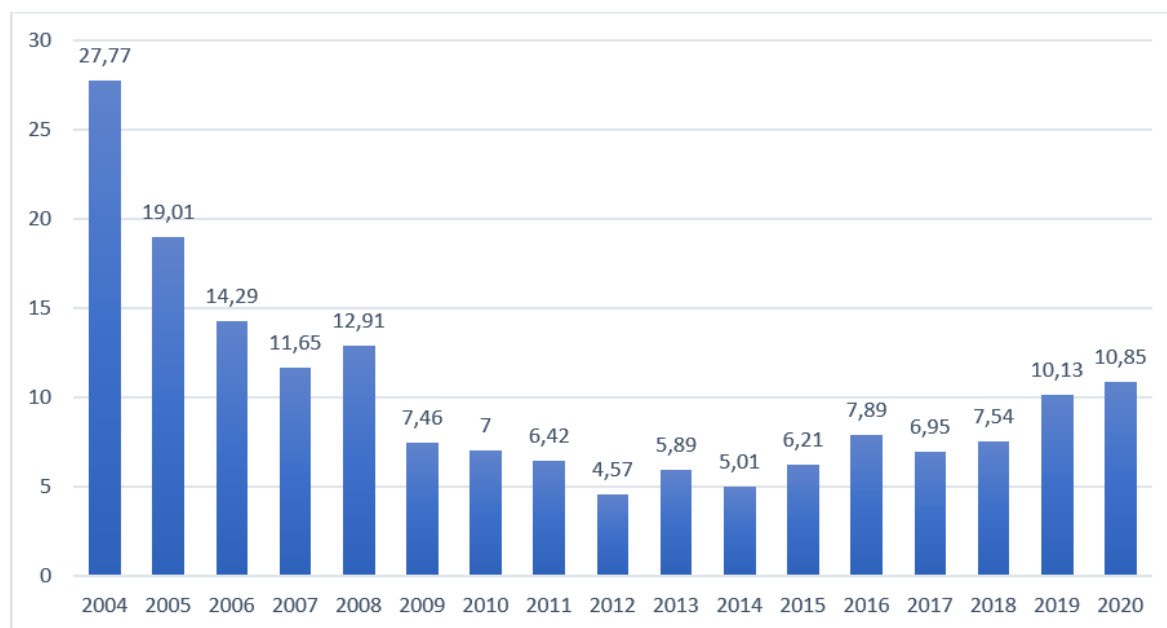
V Brazílii sa nachádza 12% svetových lesov a posledné roky aj najvyššia miera odlesňovania. Už v roku 2004 sa Brazília svojou politikou o zmene klímy zaviazala do roku 2020 znížiť celkovú ročnú mieru odlesňovania na 3 925 km². Tento cieľ sa snažila zabezpečiť rôznymi politikami, ako aj moratóriom na sóju, v ktorom sa obchodníci so sójou zaviazali, nenakupovať ju z oblastí Amazonského pralesu odlesneného po roku 2008. Vďaka tomu v roku 2012 zaznamenali historicky najnižšiu úroveň odlesňovania. Zostáva otázne, či Brazília splní cieľ Parížskej klimateckej dohody a dosiahne nulovú mieru nezákonného odlesňovania do roku 2030.⁵⁶

⁵⁵ IMAZON. *Is the EU-Mercosur trade agreement deforestation-proof?*. [elektronický zdroj]. 2020. [cit. 2022-22-02]. ISBN 978-65-990330-7-0, s. 14. Dostupné na: https://imazon.org.br/wp-content/uploads/2020/12/Imazon_report_mercosul-december2020.pdf?fbclid=IwAR1qEJRYb6MFJ5zuaWK0ZtapVrWsRRgTixdSooD1T0XqP8AELsb9A05NA_Q

⁵⁶ EUROPEAN PARLIAMENT. *Amazon deforestation and EU-Mercosur deal*. [elektronický zdroj]. 2020. [cit. 2022-22-02]. s. 2. Dostupné na: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2020/659311/EPRS_ATA\(2020\)659311_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2020/659311/EPRS_ATA(2020)659311_EN.pdf)

Graf zobrazuje vývoj odlesňovania Amazonského pralesa v období od roku 2004 po posledné dostupné údaje z roku 2020. Môžeme vidieť, že v roku 2004 bola miera odlesňovania naozaj na najvyššej úrovni dosahovala cez 22 tisíc km² ročne. Postupne sa vďaka politike a opatreniam, ktoré Brazília zaviedla, táto miera znižovala až na svoje minimum v roku 2012, ktoré bolo len 4,5 tisíc km². Do roku 2020 čísla znovu stúpili až na hodnotu takmer 11 tisíc km², Brazília tak prehodnotila svoj cieľ stanovený pôvodne do roku 2020 až na rok 2030.

Graf 3 Vývoj odlesňovania Amazonského pralesu v rokoch 2004-2020 (v tis. km² ročne)

Prameň: vlastné spracovanie podľa Statista. Deforestation area in Brazilian Amazon from 2004 to 2020.

Dostupné na: <https://www.statista.com/statistics/940696/brazil-amazon-deforestation-rate-area/>

Na preskúmanie potenciálneho hospodárskeho, sociálneho a environmentálneho vplyvu asociačnej dohody je zameraná štúdia *Sustainability impact assesment* (SIA). Je jedným z nástrojov Európskej komisie, ktorý využíva pri hodnotení možných vplyvov a dopadov vyjednávanej dohody.⁵⁷ Štúdia *Sustainability Impact Assessment* pripisuje ku kľúčovým faktorom, ktoré pomohli k poklesu odlesňovania v Brazílii, zavedenie lesných a sójových moratórií v roku 2006, rozširovanie domácich zásob a moratórium na hovädzie mäso v roku 2009. Kombinácia týchto faktorov zapríčinila rast produktivity a expanziu

⁵⁷ EUROPEAN COMMISSION. *Sustainability impact assessments*. [online]. 2021. [cit. 2022-18-03]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/trade/policy/policy-making/analysis/policy-evaluation/sustainability-impact-assessments/>

výroby, zatiaľ čo sa odlesňovanie znižovalo. Keďže dve komodity, ktoré sa najviac spájajú s odlesňovaním v Brazílii, sú sója a hovädzie mäso, vznikajú obavy z rozšírenia živočíšnej a poľnohospodárskej produkcie, čím by mohlo znova vzrásť aj odlesňovanie. Tieto obavy by však boli nenaplnené, pokiaľ sa zachová spoločenská klíma, ktorá umožnila predošlé znižovanie odlesňovania do roku 2012.⁵⁸

Súčasná environmentálna ustanovenia asociačnej dohody sú nedostatočné nato, aby znížili riziko odlesňovania. Existuje mnoho odporúčaní, ktoré by EÚ mohla vyžadovať pred ratifikáciou dohody. EÚ by mohla podmieniť ratifikáciu skutočným znížením odlesňovania, čo v praxi znamená, že Brazília by musela znížiť odlesňovanie na úroveň, ktorá zodpovedá hodnote cieľa národnej politiky zmeny klímy, čo predstavuje 3 900 km². S ratifikáciou by sa teda muselo počkať, pokiaľ nebude tento cieľ dosiahnutý a kým Brazília nezavedie nové regulačné prístupy a politiku na dosiahnutie tohto cieľa. EÚ by taktiež mohla podmieniť ratifikáciu zabezpečením práv pôvodných obyvateľov, a to napríklad riadnymi konzultáciami s domorodým obyvateľstvom, alebo zavedením pozemkových práv a ochranou územia. Pôvodné územia by tak boli chránené a obchodníci by sa premiestnili na iné územia skôr, ako by bola dohoda ratifikovaná a postupne sa znižovali clá. Prospešné by bolo aj prijatie osvedčených postupov ako certifikácia, sledovanie produktov alebo konzultácie s domorodými komunitami pred investovaním, aby sa dosiahla väčšia efektívnosť dohody. Mercosur by mal taktiež urobiť niekoľko krokov v boji proti odlesňovaniu. Brazília by sa mala zamerať na politiku, ktorú viedla v rokoch 2005-2012 a bola natoľko úspešná, že znížila odlesňovanie. Mala by tiež povzbudiť súkromný sektor k tomu, aby rozšíril sójové moratórium aj na oblasť Cerrado a rozšíril monitorovanie v rámci dodávateľského reťazca k jednoduchšiemu odhaľovaniu nezákonnej ťažby.⁵⁹

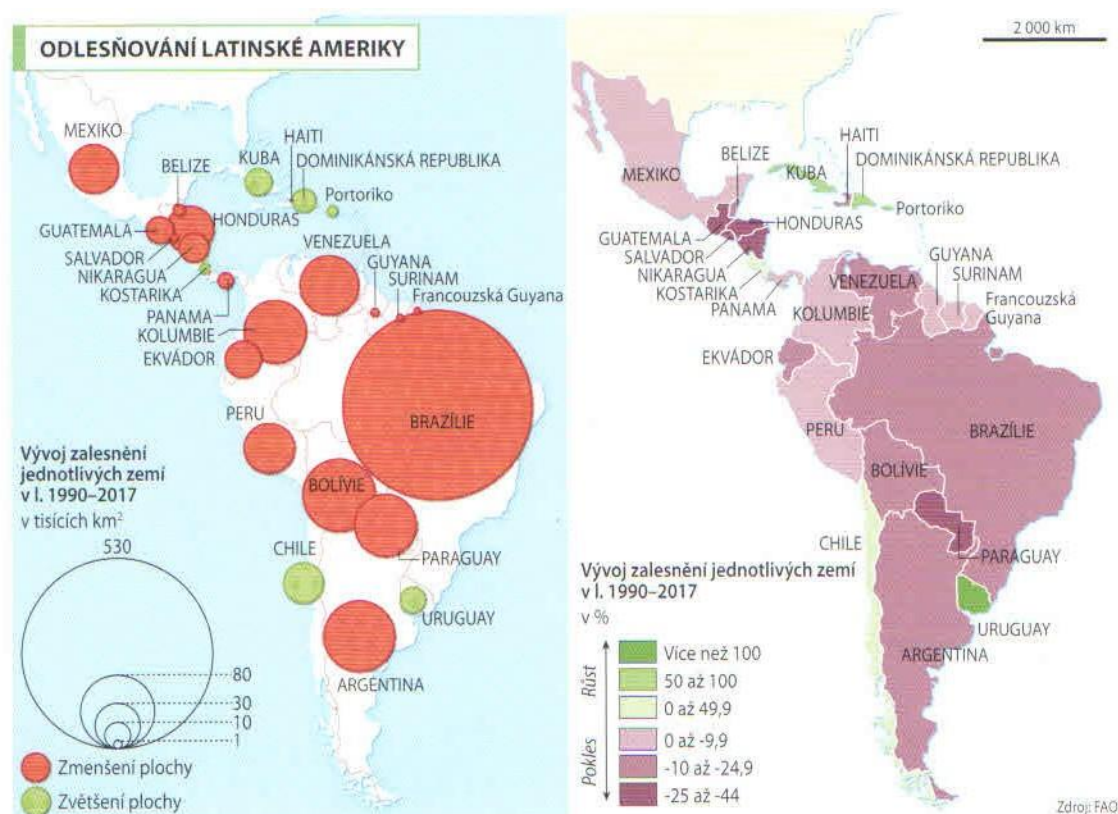
Zalesňovanie Latinskej Ameriky sa podľa údajov FAO za 30 rokov znížilo o 98 miliónov hektárov, čo je 10 %. Až 55 % z tohto úbytku bolo v Brazílii. Geograf Hervé Théry tento úbytok pripisuje poľnohospodárstvu. Najväčšie odlesňovanie sa týka najmä najmenších a najmenej rozvinutých krajín. Príkladom môže byť Honduras, ktorého lesy sa

⁵⁸ LSE Consulting. Sustainability Impact Assessment in Support of the Association Agreement Negotiations between the European Union and Mercosur. [elektronický zdroj]. Luxemburg, 2020. [cit. 2022-02-03]. ISBN 978-92-76-26958-8. s. 92. Dostupné na: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/march/tradoc_159509.pdf

⁵⁹ IMAZON. *Is the EU-Mercosur trade agreement deforestation-proof?*. [elektronický zdroj]. 2020. [cit. 2022-22-02]. ISBN 978-65-990330-7-0, s. 68-69. Dostupné na: https://imazon.org.br/wp-content/uploads/2020/12/Imazon_report_mercosul-december2020.pdf?fbclid=IwAR1qEJRYb6MFJ5zuaWK0ZtapVrWsRRgTixdSooD1T0XqP8AELsb9A05N_A_Q

znižili o 44 %, v Nikarague o 31%, v Salvadore o 30 % a Guatemale o 25 %. Podľa L. Carroué je odlesňovanie tiež dôsledkom tlakov nadnárodných spoločností a miestnych oligarchov na rozširovanie plôch pre pestovanie plodín určených na vývoz.⁶⁰

Mapa 1 Vývoj zalesnenia jednotlivých krajín Latinskej Ameriky v rokoch 1990-2017 (v tisícoch km² a v %)

Prameň: CARROUÉ, L. 2021. *Atlas globalizace – Jedna Země, mnoho světů*. Brno : Lingea, 2021. ISBN 978-80-7508-705-8, s. 86.

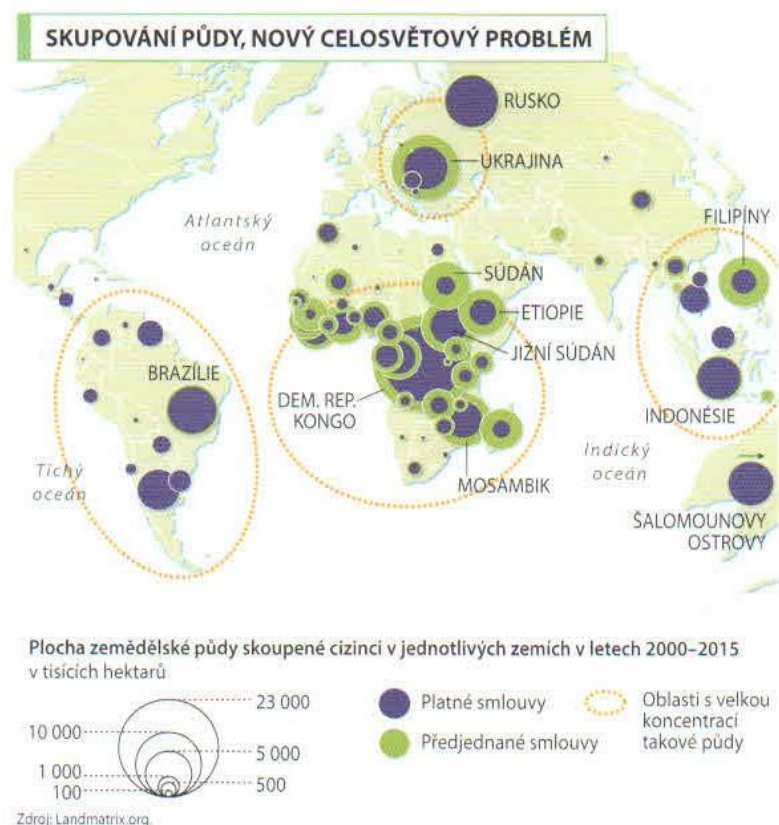
Na mape 1 môžeme vidieť vývoj zalesnenia Latinskej Ameriky v rokoch 1990-2017. Z prvej mapy vyplýva, že takmer vo všetkých krajinách Mercosur sa zalesnené plochy znížili. Jediná výnimka je Uruguaj, u ktorého nastalo zväčšenie zalesnenej plochy. Druhá mapa zobrazuje vývoj zalesnenia v percentách a môžeme vidieť, že najlepšie hodnoty znova ukazuje Uruguaj, u ktorého zalesnenie stúplo o viac než 100 %. Najhoršie z krajín Mercosur je na tom Paraguaj, ktorého zalesnenie pokleslo o -25 až -44 %.

Problém, ktorý sa za posledné desaťročia rozšíril, je aj odkupovanie pôdy nadnárodnými spoločnosťami a investormi. Najväčšie množstvo pôdy je odkupované najmä

⁶⁰ CARROUÉ, L. 2021. *Atlas globalizace – Jedna Země, mnoho světů*. Brno : Lingea, 2021. ISBN 978-80-7508-705-8, s.86-87

vo veľkých rozvíjajúcich sa ekonomikách, v ktorých sú ozbrojené konflikty alebo v krajinách, ktorým vládnu autoritárske režimy a taktiež v krajinách s veľkým potenciálom v oblasti poľnohospodárstva ako sú Ruská federácia, Ukrajina alebo Brazília. Takéto odkupovanie pôdy je často spájané s vyvlastňovaním pozemkov a ohrozovaním živobytia miestnych obyvateľov.⁶¹

Mapa 2 Problematika odkupovania pôdy

Prameň: CARROUÉ, L. 2021. *Atlas globalizace – Jedna Země, mnoho světů*. Brno : Linge, 2021. ISBN 978-80-7508-705-8, s.77.

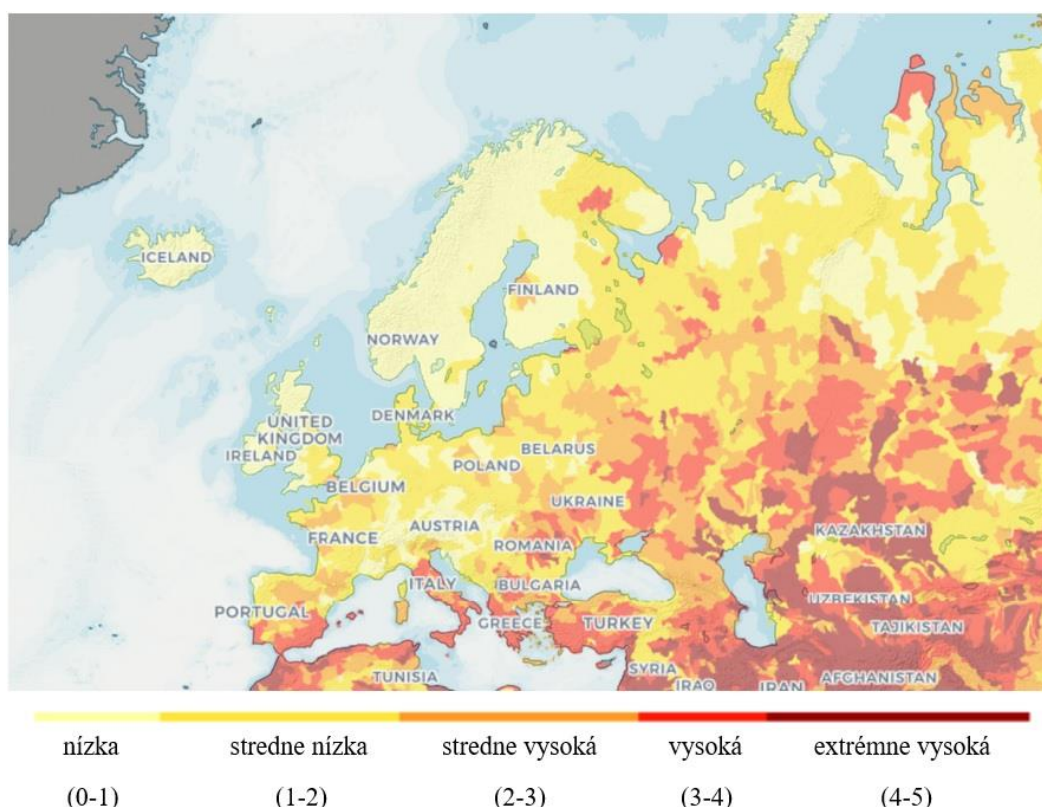
Mapa 2 poukazuje na oblasti, v ktorých sa najviac vyskytoval trend odkupovania pôdy v rokoch 2000 až 2015. Môžeme ho vidieť najmä u Južnej Ameriky, juhovýchodnej Ázie, krajinách strednej a južnej Afriky, ale aj v Ruskej federácii a na Ukrajine. Hoci krajina s najväčším odkupovaním pôdy je Demokratická republika Kongo v Afrike, veľký podiel odkúpených hektárov majú aj Brazília a Argentína.

Pre všetky časti sveta predstavuje výzvu vodný stres. Odoberanie príliš veľkého množstva sladkej vody z prírodných zdrojov, v porovnaní s dostupnou sladkou vodou,

⁶¹ CARROUÉ, L. 2021. *Atlas globalizace – Jedna Země, mnoho světů*. Brno : Linge, 2021. ISBN 978-80-7508-705-8, s. 77.

zodpovedá vysokej miere vodného stresu, čo je považované za jednu z najväčších hrozieb súčasnosti. To môže mať ničivé dôsledky na životné prostredie a brániť hospodárskemu rozvoju. Jeho výsledkom môže byť vysídlenie ľudí z oblastí s nedostatkom vody, ktoré by mohlo do roku 2030 postihnúť približne 700 miliónov ľudí. V regiónoch s vysokým vodným stresom sú potrebné opatrenia na úsporu vody, ktoré by zvýšili efektívnosť využívania vody.⁶²

Mapa 3 Úroveň vodného stresu v členských krajinách EÚ 27

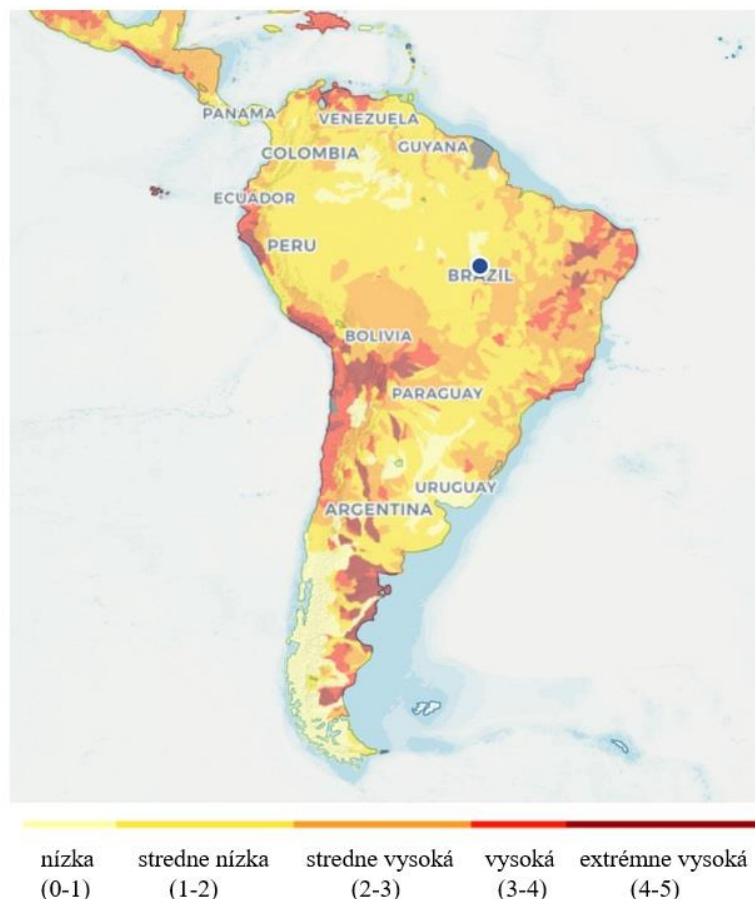
Prameň: World Resources Institute. *Aqueduct Water Risk Atlas*. [online]. 2022. [cit. 2022-10-04]. Dostupné na: https://www.wri.org/applications/aqueduct/water-risk-atlas/#/?advanced=false&basemap=hydro&indicator=w_awr_def_tot_cat&lat=30&lng=-80&mapMode=view&month=1&opacity=0.5&ponderation=DEF&predefined=false&projection=absolute&scenario=optimistic&scope=baseline&threshold&timeScale=annual&year=baseline&zoom=3

Na mape 3 môžeme vidieť úroveň vodného stresu v krajinách EÚ 27 od nízkej cez stredne nízku, stredne vysokú, vysokú až po extrémne vysokú. Z mapy vyplýva, že vysoká úroveň vodného stresu postihuje najmä južné krajiny EÚ 27 ako napríklad Grécko,

⁶² FAO. Indicator 6.4.2 – Level of water stress: freshwater withdrawal as a proportion of available freshwater resources. [online]. 2022. [cit. 2022-16-04]. Dostupné na: <https://www.fao.org/sustainable-development-goals/indicators/642/en/>

Taliansko, Portugalsko alebo Španielsko. Stredne vysokú úroveň vodného stresu však môžeme pozorovať aj v krajinách EÚ 27 ako napríklad Belgicko, Francúzsko, Poľsko alebo Rumunsko. Najnižšiu mieru vodného stresu vykazujú krajiny ako Írsko alebo Švédsko.

Mapa 4 Úroveň vodného stresu v členských krajinách Mercosur 5

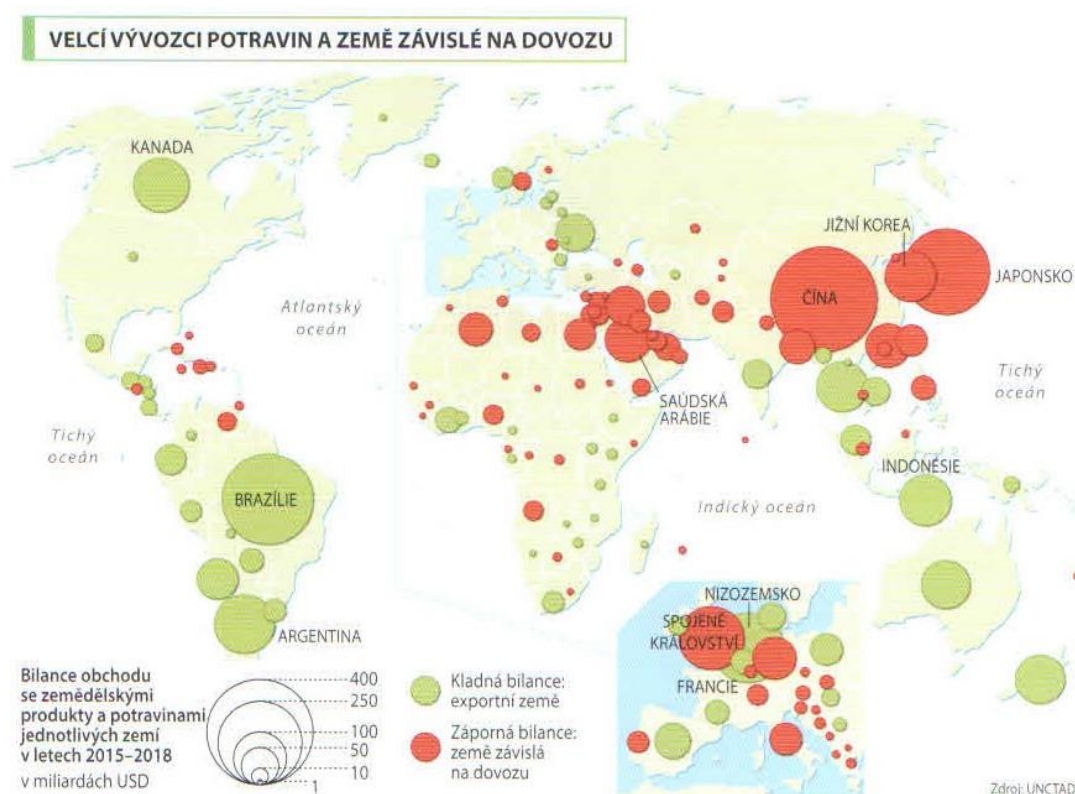
Prameň: World Resources Institute. *Aqueduct Water Risk Atlas*. [online]. 2022. [cit. 2022-10-04]. Dostupné na: https://www.wri.org/applications/aqueduct/water-risk-atlas/#/?advanced=false&basemap=hydro&indicator=w_awr_def_tot_cat&lat=30&lng=-80&mapMode=view&month=1&opacity=0.5&ponderation=DEF&predefined=false&projection=absolute&scenario=optimistic&scope=baseline&threshold&timeScale=annual&year=baseline&zoom=3

Mapa 4 zobrazuje úroveň vodného stresu v krajinách Mercosur 5. Vyplýva z nej, že najvyššiu mieru vodného stresu môžeme vidieť vo vnútrozemí Argentíny, ale aj pri pobrežných oblastiach Brazílie a Venezuely. Paraguaj zaznamenáva stredné úrovne vodného stresu a najlepšou z krajín Mercosur 5 v úrovni vodného stresu je Uruguaj. Ten vykazuje len nízke alebo stredne nízke hodnoty vodného stresu.

Na svetovom trhu existuje nerovnováha medzi krajinami vyvážajúcimi potraviny a krajinami, ktoré sú závislé na ich dovoze. Tento problém sa stáva ešte komplikovanejším

kvôli špecializácii jednotlivých krajín na produkciu obilia, olejnin, tropických plodín, lesného hospodárstva a iných odvetví. Až 80 % všetkého vývozu realizuje len 15 krajín. Medzi tieto krajiny už nepatria len štáty Európy a Severnej Ameriky, ale čoraz väčší význam naberajú ekonomiky ako Brazília, Argentína, Indonézia, Thajsko, Čile alebo Ukrajina. Takýto zahraničný obchod s potravinami však prináša aj negatíva. Je preto potrebné nájsť rovnováhu v produkcii potravín a zahraničnom obchode s nimi tak, aby boli uspokojené potreby obyvateľstva a zároveň zachované životné prostredie.⁶³

Mapa 5 Vývozcovia potravín a krajiny závislé na dovoze potravín

Prameň: CARROUÉ, L. 2021. *Atlas globalizace – Jedna Země, mnoho světů*. Brno : Lingea, 2021. ISBN 978-80-7508-705-8, s. 76.

Mapa 5 zobrazuje podiel krajín vyvážajúcich potraviny a krajín závislých na ich dovoze v rokoch 2015 až 2018. Na mape môžeme vidieť stúpajúci podiel na exporte potravín rozvíjajúcich sa krajín v Južnej Amerike, kde dominuje Brazília, ale aj v krajinách juhovýchodnej Ázie ako sú Indonézia alebo Thajsko. Medzi krajinami Európy v exporte

⁶³ CARROUÉ, L. 2021. *Atlas globalizace – Jedna Země, mnoho světů*. Brno : Lingea, 2021. ISBN 978-80-7508-705-8, s. 76.

potravín dominujú krajiny ako Holandsko alebo Španielsko. Medzi krajiny, ktoré sú najviac závislé na dovoze potravín patria krajiny východnej Ázie ako Čína alebo Japonsko. Taktiež tam patria aj krajiny severnej Afriky a západnej Ázie. Z krajín Európy je najviac závislé na dovoze potravín Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska.

Nadväzne upriamujeme pozornosť na tzv. globálny index potravinovej bezpečnosti (Global Food Security Index), ktorý zvažuje otázky celkovej a osobitne cenovej dostupnosti, kvality a bezpečnosti potravín, prírodných zdrojov a odolnosti v 113 krajinách. Index teda meria hybnú silu potravinovej bezpečnosti v rozvojových aj rozvinutých krajinách. Od roku 2020 je súčasťou indexu nová kategória - prírodné zdroje a odolnosť. Táto kategória hodnotí vystavenie krajiny vplyvom zmeny klímy a jej náchylnosti na riziká prírodných zdrojov. Začlenením tejto kategórie do indexu sa očakáva prepojenie dialógu o zmene klímy s dialógom o potravinovej bezpečnosti.

Tabuľka 13 Poradie a zmena za posledných 10 rokov podľa Global Food Security Index: EÚ 27 a Mercosur 5

Poradie	Krajina	Skóre 2021	Skóre 2020	Skóre 2019	Zmena za posledných 10 rokov
1.	Írsko	84	84,5	84,7	+4,0
2.	Rakúsko	81,3	80,1	79,2	+1,7
4.	Fínsko	80,9	85,2	84,5	+6,1
6.	Holandsko	79,9	80	81,2	+2,4
9.	Francúzsko	79,1	78,4	78,5	0,0
11.	Nemecko	78,7	79,6	79,9	+1,1
13.	Švédsko	77,9	78,3	80,5	+0,6
14.	ČR	77,8	78,8	79,4	+2,9
17.	Dánsko	76,5	76,7	78,0	0,0
18.	Taliano	76,4	76,5	76,1	0,0
19.	Belgicko	76,1	76,9	76,9	0,0
21.	Portugalsko	75,2	76,5	76,6	-1,5
22.	Poľsko	74,9	75,2	76,9	+4,4
24.	Španielsko	73,6	74,8	74,3	-0,2
27.	Grécko	73,3	74,1	74,6	+2,3
29.	Rumunsko	72,4	73,8	71,9	+6,2
31.	Maďarsko	72,1	72	71,3	+3,9
38.	Bulharsko	70,5	68,7	66,9	+7,4
42.	Slovensko	68,7	68,1	68,6	+1,2
45.	Uruguaj	68	72,7	72,7	+0,6
53.	Argentína	64,2	63,1	63,1	+3,2
59.	Paraguaj	61,6	60,4	58,4	+8,5
63.	Brazília	60,6	62,8	66,7	-4,8
102.	Venezuela	39,4	40,5	41,7	-9,9

Prameň: vlastné spracovanie podľa The Economist Group. Global Food Security Index. [online]. 2022. [cit. 2022-08-04]. Dostupné na: <https://impact.economist.com/sustainability/project/food-security-index/Index>

V tabuľke 13 môžeme vidieť poradie za rok 2021 pre 19 krajín EÚ 27, ktoré sú súčasťou tohto indexu a 5 krajín Mercosur 5. Zároveň tabuľka zobrazuje aj skóre za roky 2021, 2020 a 2019 a bodovú zmenu za posledných 10 rokov merania. Krajiny EÚ 27 sa držia na začiatku rebríčka a krajiny Mercosur 5 sú v druhej polovici indexu. Z EÚ 27 sú v potravinovej bezpečnosti na tom najlepšie Írsko, Rakúsko alebo Fínsko. Z krajín Mercosur 5 má najlepšie skóre Uruguaj, ktorý bol v roku 2021 na 45. mieste. Najhoršie sa z krajín Mercosur 5 umiestnila Venezuela na 102. mieste a celkovo za posledných 10 rokov sa jej body v indexe znížili priemerne o -9,9 bodu. Z krajín EÚ 27 je v roku 2021 na tom najhoršie

práve Slovensko, ktoré sa umiestnilo na 42. mieste, avšak jeho body za posledných 10 rokov v priemere vzrástli o 1,2 bodu.

3.2 Bilaterálna zahraničnoobchodná výmena medzi EÚ 27 a Mercosur 5 so zreteľom na virtuálnu vodu

Táto kapitola práce sa zameriava na bilaterálnu zahraničnoobchodnú výmenu medzi krajinami EÚ 27 a Mercosur 5 so zameraním na virtuálnu vodu. Na vyhodnotenie dopadov zahraničného obchodu na prelievanie virtuálnej vody je najskôr dôležité kvantifikovať zahraničný obchod medzi týmito združeniami.

Tabuľka 14 zobrazuje podiel krajín EÚ 27 na svetových importoch a exportoch. EÚ 27 tvorila v roku 2020 28,3 % svetových importov s hodnotou 5 002 mld USD a dosiahla pozitívnu obchodnú bilanciu 297 mld USD. Medzi najväčších importérov EÚ 27 patrilo Nemecko s podielom 6,6 % a hodnotou 1 172 mld USD. Obchodná bilancia Nemecka bola pozitívna v hodnote 206 mld USD. Ďalšími krajinami s vysokým podielom na svetových importoch boli Francúzsko s 3,2 % podielom; Holandsko s 2,7 %; Taliansko s 2,4 % a Belgicko s 2,2 % podielom. Najmenší podiel na svetových importoch tvorili krajiny ako Malta alebo Cyprus. Priemerná vzdialenosť importných partnerských krajín bola v priemere do 3 tisíc km. Exporty EÚ 27 tvorili v roku 2020 30,3 % svetových exportov s hodnotou 5 300 mld USD. Z krajín EÚ 27 znova najviac exportovalo Nemecko s podielom 7,9 % a hodnotou 1 379 mld USD. Ďalšími krajinami EÚ 27 s vysokým podielom na svetových exportoch boli Holandsko s 3,1 %; Taliansko s 2,8 %; Francúzsko s 2,7 % a Belgicko s 2,4 % podielom. Najmenší podiel na svetových exportoch mali aj v tomto prípade Malta alebo Cyprus. Práve tieto krajiny majú aj najvyššiu priemernú vzdialenosť partnerských krajín približne 4 tisíc km.

Tabuľka 14 Zahraničnoobchodné ukazovatele EÚ 27 v roku 2020

	Hodnota exportu v roku 2020 (v tis. USD)	Hodnota importu v roku 2020 (v tis. USD)	Obchodná bilancia v roku 2020 (v tis. USD)	Podiel vo svetových exportoch (%)	Priemerná vzdialenosť partnerských krajín v km (export)	Podiel vo svetových importoch (%)	Priemerná vzdialenosť partnerských krajín v km (import)
Svet	17 503 376 115	17 706 134 514	- 202 758 399	100	4 744	100	5 170
EU 27	5 300 286 902	5 002 866 688	297 320 214	30,3		28,3	
Nemecko	1 379 900 278	1 172 923 865	206 976 413	7,9	3 079	6,6	3 366
Holandsko	551 352 792	484 088 531	67 264 261	3,1	2 302	2,7	3 673
Taliansko	495 976 960	422 648 102	73 328 858	2,8	3 115	2,4	2 930
Francúzsko	476 082 181	569 325 016	-93 242 835	2,7	3 018	3,2	3 258
Belgicko	419 478 288	395 854 450	23 623 838	2,4	2 148	2,2	2 716
Španielsko	312 080 513	329 738 801	-17 658 288	1,8	2 832	1,9	3 908
Poľsko	254 169 032	254 660 433	-491 401	1,5	1 554	1,4	3 106
Česká republika	192 307 380	171 440 208	20 867 172	1,1	1 292	1	3 073
Írsko	184 130 806	98 388 912	85 741 894	1,1	3 908	0,6	3 281
Rakúsko	162 145 129	164 635 579	-2 490 450	0,9	2 111	0,9	2 088
Švédsko	154 935 587	149 436 257	5 499 330	0,9	2 797	0,8	2 076
Maďarsko	119 970 720	113 422 659	6 548 061	0,7	1 549	0,6	2 299
Dánsko	107 224 300	96 791 228	10 433 072	0,6	2 513	0,5	2 057
Slovensko	86 707 796	84 998 492	1 709 304	0,5	1 471	0,5	2 588
Rumunsko	71 046 399	92 056 306	-21 009 907	0,4	1 742	0,5	1 899
Fínsko	65 606 976	68 266 522	-2 659 546	0,4	3 236	0,4	2 828
Portugalsko	61 491 411	77 882 921	-16 391 510	0,4	2 451	0,4	2 631
Slovinsko	37 471 094	36 512 669	958 425	0,2	1 171	0,2	2 091
Grécko	35 070 462	55 533 638	-20 463 176	0,2	2 504	0,3	2 858
Litva	32 837 539	33 344 356	-506 817	0,2	1 744	0,2	1 553

Bulharsko	31 914 704	35 027 244	-3 112 540	0,2	1 929	0,2	2 252
Chorvátsko	16 991 280	26 095 988	-9 104 708	0,1	1 129	0,1	1 254
Estónsko	16 882 323	17 756 777	-874 454	0,1	2 073	0,1	2 371
Lotyšsko	15 196 527	17 315 082	-2 118 555	0,1	1 548	0,1	1 502
Luxembursko	13 504 406	20 857 114	-7 352 708	0,1	1 371	0,1	1 509
Cyprus	3 137 096	8 728 559	-5 591 463	0	4 337	0	3 614
Malta	2 674 923	5 236 979	-2 562 056	0	4 290	0	3 425

Prameň: vlastné spracovanie na základe údajov z databázy ITC Trademap.

Tabuľka 15 Zahraničnoobchodné ukazovatele Mercosur 5 v roku 2020

	Hodnota exportu v roku 2020 (v tis. USD)	Hodnota importu v roku 2020 (tis. USD)	Obchodná bilancia v roku 2020 (tis. USD)	Podiel vo svetových exportoch (%)	Priemerná vzdialenosť partnerských krajín v km (export)	Podiel vo svetových importoch (%)	Priemerná vzdialenosť partnerských krajín v km (import)
Svet	17 503 376 115	17 706 134 514	- 202 758 399	100	4 744	100	5 170
Mercosur 5	284 376 573	225 553 095	58 823 478	1,6		1,3	
Brazília	209 180 242	158 786 825	50 393 417	1,2	11 947	0,9	10 983
Argentína	54 821 594	42 355 637	12 465 957	0,3	10 841	0,2	10 177
Paraguaj	8 518 480	9 936 281	-1 417 801	0	4 258	0,1	7 244
Uruguaj	7 010 245	7 667 928	-657 683	0	10 089	0	8 404
Venezuela	4 846 012	6 806 424	-1 960 412	0	12 715	0	8 380

Prameň: vlastné spracovanie na základe údajov z databázy ITC Trademap.

Tabuľka 15 zobrazuje importy a exporty Mercosur 5 so svetom v roku 2020. Svetové importy dosiahli v roku 2020 hodnotu až 17 706 mld USD, svetová obchodná bilancia bola záporná s hodnotou -202,7 mld USD. Združenie Mercosur 5 tvorilo v roku 2020 1,3 % svetových importov s hodnotou 225,5 mld USD a malo pozitívnu obchodnú bilanciu v hodnote 58,8 mld USD. Čo sa týka jednotlivých krajín Mercosur 5 najväčší podiel na svetových importoch mala Brazília 0,9 %. Tá dosiahla importy v hodnote 158,7 mld USD a pozitívnu obchodnú bilanciu v hodnote 50,3 mld USD. Argentína tvorila 0,2 % svetových importov s hodnotou 42,3 mld USD a pozitívnu obchodnou bilanciou 12,4 mld USD. Zvyšné tri krajiny Mercosur 5 dosiahli oveľa menšie hodnoty importu v porovnaní s Brazíliou a Argentínou a ich obchodná bilancia bola v roku 2020 záporná. Môžeme si tiež všimnúť, že priemerná vzdialenosť krajín z ktorých Mercosur 5 importoval tovary bola najvyššia v Brazílii a Argentíne s viac ako 10 tisíc km. Svetové exporty mali v roku 2020 hodnotu 17 503 mld USD. Združenie Mercosur 5 tvorilo 1,6 % svetových exportov s hodnotou 284,3 mld USD a pozitívnu obchodnou bilanciou 58,8 mld USD. Z krajín Mercosur 5 opäť najviac exportovala Brazília, ktorej podiel bol 1,2 % a hodnota exportu 209,1 mld USD. Argentína tvorila 0,3 % svetových exportov s hodnotou 54,8 mld USD. Zvyšné krajiny Mercosur 5 mali veľmi malý podiel na celkových svetových exportoch. Priemerná vzdialenosť partnerských krajín pri exporte bola tentokrát najvyššia pri Venezuele, až 12 715 km, za ňou nasledovala Brazília a Argentína.

Ďalšia tabuľka 16 zobrazuje hodnotu importu Mercosur 5 z EÚ 27 za roky 2018 až 2020. Môžeme vidieť, že z pomedzi krajín Mercosur 5 má s EÚ 27 najväčší vzájomný obchod práve Brazília, ďalej nasleduje Argentína. Zo zvyšných krajín do EÚ 27 najviac exportuje práve Venezuela, importuje Uruguaj. Celkový export Mercosur 5 do EÚ 27 mal v roku 2020 hodnotu 29 mld EUR a v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi výrazne klesol takmer o 9 mld EUR. Import Mercosur 5 z EÚ 27 oproti predchádzajúcim rokom taktiež klesol, avšak nie až tak výrazne ako export, v roku 2020 dosiahol hodnotu 34 mld EUR.

Tabuľka 16 Bilaterálne zahraničnoobchodné ukazovatele EÚ 27 a Mercosur 5 v rokoch 2018-2020

Importéri z EÚ 27	Hodnota importu (tis. USD) v roku 2018	Hodnota importu (tis. USD) v roku 2019	Hodnota importu (tis. USD) v roku 2020
Mercosur 5	45 932 336	41 835 870	39 418 695
Brazília	32 550 408	31 032 564	30 329 797
Argentína	10 697 929	8 364 233	6 591 183
Uruguaj	1 042 801	928 584	957 297
Paraguaj	916 983	722 379	718 899
Venezuela	724 215	788 110	821 519
Importéri z EÚ 27	Hodnota importu (tis. EUR) v roku 2018	Hodnota importu (tis. EUR) v roku 2019	Hodnota importu (tis. EUR) v roku 2020
Mercosur 5	38 893 526	37 370 276	34 536 391
Brazília	27 562 285	27 720 124	26 573 221
Argentína	9 058 546	7 471 428	5 774 815
Uruguaj	882 999	829 466	838 729
Paraguaj	776 462	645 272	629 858
Venezuela	613 234	703 987	719 768
Exportéri do EÚ 27	Hodnota exportu (tis. USD) v roku 2018	Hodnota exportu (tis. USD) v roku 2019	Hodnota exportu (tis. USD) v roku 2020
Mercosur 5	49 330 253	42 632 850	33 512 460
Brazília	39 154 108	32 710 775	27 668 518
Argentína	6 701 551	6 218 729	4 180 093
Uruguaj	786 896	716 626	426 113
Paraguaj	722 719	483 690	400 692
Venezuela	1 964 979	2 503 030	837 044
Exportéri do EÚ 27	Hodnota exportu (tis. EUR) v roku 2018	Hodnota exportu (tis. EUR) v roku 2019	Hodnota exportu (tis. EUR) v roku 2020
Mercosur 5	41 770 736	38 082 186	29 361 688
Brazília	33 154 014	29 219 201	24 241 562
Argentína	5 674 585	5 554 937	3 662 357
Uruguaj	666 310	640 133	373 336
Paraguaj	611 967	432 061	351 063
Venezuela	1 663 860	2 235 855	733 370

Prameň: vlastné spracovanie na základe údajov z databázy ITC Trademap.

Koncept virtuálnej vody bol prvýkrát vyvinutý ako spôsob, ktorým môžu krajiny s nedostatkom vody poskytovať svojim obyvateľom potraviny a iné tovary náročné na vodu. Zahraničný obchod s tovarom umožnil krajinám s nedostatkom vodných zdrojov spoliehať sa na vodné zdroje v iných krajinách, aby sa uspokojila potreba ich obyvateľov. Pomocou

medzinárodného obchodu s tovarmi sa ich vodná stopa sleduje vo forme virtuálnej vody. Vďaka tomu môžeme prepojiť vodnú stopu výroby s vodnou stopou spotreby na celom svete. Mnoho krajín šetrí svoje domáce vodné zdroje tým, že dováža komodity náročné na vodu. Virtuálne vodné toky nám umožňujú pozorovať, ako sa vodné zdroje v jednej krajine využívajú na podporu spotreby v inej krajine. Prostredníctvom virtuálnej vody môžu krajiny pochopiť závislosť ich ekonomík od iných zdrojov.⁶⁴

Naša analýza virtuálnej vody sa zameriava na 4 komodity (pšenica, kukurica, hovädzie mäso a bravčové mäso). Vertikálne sú zobrazené jednotlivé krajiny EÚ 27 a Mercosur 5 a horizontálne jednotlivé komodity. Celkovú vodnú stopu sme zistili súčtom zelenej, modrej a sivej vody, z čoho nám vznikla celková vodná stopa na 1 kg komodity.

Tabuľka 17 zobrazuje priemernú vodnú stopu krajín EÚ 27 a Mercosur 5 na vybrané komodity. Vo všeobecnosti je z uvedených 4 komodít najvyššia vodná stopa pri hovädzom mäse. Keď sa pozrieme na každú komoditu jednotlivo tak z krajín EÚ 27 majú najnižšiu vodnú stopu pri produkcii pšenice Francúzsko, Belgicko alebo Švédsko. Naopak najvyššiu dosahujú Bulharsko a Rumunsko. Z krajín Mercosur 5 má najvyššiu vodnú stopu pri produkcii pšenice Paraguaj a najnižšia je u Venezuely a Argentíny. Vodná stopa kukurice v krajinách EÚ 27 je pomerne nízka v porovnaní s inými komoditami. Najnižšiu hodnotu dosahuje Rakúsko, Luxembursko alebo Fínsko; zatiaľ čo najvyššia je v Portugalsku, Litve alebo Rumunsku. Vodná stopa kukurice je v krajinách Mercosur 5 podstatne vyššia ako v krajinách EÚ 27, najnižšia bola v prípade Argentíny, najvyššia v Paraguaji. Ako sme spomínali, hovädzie mäso vytvára najvyššiu vodnú stopu zo skúmaných komodít. V krajinách EÚ 27 je táto stopa najvyššia v Maďarsku, na Cypru alebo v Bulharsku. Naopak najnižšia je v Írsku, Holandsku alebo Nemecku. Z krajín Mercosur 5 dosahujú najvyššie hodnoty Venezuela a Brazília, najnižšiu hodnotu má Argentína len 5 813 l/kg hovädzieho mäsa, čo je extrémny rozdiel v porovnaní s Venezuelou, ktorej vodná stopa pri produkcii hovädzieho mäsa je až 27 236 l/kg. V prípade bravčového mäsa vidíme u všetkých krajín približne podobné hodnoty. Najnižšiu vodnú stopu z EÚ 27 majú Rakúsko a Írsko, v prípade Mercosur 5 je to znova Argentína. Najvyššie hodnoty majú z EÚ 27 Lotyšsko alebo Chorvátsko a z krajín Mercosur 5 sú to Paraguaj a Brazília.

Tabuľka 17 Priemerná vodná stopa (l/kg) pre vybrané komodity: EÚ 27 a Mercosur 5

⁶⁴WATER FOOTPRINT NETWORK. Virtual water trade. . [online]. 2022. [cit. 2022-17-04]. Dostupné na: <https://waterfootprint.org/en/water-footprint/national-water-footprint/virtual-water-trade/>

	Priemerná vodná stopa, l/kg			
	Pšenica	Kukurica	Hovädzie mäso	Bravčové mäso
Globálny priemer	1 827	1 222	15 415	5 988
EÚ 27				
Belgicko	656	588	9 491	3 790
Bulharsko	1 840	1 051	26 067	5 973
Cyprus	1 751	866	34 102	6 621
ČR	945	645	11 114	4 236
Dánsko	672	634	7 844	3 795
Estónsko	1 768	915	10 414	4 349
Fínsko	789	558	7 678	4 535
Francúzsko	606	681	8 122	3 872
Grécko	1 531	683	12 608	4 185
Holandsko	731	678	7 569	3 303
Chorvátsko	1 444	934	22 272	6 270
Írsko	567	843	6 242	2 282
Litva	1 324	1 057	10 334	3 843
Lotyšsko	1 522	875	10 308	7 927
Luxembursko	909	548	10 688	3 894
Maďarsko	1 256	674	48 357	5 022
Malta	1 613	916	16 111	4 715
Nemecko	788	588	8 085	3 288
Poľsko	1 601	1 031	8 812	4 053
Portugalsko	1 345	1 172	15 270	6 111
Rakúsko	838	514	8 475	2 366
Rumunsko	1 779	1 052	19 107	3 645
Slovensko	1 097	932	8 927	4 290
Slovinsko	1 530	773	8 585	4 312
Španielsko	1 467	895	13 452	5 211
Švédsko	629	676	8 815	3 590
Taliansko	1 290	699	10 614	4 180
Priemer EÚ 27	1 196	795	13 684	4 432
Mercosur 5				
Brazília	1 988	1 744	19 435	5 252
Argentína	1 890	1 139	5 813	3 538
Paraguaj	2 160	2 447	17 886	5 908
Uruguaj	2 022	1 364	13 825	4 120
Venezuela	1 875	1 441	27 236	5 094
Priemer Mercosur 5	1 987	1 627	16 839	4 782

Prameň: National water footprint accounts

Zo skúmania priemernej vodnej stopy EÚ 27 a Mercosur 5 pri daných komoditách teda vyplýva, že spomínané krajiny, ktoré dosahujú najnižšiu vodnú stopu by sa mali viac zamerať na produkciu týchto komodít. Napríklad na produkciu pšenice by sa malo zamerať Francúzsko,

Belgicko a Švédsko; na produkciu kukurice Rakúsko, Luxembursko alebo Fínsko; na produkciu hovädzieho mäsa Írsko, Holandsko alebo Nemecko a na produkciu bravčového mäsa Rakúsko a Írsko. Z krajín Mercosur 5 by sa jednoznačne na produkciu všetkých štyroch komodít mala zamerať Argentína, ktorá má najnižšiu vodnú stopu pri všetkých komoditách. Naopak krajiny, ktoré dosahujú najvyššiu vodnú stopu by mali obmedziť produkciu týchto komodít a preorientovať sa na dovoz z krajín, ktoré majú nižšiu vodnú stopu.

Nasledujúca tabuľka 18 je zameraná na zahraničný obchod so pšenicom medzi EÚ 27 a Mercosur 5. Z tabuliek vyplýva, že import pšenice do Mercosur 5 z EÚ 27 je veľmi nízky v roku 2020 len 722 tisíc EUR, zatiaľ čo export pšenice z Mercosur 5 nie je žiadny. Ďalej môžeme vidieť, že EÚ 27 ako celok je pomerne veľkým exportérom aj importérom pšenice. Na rozdiel od Mercosur 5, ktorý importuje pšenicu vo väčších množstvách ale exportuje ju len veľmi málo. Pri pohľade na obchodnú bilanciu si môžeme všimnúť, že je negatívna či už pri vzájomnom obchode EÚ 27 a Mercosur 5 alebo samostatnom zahraničnom obchode týchto združení.

Tabuľka 18 Zahraničný obchod s pšenicom: svetová a vzájomná obchodná bilancia EÚ 27 a Mercosur 5 v rokoch 2018-2020 (tis. EUR)

Export EU 27 do sveta			Import EU 27 zo sveta			Svetová obchodná bilancia EU 27		
2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
826 570	939 050	943 137	923 747	1 138 676	1 471 088	-97 179	-199 626	-527 955
Export Mercosur 5 do sveta			Import Mercosur 5 zo sveta			Svetová obchodná bilancia Mercosur 5		
2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
6 187	4 342	66	101 287	46 449	49 007	-95 100	-42 107	-48 941
Import Mercosur 5 z EU 27			Export Mercosur 5 do EU 27			Obchodná bilancia medzi Mercosur 5 a EU 27		
2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
0	732	722	0	0	0	0	-732	-722

Prameň: vlastné spracovanie na základe údajov z databázy ITC Trademap

Zahraničný obchod s kukuricou medzi krajinami EÚ 27 a Mercosur 5 zobrazuje tabuľka 19. Import kukurice do Mercosur 5 z EÚ 27 bol všetky skúmané roky nulový, zatiaľ čo export

kukurice z Mercosur 5 existoval a v roku 2020 sa z Mercosur 5 do EÚ 27 exportovalo 639 miliónov EUR kukurice. Z údajov zahraničného obchodu kukurice EÚ 27 so svetom možno vidieť, že EÚ je viac importérom kukurice ako exportérom. Naopak Mercosur 5 viac kukurice exportuje a importuje ju v porovnaní s exportom len vo veľmi malých množstvách. Obchodná bilancia pri obchode s kukuricou je pre Mercosur 5 pozitívna, pre EÚ 27 je však negatívna. Vzájomná obchodná bilancia je pre Mercosur 5 pozitívna.

Tabuľka 19 Zahraničný obchod s kukuricou: svetová a vzájomná obchodná bilancia EÚ 27 a Mercosur 5 v rokoch 2018-2020 (tis. EUR)

Export EU 27 do sveta			Import EU 27 zo sveta			Svetová obchodná bilancia EU 27		
2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
3 031 745	3 556 366	3 888 107	6 104 087	6 592 544	5 858 047	-3 072 342	-3 398 988	-2 248 425
Export Mercosur 5 do sveta			Import Mercosur 5 zo sveta			Svetová obchodná bilancia Mercosur 5		
2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
7 155 059	12 217 380	10 628 958	433 456	351 680	450 315	6 721 603	13 283 602	11 617 566
Import Mercosur 5 z EU 27			Export Mercosur 5 do EU 27			Obchodná bilancia medzi Mercosur 5 a EU 27		
2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
9	0	0	575 849	785 401	639 446	575 840	879 256	729 842

Prameň: vlastné spracovanie na základe údajov z databázy ITC Trademap

Zahraničný obchod s hovädzím mäsom medzi EÚ 27 a Mercosur 5 je zobrazený v tabuľke 20. Vyplýva z nej, že import hovädzieho mäsa z EÚ 27 do Mercosur 5 je veľmi nízky, naopak export z Mercosur 5 do krajín EÚ je oveľa vyšší. Pre porovnanie v roku 2020 EÚ 27 exportovalo do Mercosur 5 hovädzie mäso v hodnote len 306 tisíc EUR, Mercosur 5 exportoval do EÚ 27 mäso v hodnote až 529 miliónov EUR. Z údajov zahraničného obchodu EÚ 27 zo svetom vyplýva, že EÚ 27 exportuje približne rovnako veľa hovädzieho mäsa ako aj importuje. Mercosur 5 však oveľa viac hovädzieho mäsa exportuje do sveta než importuje do svojich krajín. Obchodná bilancia obchodu s touto komoditou je však pre obe združenia za sledované obdobie pozitívna. Rovnako ako aj vzájomná obchodná bilancia pre Mercosur 5.

Tabuľka 20 Zahraničný obchod s hovädzím mäsom: svetová a vzájomná obchodná bilancia EÚ 27 a Mercosur 5 v rokoch 2018-2020 (tis. EUR)

Export EU 27 do sveta			Import EU 27 zo sveta			Svetová obchodná bilancia EU 27		
2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
9 605 940	9 206 764	8 546 662	9 027 113	9 017 952	8 011 383	578 827	188 811	535 284
Export Mercosur 5 do sveta			Import Mercosur 5 zo sveta			Svetová obchodná bilancia Mercosur 5		
2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
2 076 224	2 196 687	1 958 938	168 016	195 836	192 729	1 908 207	2 000 853	1 766 208
Import Mercosur 5 z EU 27			Export Mercosur 5 do EU 27			Obchodná bilancia medzi Mercosur 5 a EU 27		
2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
785	626	306	784 910	779 949	529 863	784 126	779 322	529 555

Prameň: vlastné spracovanie na základe údajov z databázy ITC Trademap

Ďalšia tabuľka zobrazuje zahraničný obchod s bravčovým mäsom medzi EÚ 27 a Mercosur 5. Môžeme vidieť, že trend s bravčovým mäsom je oproti hovädziemu mäsu presne opačný. Bravčové mäso je vo väčšej miere importované z EÚ 27 do Mercosur 5, ale export tohto mäsa z Mercosur 5 do EÚ 27 je len veľmi malý. EÚ 27 exportuje vo veľkom množstve bravčové mäso do sveta, zároveň je však aj veľkým importérom bravčového mäsa zo sveta. Zatiaľ čo Mercosur 5 exportuje bravčové mäso do EÚ 27 v minimálnych hodnotách, export mäsa Mercosur 5 do sveta má pomerne vysoké hodnoty viac než miliardu EUR. Import bravčového mäsa do Mercosur 5 je veľmi malý. Obchodná bilancia pri tejto komodite je pri obchode so svetom pozitívna, avšak pri obchode medzi týmito združeniami je negatívna.

Tabuľka 21 Zahraničný obchod s bravčovým mäsom: svetová a vzájomná obchodná bilancia EÚ 27 a Mercosur 5 v rokoch 2018-2020 (tis. EUR)

Export EU 27 do sveta			Import EU 27 zo sveta			Svetová obchodná bilancia EU 27		
2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
15 563 804	8 967 177	20 115 018	10 187 899	11 443 215	10 522 145	5 375 904	7 523 962	9 592 871

Export Mercosur 5 do sveta			Import Mercosur 5 zo sveta			Svetová obchodná bilancia Mercosur 5		
2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
934	1 348	1 910	181	161	134	752	1 186	1 775
336	233	208	671	614	265	666	619	944
Import Mercosur 5 z EÚ 27			Export Mercosur 5 do EÚ 27			Obchodná bilancia medzi Mercosur 5 a EÚ 27		
2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
21 336	3 426	2 741	357	758	752	-20 980	-2 668	-1 989

Prameň: vlastné spracovanie na základe údajov z databázy ITC Trademap

Z uvedených tabuliek vyplýva, že aj EÚ 27 aj Mercosur 5 dovážajú pšenicu. Mercosur 5 jej však v porovnaní s EÚ 27 dováža v oveľa menšej hodnote. Za skúmané obdobie existoval len minimálny import pšenice do Mercosur 5 z EÚ 27. Pri zahraničnom obchode s kukuricou existuje export z Mercosur 5 do EÚ 27. Pri obchode so svetom EÚ 27 importuje viac kukurice než Mercosur 5. Trend pri svetovom obchode s hovädzím a bravčovým mäsom je takmer rovnaký. V oboch prípadoch EÚ ich vo veľkom exportuje aj importuje, zatiaľ čo Mercosur je pri týchto komoditách zameraný hlavne na export. Pri oboch komoditách existujú aj vzájomný bilaterálny obchod medzi EÚ 27 a Mercosur 5.

3.3 Bilaterálna zahraničnoobchodná výmena medzi Slovenskou republikou a Mercosur 5 so zreteľom na virtuálnu vodu

Zahraničný obchod medzi Slovenskom a štátmi Mercosur 5 nie je až tak významný. Export tovarov zo Slovenskej republiky do krajín Mercosur 5 v roku 2020 tvoril iba 0,18 % z celkového exportu. Podobne, import tovarov z Mercosur 5 na Slovensko tvoril v roku 2020 len 0,11 % z celkového importu.⁶⁵

V nasledujúcej tabuľke 22 možno vidieť konkrétne hodnoty zahraničného obchodu medzi Slovenskom a krajinami Mercosur 5. Z tabuľky vyplýva, že Slovensko spomedzi krajín Mercosur 5 najviac obchoduje s Brazíliou, s ktorou v roku 2020 dosiahlo export vo výške 98 miliónov EUR a import v hodnote 52 miliónov EUR. Ďalej nasleduje Argentína, pri

⁶⁵ údaje získané z databázy ITC Trademap

zvyšných krajinách sa poradie mení v závislosti od exportu a importu. Pri exporte Slovensko exportuje najmenej do Venezuely. Pri importe Slovensko najmenej importuje do Paraguaja.

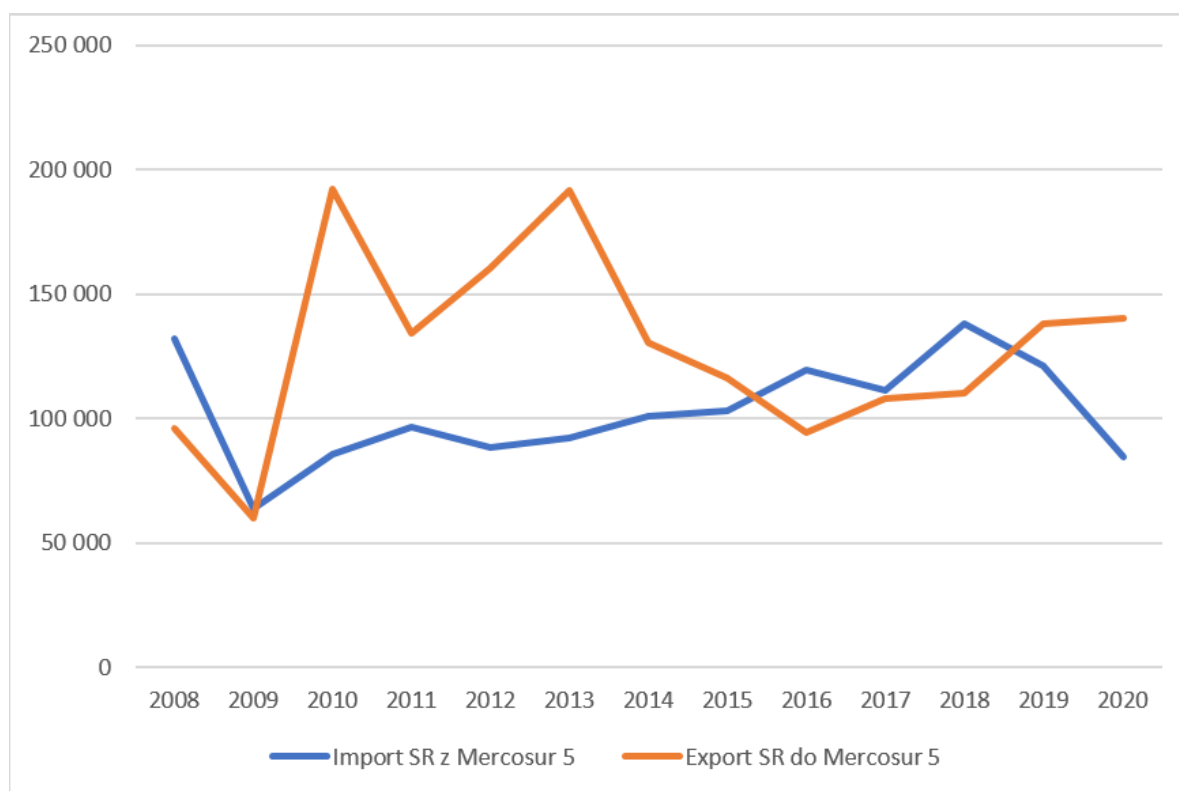
Tabuľka 22 Export a import SR s jednotlivými krajinami Mercosur 5 v rokoch 2018-2020

	Hodnota exportu SR (v tis. EUR)			Hodnota importu SR (v tis. EUR)		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Argentína	23 228	12 972	36 488	40 654	44 335	29 198
Brazília	72 664	114 170	98 388	92 894	72 433	52 441
Paraguaj	6 048	5 695	2 331	146	165	166
Uruguaj	3 086	4 919	2 786	3 849	3 461	2 038
Venezuela	5 544	498	265	597	728	862

Prameň: vlastné spracovanie na základe údajov z databázy ITC Trademap.

Nasledujúci graf zobrazuje vývoj zahraničného obchodu medzi Slovenskom a združením Mercosur 5 od roku 2008 po 2020. V roku 2020 dosiahol export tovarov zo SR do krajín Mercosuru približne 140 miliónov EUR. Import tovarov na SR z krajín Mercosuru dosiahol v roku 2020 len 84 miliónov EUR, z čoho vyplýva aktívna obchodná bilancia. Môžeme si všimnúť, že v rokoch 2016 – 2018 bola medzi krajinami pasívna obchodná bilancia, a teda Slovensko vyviezlo menej tovarov do Mercosuru ako bolo dovezených. Taktiež môžeme vidieť prudký pokles zahraničného obchodu v roku 2009 vplyvom hospodárskej krízy. Ten sa však v prípade exportu Slovenska rýchlo dostal na rekordné hodnoty v roku 2009. Klesať začal znova až v roku 2014 a môžeme vidieť, že v roku 2020 aj pod vplyvom pandémie znova rástol. Opačne to bolo v prípade dovozu z Mercosur 5 na Slovensko. Import po hospodárskej kríze začal rásť, avšak pomalým tempom. Svoj vrchol dosiahol v roku 2018 a potom začal prudko klesať.

Graf 4 Zahraničný obchod Slovenska s Mercosur 5 v rokoch 2008-2020 (v tis. EUR)

Prameň: vlastné spracovanie na základe údajov z databázy ITC Trademap.

Komodity, u ktorých sa očakáva najväčší potenciál v prípade Slovenskej republiky sú automobily a automobilové súčiastky. V ich prípade sú v súčasnosti clá až v hodnote 35 % na automobily a 14-18 % na automobilové súčiastky. Vďaka eliminácií týchto ciel sa očakáva zvýšenie exportu zo SR do krajín Mercosuru. V prípade automobilov však bude platiť prechodné obdobie 15 rokov a počas 7 rokov bude aplikovaná kvóta 50 000 kusov s clo 17,5 % na export z EÚ s tým, že toto clo sa bude počas zvyšných rokov postupne znižovať na nulu. Pri súčiastkach sa budú clá postupne znižovať k nule v časovom horizonte 10-15 rokov. Preto pozitívne dopady tejto dohody na automobilový priemysel SR možno očakávať až v dlhodobom horizonte.

Naopak komodity, u ktorých sa očakávajú negatívne dopady sú poľnohospodárske produkty, v prípade Slovenskej republiky, najmä dovoz hovädzieho mäsa, hydiny a cukru. V súčasnosti sú pri dovoze hovädzieho mäsa z Mercosuru platné clá 40 – 45 %, to sa v priebehu 6 rokov zníži na 7,5 % a vytvorí sa colná kvóta 99 000 ton. Podobne, v prípade hydiny bude vytvorená kvóta na 180 000 ton, ktorá nadobudne platnosť v priebehu 6 rokov. Pri dovoze cukru z Brazílie, bude zrušená súčasná colná kvóta a zrušené clo, bezcolná kvóta 10 000 ton bude pri dovoze z Paraguaju. V prípade týchto produktov nevznikajú obavy len z dovozu

produktov na SR, ale aj možnosti, že produkty z krajín Mercosuru by mohli vytlačiť slovenské produkty z trhu EÚ.⁶⁶

V ďalšej časti práce sme sa zamerali na perspektívy zahraničnoobchodnej výmeny medzi Slovenskou republikou a Mercosur 5 so zameraním na virtuálnu vodu. Na základe údajov o zahraničnoobchodnej výmene týchto krajín z ITC Trademap sme vypočítali hodnotu virtuálnej vody preliatej v rokoch 2018 až 2020 medzi štyrmi komoditami: pšenica, kukurica, hovädzie mäso a bravčové mäso. Tá bola vypočítaná na základe obchodnej bilancie.

Tabuľka 23 zobrazuje zahraničný obchod s prvou komoditou – pšenicom v kilogramoch a jej podiel na prelievaní virtuálnej vody v l/kg. Z tabuľky vyplýva, že Slovensko je pomerne veľkým vývozcom pšenice do sveta, oproti Mercosur 5, ktorý v roku 2020 vyviezol len 308 000 kg pšenice, Slovensko vyviezlo až 507 832 000 kg. Opačne je to v prípade svetového dovozu pšenice. V roku 2020 Mercosur 5 doviezol na svoje územie 225 555 000 kg pšenice, Slovensko pre porovnanie len 4 055 000 kg. Pri bilaterálnom obchode medzi SR a Mercosur 5 v sledovaných rokoch nebol zaznamenaný žiadny zahraničný obchod so pšenicom. Pri pohľade na údaje o virtuálnej vode uvedené pri obchodnej bilancii, môžeme povedať, že Slovensko v sledovanom období odčerpalo svoju vodu na exporte pšenice, v roku 2020 to bolo 920 400 579 000 litrov. Naopak Mercosur 5 pri zahraničnom obchode so pšenicom v sledovanom období ušetril vodu, pretože pšenicu dovážal na svoje územie. V roku 2020 Mercosur 5 ušetril až 411 526 269 000 litrov virtuálnej vody. Keďže bilaterálny obchod medzi SR a Mercosur 5 nebol žiadny, nevznikol ani žiadny preliv virtuálnej vody medzi týmito krajinami.

⁶⁶MÜLLER Vladimír. Ekonomické a politické dopady dohody o slobodnom obchode EÚ – Mercosur na Slovenskú republiku. [online]. 2019. [cit. 2022-27-02]. Dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/342809960_Ekonomicke_a_politicke_dopady_dohody_o_slobodnom_obchode_EU_-_Mercosur_na_Slovensku_republiku

Tabuľka 23 Zahraničný obchod s pšenitou: svetová a vzájomná obchodná bilancia Slovenská republika a Mercosur 5 v rokoch 2018-2020 (kg) a virtuálna voda (l)

	Export SR do sveta			Import SR zo sveta			Svetová obchodná bilancia SR		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
kg	384 864 000	420 919 000	507 832 000	5 021 000	2 252 000	4 055 000	379 843 000	418 667 000	503 777 000
l							693 973 161 000	764 904 609 000	920 400 579 000
	Export Mercosur 5 do sveta			Import Mercosur 5 zo sveta			Svetová obchodná bilancia Mercosur 5		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
kg	30 301 000	2179 6 000	308 000	447 798 000	223 488 000	225 555 000	-417 497 000	-201 692 000	-225 247 000
l							762 767 019 000	368 491 284 000	411 526 269 000
	Import Mercosur 5 zo SR			Export Mercosur 5 do SR			Obchodná bilancia medzi Mercosur 5 a SR		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
kg	0	0	0	0	0	0	0	0	0
l							0	0	0

Prameň: vlastné spracovanie na základe údajov z databázy ITC Trademap

Tabuľka 24 je zameraná na zahraničný obchod s kukuricou a jej podiel na prelievaní virtuálnej vody. Z údajov o zahraničnom obchode vyplýva, že Mercosur 5 je pomerne veľkým exportérom kukurice do sveta, v roku 2020 exportoval až 73 539 458 000 kg kukurice, pre porovnanie Slovensko len 575 921 000 kg. V importe kukurice má vyššie hodnoty znova Mercosur 5, ktorý importoval v roku 2020 až 3 134 474 000 kg kukurice, Slovensko len 76 353 000 kg. Pri bilaterálnom obchode medzi Slovenskom a Mercosur 5 v sledovanom období bolo len v roku 2018 dovezených 25 000 kg kukurice z Mercosur 5 na Slovensko. Z údajov o virtuálnej vode, vyplýva, že Slovensko viac kukurice exportovalo, a teda virtuálnu vodu odčerpalo. Rovnako to bolo aj v prípade Mercosur 5, hodnota odčerpanej vody je však v tomto prípade vysoká až 86 034 890 448 000 litrov. Pri exporte kukurice z Mercosur 5 na Slovensko v roku 2018 sa z Mercosur 5 na Slovensko prelialo 30 550 000 litrov virtuálnej vody.

Tabuľka 24 Zahraničný obchod s kukuricou: svetová a vzájomná obchodná bilancia Slovenská republika a Mercosur 5 v rokoch 2018-2020 (kg) a virtuálna voda (l)

	Export SR do sveta			Import SR zo sveta			Svetová obchodná bilancia SR		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
kg	275 846 000	367 199 000	575 921 000	118 193 000	80 977 000	76 353 000	157 653 000	286 222 000	499 568 000
l							192 651 966 000	349 763 284 000	610 472 096 000
	Export Mercosur 5 do sveta			Import Mercosur 5 zo sveta			Svetová obchodná bilancia Mercosur 5		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
kg	48 267 373 000	82 458 173 000	73 539 458 000	2 747 530 000	2 651 467 000	3 134 474 000	45 519 843 000	79 806 706 000	70 404 984 000
l							55 625 248 146 000	97 523 794 732 000	86 034 890 448 000
	Import Mercosur 5 zo SR			Export Mercosur 5 do SR			Obchodná bilancia medzi Mercosur 5 a SR		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
kg	0	0	0	25 000	0	0	-25 000	0	0
l							-30 550 000	0	0

Prameň: vlastné spracovanie na základe údajov z databázy ITC Trademap

V ďalšej tabuľke 25 je zobrazený zahraničný obchod s hovädzím mäsom medzi Slovenskom a Mercosur 5 a jeho vplyv na virtuálnu vodu. Pri pohľade na zahraničný obchod si môžeme všimnúť, že Mercosur 5 je významným vývozcom hovädzieho mäsa, v roku 2020 vyviezol do sveta až 402 443 000 kg, pre porovnanie doviezol len 48 163 000 kg. Slovensko v roku 2020 vyviezlo len 766 000 kg a doviezlo 9 366 000 kg, môžeme teda zhodnotiť, že Slovensko viac hovädzie mäso dováža ako vyváža. Medzi krajinami existuje aj bilaterálny obchod pri vývoze hovädzieho mäsa z Mercosur 5 na Slovensko, v roku 2020 sa vyviezlo 219 000 kg tohto mäsa. Pri zahraničnom obchode s touto komoditou Slovensko v sledovanom období ušetrilo virtuálnu vodu. Naopak Mercosur 5 ju vo veľkom množstve odčerpá vývozom hovädzieho mäsa do sveta, v roku 2020 v hodnote až 5 461 226 200 000 litrov virtuálnej vody.

Pri vývoze hovädzie mäsa z Mercosur 5 na Slovensko bola virtuálna voda prelievaná z Mercosur 5 na Slovensko, v roku 2020 Slovensko prijalo od Mercosur 5 až 3 375 885 000 litrov virtuálnej vody z hovädzieho mäsa.

Tabuľka 25 Zahraničný obchod s hovädzím mäsom: svetová a vzájomná obchodná bilancia Slovenská republika a Mercosur 5 v rokoch 2018-2020 (kg) a virtuálna voda (l)

	Export SR do sveta			Import SR zo sveta			Svetová obchodná bilancia SR		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
kg	2 301 000	1 661 000	766 000	11 604 000	9 745 000	9 366 000	-9 303 000	-8 084 000	-8 600 000
l							143 405 745 000	124 614 860 000	132 569 000 000
	Export Mercosur 5 do sveta			Import Mercosur 5 zo sveta			Svetová obchodná bilancia Mercosur 5		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
kg	407 542 000	422 818 000	402 443 000	42 473 000	45 105 000	48 163 000	365 069 000	377 713 000	354 280 000
l							5 627 538 635 000	5 822 445 895 000	5 461 226 200 000
	Import Mercosur 5 zo SR			Export Mercosur 5 do SR			Obchodná bilancia medzi Mercosur 5 a SR		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
kg	0	0	0	1 036 000	811 000	219 000	-1 036 000	-811 000	-219 000
l							15 969 940 000	12 501 565 000	3 375 885 000

Prameň: vlastné spracovanie na základe údajov z databázy ITC Trademap

Zahraničný obchod s bravčovým mäsom a jeho podiel na prelievaní vody zobrazuje tabuľka 26. Z údajov o exportoch a importoch môžeme vidieť, že Slovensko vo veľkej miere importuje bravčové mäso, v roku 2020 importovalo 133 804 000 kg. Mercosur 5 práve naopak, vo veľkej miere exportuje bravčové mäso, v roku 2020 exportovali až 930 092 000 kg. Tu vzniká priestor na bilaterálny obchod medzi týmito krajinami, ktorý však za sledované obdobie nebol využitý a Mercosur 5 nemal žiadny export bravčového mäsa na Slovensko ani naopak. Údaje o virtuálnej vode ukazujú, že Slovensko importom bravčového mäsa na svoje územie

šetrí svoju vodu, v roku 2020 ušetrilo až 672 488 328 000 litrov. Opačný prípad môžeme vidieť pri pohľade na Mercosur 5, ktorý exportom bravčového mäsa do sveta odlieva svoju vodu a v roku 2020 odlialo až 5 226 919 212 000 litrov.

Tabuľka 26 Zahraničný obchod s bravčovým mäsom: svetová a vzájomná obchodná bilancia Slovenská republika a Mercosur 5 v rokoch 2018-2020 (kg) a virtuálna voda (l)

	Export SR do sveta			Import SR zo sveta			Svetová obchodná bilancia SR		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
kg	21 94 1 000	23 89 9 000	21 49 8 000	133 6 19 000	126 9 26 000	133 8 04 000	-111 678 000	-103 027 000	-112 306 000
l							668 727 864 000	616 925 676 000	672 488 328 000
	Export Mercosur 5 do sveta			Import Mercosur 5 zo sveta			Svetová obchodná bilancia Mercosur 5		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
kg	564 5 42 000	666 2 12 000	930 0 92 000	87 15 2 000	72 14 6 000	57 19 3 000	477 390 000	594 066 000	872 899 000
l							2 858 61 1 320 000	3 557 26 7 208 000	5 226 91 9 212 000
	Import Mercosur 5 zo SR			Export Mercosur 5 do SR			Obchodná bilancia medzi Mercosur 5 a SR		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
kg	0	0	0	0	0	0	0	0	0
l							0	0	0

Prameň: vlastné spracovanie na základe údajov z databázy ITC Trademap

Z analýzy predchádzajúcich tabuliek vyplýva niekoľko odporúčaní, na ktoré by sa mali krajiny zamerať. V prípade pšenice existuje nevyužitý potenciál pre Slovensko, ktoré by mohlo exportovať pšenicu do krajín Mercosur 5, keďže za sledované obdobie nebola zaznamenaná žiadna zahraničnoobchodná výmena. Mercosur 5 vo veľkom množstve exportuje kukuricu, ale rovnako jej aj dosť importuje. Slovensko však nedováža veľké množstvo kukurice, a teda nevieme povedať, aký veľký import by z krajín Mercosur 5 dopytovalo. V prípade hovädzieho mäsa je Mercosur 5 čistým exportérom a už aj v súčasnosti exportuje hovädzie mäso aj na

Slovensko. Tento obchod by však mohol rozšíriť. Pri bravčovom mäse vzniká rovnako potenciál na export z Mercosur 5 na Slovensko, keďže Slovensko vo veľkej miere bravčové mäso importuje. Ak by krajiny Mercosur 5 využili tento potenciál pri kukurici, hovädzom a bravčovom mäse, Slovensko by na tomto zahraničnom obchode získalo nie len tovary, ale aj virtuálnu vodu, ktorá by bola vo veľkom objeme prelievaná na Slovensko z krajín Mercosur 5.

3.4 Bilaterálna zahraničnoobchodná výmena medzi Slovenskou republikou a Brazílskou federatívnou republikou so zreteľom na virtuálnu vodu

Táto kapitola práce sa zameriava na Brazílsku federatívnu republiku ako najväčšieho obchodného partnera SR spomedzi krajín Mercosur 5. Podľa ITC Trademap mala Brazília so Slovenskom v roku 2020 výrazne pozitívnu obchodnú bilanciu až 45 mil. EUR (resp. 47 mil. USD)⁶⁷, čo je pozoruhodné vzhľadom k tomu, že import aj export klesol oproti minulým rokom. Hlavné komodity slovenského exportu do Brazílie boli zbrane, vozidlá a stroje. Naopak importné komodity z Brazílie na Slovensko boli potraviny, elektrické zariadenia alebo farmaceutické výrobky.

Perspektívy na ďalšiu obchodnú spoluprácu medzi SR a Brazíliou sú najmä v oblasti strojárkej výroby, chemického priemyslu, napríklad na spracovanie gumy alebo výrobu hnojív, ale aj v oblasti farmaceutického priemyslu alebo informačných technológií a softvéru. Tradičnou skupinou vývozu do Brazílie sú okrem automobilov aj obrábacie stroje, poľnohospodárska technika ale aj kompresory a tie najmä vďaka pôsobeniu brazílskej firmy Embraco na Slovensku. Investície Brazílie na Slovensku sú aj vo forme firiem CRW Plasticos, Microjuntas a Rudolph Usinados. Slovensko nemá žiadne zahraničné investície na území Brazílie.⁶⁸

Tabuľka 27 Zahraničný obchod s pšenitou: svetová a vzájomná obchodná bilancia Slovenská republika a Brazília federatívna republika v rokoch 2018-2020 (kg) a virtuálna voda (l)

⁶⁷ MINISTERSTVO ZAHRAŇIČNÝCH VECÍ A EURÓPSKÝCH ZÁLEŽITOSTÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY. Ekonomická informácia o teritóriu – Brazília. [online]. 2021. [cit. 2022-18-03]. Dostupné na: <https://www.mzv.sk/documents/10182/620840/Braz%C3%ADlia+-+ekonomick%C3%A9+inform%C3%A1cie+o+terit%C3%B3riu+2021+s.20-21>

⁶⁸ MINISTERSTVO ZAHRAŇIČNÝCH VECÍ A EURÓPSKÝCH ZÁLEŽITOSTÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY. Ekonomická informácia o teritóriu – Brazília. [online]. 2021. [cit. 2022-18-03]. Dostupné na: <https://www.mzv.sk/documents/10182/620840/Braz%C3%ADlia+-+ekonomick%C3%A9+inform%C3%A1cie+o+terit%C3%B3riu+2021+s.20-21>

	Export SR do sveta			Import SR zo sveta			Svetová obchodná bilancia SR		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
kg	384 864 000	420 919 000	507 832 000	5 021 000	2 252 000	4 055 000	379 843 000	418 667 000	503 777 000
l							693 973 161 000	764 904 609 000	920 400 579 000
	Export Brazílie do sveta			Import Brazílie zo sveta			Svetová obchodná bilancia Brazílie		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
kg	0	19 978 000	0	4 017 000	78 102 000	115 072 000	-4 017 000	-58 124 000	-115 072 000
l							7 339 059 000	106 192 548 000	210 236 544 000
	Import Brazílie zo SR			Export Brazílie do SR			Obchodná bilancia medzi Brazíliou a SR		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
kg	0	0	0	0	0	0	0	0	0
l							0	0	0

Prameň: vlastné spracovanie na základe údajov z databázy ITC Trademap

Tabuľka 27 zobrazuje zahraničný obchod Slovenska a Brazílie s pšenitou a jeho vplyv na prelievanie virtuálnej vody. Z údajov o zahraničnom obchode vyplýva, že Slovensko vo veľkej miere exportuje pšenicu do sveta a v porovnaní s importom ju len vo veľmi malej miere importuje. Brazília pšenicu exportovala len v roku 2019 v malej miere, vo väčšej miere však pšenicu importovala, v roku 2020 importovala 115 072 000 kg. Bilaterálny obchod medzi týmito dvoma krajinami pri tejto komodite v sledovanom období neexistoval. V prípade virtuálnej vody Slovensko pri exporte pšenice svoju vodu odlievalo. Brazília svojím importom pšenice vodu ušetrila, v roku 2020 až 210 236 544 000 litrov.

Tabuľka 28 Zahraničný obchod s kukuricou: svetová a vzájomná obchodná bilancia Slovenská republika a Brazílska federatívna republika v rokoch 2018-2020 (kg) a virtuálna voda (l)

	Export SR do sveta	Import SR zo sveta	Svetová obchodná bilancia SR
--	--------------------	--------------------	------------------------------

	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
kg	275 846 000	367 199 000	575 921 000	118 193 000	80 977 000	76 353 000	157 653 000	286 222 000	499 568 000
l							192 651 966 000	349 763 284 000	610 472 096 000
	Export Brazílie do sveta			Import Brazílie zo sveta			Svetová obchodná bilancia Brazílie		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
kg	23 543 091 000	43 254 041 000	34 400 386 000	923 416 000	1 458 837 000	1 371 254 000	22 619 675 000	41 795 204 000	33 029 132 000
l							27 641 242 850 000	51 073 739 288 000	40 361 599 304 000
	Import Brazílie zo SR			Export Brazílie do SR			Obchodná bilancia medzi Brazíliou a SR		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
kg	0	0	0	0	0	0	0	0	0
l							0	0	0

Prameň: vlastné spracovanie na základe údajov z databázy ITC Trademap

Ďalšia tabuľka 28 zobrazuje zahraničný obchod Slovenska a Brazílie s kukuricou so zameraním na virtuálnu vodu. Pri pohľade na údaje o zahraničnom obchode týchto krajín si môžeme všimnúť, že Brazília oveľa viac kukurice exportuje aj importuje v porovnaní so Slovenskom. Slovensko v roku 2020 exportovalo 575 921 000 kg a importovalo 76 353 000 kg kukurice. Brazília viac kukurice exportuje než importuje, v roku 2020 exportovala až 34 400 386 000 kg a importovala 1 371 254 000 kg kukurice. Bilaterálny obchod v tejto komodite medzi krajinami nebol zaznamenaný žiadny. V prípade oboch krajín je export kukurice väčší ako import, z toho vyplýva, že obe krajiny svoju virtuálnu vodu týmto exportom odčerpali. V roku 2020 Slovensko exportom kukurice odčerpalo 610 472 096 000 litrov vody a Brazília až 40 361 599 304 000 litrov vody.

Tabuľka 29 Zahraničný obchod s hovädzím mäsom: svetová a vzájomná obchodná bilancia Slovenská republika a Brazílska federatívna republika v rokoch 2018-2020 (kg) a virtuálna voda (l)

	Export SR do sveta			Import SR zo sveta			Svetová obchodná bilancia SR		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
kg	2 301 000	1 661 000	766 000	11 604 000	9 745 000	9 366 000	-9 303 000	-8 084 000	-8 600 000
l							- 143 405 745 000	- 124 614 860 000	- 132 569 000 000
	Export Brazílie do sveta			Import Brazílie zo sveta			Svetová obchodná bilancia Brazílie		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
kg	190 132 000	196 393 000	165 902 000	20 012 000	17 849 000	19 761 000	170 120 000	178 544 000	146 141 000
l							2 622 399 800 000	2 752 255 760 000	2 252 763 515 000
	Import Brazílie zo SR			Export Brazílie do SR			Obchodná bilancia medzi Brazíliou a SR		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
kg	0	0	0	548 000	347 000	102 000	-548 000	-347 000	-102 000
l							- 8 447 420 000	- 5 349 005 000	- 1 572 330 000

Prameň: vlastné spracovanie na základe údajov z databázy ITC Trademap

Tabuľka 29 je zameraná na zahraničný obchod Slovenska a Brazílie s hovädzím mäsom a jeho vplyvom na prelievanie virtuálnej vody. Zo zahraničného obchodu vyplýva, že Brazília je veľkým exportérom hovädzieho mäsa, v roku 2020 exportovala až 165 902 000 kg mäsa, zatiaľ čo doviezla len 19 761 000 kg. Slovensko viac hovädzieho mäsa importuje. Medzi Slovenskom a Brazíliou existuje aj bilaterálny obchod s touto komoditou a Brazília hovädzie mäso exportuje na Slovensko. V roku 2020 exportovala 102 000 kg hovädzieho mäsa. Touto zahraničnoobchodnou výmenou sa prelialo 1 572 330 000 litrov virtuálnej vody z Brazílie na Slovensko. Pri obchode so svetom Brazília svojim vysokým exportom vodu zo svojho územia odčerpáva, v roku 2020 to bolo až 2 252 763 515 000 litrov vody. Slovensko vďaka vyššiemu importu vodu ušetrilo.

Tabuľka 30 Zahraničný obchod s bravčovým mäsom: svetová a vzájomná obchodná bilancia Slovenská republika a Brazília federatívna republika v rokoch 2018-2020 (kg) a virtuálna voda (l)

	Export SR do sveta			Import SR zo sveta			Svetová obchodná bilancia SR		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
kg	21 941 000	23 899 000	21 498 000	133 619 000	126 726 000	133 804 000	-111 678 000	-102 827 000	-112 306 000
l							668 727 864 000	615 728 076 000	672 488 328 000
	Export Brazílie do sveta			Import Brazílie zo sveta			Svetová obchodná bilancia Brazílie		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
kg	550 402 000	649 382 000	901 102 000	2 000	0	139 000	550 400 000	649 382 000	900 963 000
l							3 295 795 200 000	3 888 499 416 000	5 394 966 444 000
	Import Brazílie zo SR			Export Brazílie do SR			Obchodná bilancia medzi Brazíliou a SR		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
kg	0	0	0	0	0	0	0	0	0
l							0	0	0

Prameň: vlastné spracovanie na základe údajov z databázy ITC Trademap

V nasledujúcej tabuľke 30 je zobrazený zahraničný obchod Slovenska a Brazílie s bravčovým mäsom a jeho vplyv na prelievanie virtuálnej vody. Údaje o zahraničnom obchode ukazujú, že Brazília je významnejším exportérom bravčového mäsa, v roku 2020 exportovala až 901 102 000 kg mäsa. Tento fakt spôsobuje, že Brazília svoju virtuálnu vodu odlieva preč zo svojho územia, v roku 2020 odliala 5 394 966 444 000 litrov. Zatiaľ čo Brazília importuje len minimum bravčového mäsa, Slovensko ho viac importuje ako exportuje. Tým zároveň aj šetrí svoju virtuálnu vodu a v roku 2020 ušetrilo až 672 488 328 000 litrov vody. Vzájomný obchod medzi týmito krajinami pri bravčovom mäse nie je žiadny a tak medzi nimi nedochádza ani k prelivu virtuálnej vody.

Rovnako ako v predchádzajúcej kapitole, aj v prípade zahraničnoobchodnej výmeny medzi Slovenskom a Brazíliou vzniká potenciál na export pšenice zo Slovenska do Brazílie. Slovensko by teda mohlo časť svojho svetového exportu pšenice presmerovať na brazílsky trh a tým uspokojiť ich dopyt po pšenici, ktorý bude vzhľadom na súčasné svetové dianie narastať. V prípade kukurice je Brazília veľkým exportérom ale aj importérom tejto komodity, Slovensko však len v malej miere importuje kukuricu. Najväčší potenciál pre Brazíliu ako exportéra hovädzieho mäsa vzniká v rozšírení existujúceho zahraničného obchodu so Slovenskom. Veľký potenciál je aj pri bravčovom mäse, ktoré Slovensko vo veľkej miere importuje a tak by jeho dopyt mohol byť uspokojený práve brazílskym bravčovým mäsom. Pri využití tohto dovozu mäsa by Slovensko taktiež mohlo profitovať z prílevu virtuálnej vody.

3.5 Diskusia

Najväčšia perspektíva spomedzi latinskoamerických zoskupení sa prikladá Mercosuru. Vzťahy medzi európskymi a latinskoamerickými krajinami začínali len na úrovni rozvojovej pomoci od krajín EHS krajinám Latinskej Ameriky. Príčinou týchto slabých vzájomných vzťahov boli nedemokratické autoritárske režimy a nedostatok regionálnej integrácie v Latinskej Amerike, ktorý by vytvoril vhodnejšieho partnera na jednanie o spolupráci. Až po niekoľkých rokoch boli uzatvorené prvé dohody medzi EHS a niektorými krajinami Latinskej Ameriky, ktoré sa netýkali už len rozvojovej pomoci, ale zahŕňali aj ekonomickú spoluprácu založenú na spoločnom záujme. Rozhodujúcim faktorom týchto zmien bolo pristúpenie Španielska a Portugalska k EHS. V 90. rokoch boli medzi krajinami podpísané zmluvy ďalšej generácie, ktoré boli založené na rešpektovaní demokratických princípov a ľudských práv.⁶⁹

Pre latinskoamerické krajiny mala zahraničnoobchodná výmena s Európou vždy svoju dôležitosť aj napriek ich geografickej väzbe k Spojeným štátom americkým. Na prelome tisícročí mali krajiny EÚ druhé miesto medzi obchodnými partnermi latinskoamerických krajín. Obchod medzi nimi v priemere predstavoval 8,5 % exportu a 10 % importu Latinskej Ameriky. Krajiny Latinskej Ameriky zaznamenali v 90. rokoch úspešný rozvoj svojich ekonomík, vďaka ktorému sa viac uplatnili vo svetovom obchode. EÚ sa však do tohto procesu zapájania Latinskej Ameriky vo svetovom obchode veľmi nezapájala. Dovozy EÚ z Latinskej Ameriky mali od 70. rokov stále klesajúcu tendenciu a rovnako sa oslaboval aj export EÚ do týchto

⁶⁹ CIHELKOVÁ, Eva. 2003. *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*. Praha : C. H. Beck, 2003. ISBN 80-7179-804-5, s. 425-430

krajín. Medzi krajiny EÚ, ktoré najviac vyvážali tovar do Latinskej Ameriky, v roku 2000 patrili Španielsko, Portugalsko alebo Taliansko. Tieto krajiny boli zároveň aj najväčšími dovozcami z krajín Latinskej Ameriky. Hlavnými obchodnými partnermi pre EÚ boli Brazília, Mexiko, Argentína, Čile a Venezuela. V roku 2000 tvorili viac než 90 % vývozu EÚ a Latinskej Ameriky priemyselné výrobky, z čoho najväčšou položkou boli stroje a dopravné zariadenia s viac než 50 %. Naopak EÚ dovážala najviac z Latinskej Ameriky potraviny a živé zvieratá, ktoré tvorili 38% celkového dovozu.⁷⁰

Za posledných 20 rokov sa štruktúra obchodu medzi EÚ a krajinami Latinskej Ameriky trochu zmenila. Pri pohľade na zahraničný obchod EÚ 27 a Mercosur 5 v súčasnosti môžeme vidieť, že krajiny EÚ 27, ktoré najviac obchodujú s Mercosur 5, sa zmenili a patria medzi ne aj Holandsko, Francúzsko alebo Nemecko. Komoditná štruktúra sa však ani po 20 rokoch nezmenila a naďalej najväčšiu časť importu z Mercosur a krajín Latinskej Ameriky tvoria potraviny, zatiaľ čo v exporte z EÚ prevládajú stroje a prepravné zariadenia.

V súčasnosti sa vzťahy medzi Latinskou Amerikou a EÚ ešte viac rozvíjajú. Najväčší potenciál teda stále môžeme vidieť pri spolupráci EÚ 27 a Mercosur 5, ktoré pred takmer troma rokmi dosiahli asociačnú dohodu. Tá je síce stále v procese ratifikácie jednotlivými parlamentami členských krajín, jej dopady a prínosy však vieme do určitej miery identifikovať už aj dnes. Existuje mnoho názorov na to, či bude táto dohoda pre jednotlivé združenia prospešná alebo bude mať negatívne vplyvy na domáce odvetvia a životné prostredie. Pre krajiny Mercosur 5 bude mať dohoda vo všeobecnosti pozitívny dopad na ich poľnohospodársky sektor. Zrušenie cieľ a kvantitatívnych obmedzení však spôsobí prílev priemyselných výrobkov z EÚ 27 do krajín Mercosur 5, čo môže mať negatívne dopady na výrobný sektor Mercosur 5. Naopak EÚ 27 vidí negatívum asociačnej dohody v príleve poľnohospodárskych produktov z Mercosur 5, ktoré by mohli mať negatívny vplyv na konkurencieschopnosť európskych poľnohospodárov. EÚ 27 však môže ťažiť zo svojich vysokých (fyto)sanitárnych noriem, ktoré zvýhodnia veľkých a európskych poľnohospodárov, pretože menší podnikatelia z Mercosur 5 nemusia mať financie na dodržanie týchto noriem a export do EÚ 27. Rovnako sa EÚ 27 snaží chrániť svoj trh ochranou zemepisných označení, ktoré sú na 365 európskych výrobkoch, medzi ktorými môžeme nájsť aj víno Tokaj.

Najväčšou výzvou, ktorú dohoda prináša, bude odlesňovanie a vplyv dohody na životné prostredie. EÚ 27 ako hlavný signatár Parížskej klimatickej dohody musí dbať na jej

⁷⁰ CIHELKOVÁ, Eva. 2003. *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*. Praha : C. H. Beck, 2003. ISBN 80-7179-804-5, s. 451-455

dodržiavanie hlavne v oblasti zahraničného obchodu. Krajiny a medzinárodné organizácie apelovali na brazílskeho prezidenta Jaira Bolsonara, aby posilnil ochranu životného prostredia najmä po tom, ako bola podľa údajov z januára 2022 odlesnená rekordná plocha lesov v Amazónii.

V nadväznosti na problematiku odlesňovania sme v našej práci rozoberali aj ciele v oblasti udržateľného rozvoja, ktoré sú úzko spojené s Parížskou klimatickou dohodou a napomáhajú dosiahnutie cieľov tejto dohody do roku 2050. Zamerali sme sa na analýzu štyroch cieľov v oblasti udržateľného rozvoja: SDG 6, SDG 8, SDG 9 a SDG 12. Ich posúdením sme zistili, že všetky krajiny Mercosur 5 by mali zlepšovať plnenie týchto cieľov, nakoľko sa nachádzajú v štádiách, kedy musia prekonať množstvo výziev, aby sa priblížili k naplneniu týchto cieľov. Cieľ SDG 6 súvisiaci s vodou by mala zlepšiť najmä Venezuela, ktorá je zo všetkých skúmaných krajín na najhoršej pozícii. Na zlepšenie svojej pozície pri dosahovaní cieľa SDG 8 súvisiaceho s ekonomickým rastom by sa mali zamerať najmä Argentína, Brazília a Paraguaj. V dosahovaní cieľa SDG 9 zameranom na priemysel, inovácie a infraštruktúru zaostávajú Argentína a Venezuela. Cieľ SDG 12 zameraný na zodpovednú spotrebu a výrobu ukazuje zlé hodnoty takmer pre všetky krajiny nielen Mercosur 5, ale aj EÚ 27. Je preto potrebné, aby sa všetky krajiny zamerali na zlepšovanie tohto cieľa.

Začlenením novej kategórie o prírodných zdrojoch a odolnosti do indexu sa očakáva prepojenie dialógu o zmene klímy s dialógom o potravinovej bezpečnosti. V práci sme sa preto zamerali aj na posúdenie globálneho indexu potravinovej bezpečnosti krajín EÚ 27 a Mercosur 5. Krajiny Mercosur 5 sa nachádzajú až v druhej polovici rebríčka a najlepšie sa z nich umiestnil Uruguaj na 45. mieste. Na zlepšenie potravinovej bezpečnosti by sa mala zamerať Venezuela, ktorá skončila na 102. mieste ako posledná z krajín Mercosur 5. Zlepšenia v tejto oblasti bude potrebovať aj Brazília, ktorá sa síce umiestnila na 63. mieste, ale za posledných 10 rokov jej skóre v globálnom indexe potravinovej bezpečnosti kleslo o -4,8. Krajiny EÚ 27 dosahovali v indexe veľmi dobré hodnoty, medzi najlepšie patria Írsko, Rakúsko a Fínsko.

Diplomová práca bola zameraná aj na kvantifikáciu prelievania virtuálnej vody v zahraničnom obchode medzi Slovenskom a Mercosur 5, ako aj medzi Slovenskom a Brazíliou. Tú sme aplikovali na 4 vybrané komodity – pšenica, kukurica, hovädzie mäso a bravčové mäso. Pšenicu a kukuricu sme vybrali na základe súčasnej svetovej situácie a aktuálneho začiatku agrárnej sezóny, kedy sa očakáva nárast dopytu po pšenici a kukurici. Keďže Ukrajina a Ruská federácia sú dôležitými krajinami pre zahraničný obchod s týmito dvoma komoditami, je dôležité poukázať na možné substitúcie ich vývozu z iných krajín.

Hovädzie a bravčové mäso sme si vybrali najmä preto, že mäso a mäsové výrobky tvoria významnú časť dovozu z Mercosur 5 na Slovensko, v roku 2020 tvorili až 3,98 % celkového dovozu.

Pri skúmaní priemernej vodnej stopy krajín EÚ 27 a Mercosur 5 sme zistili, že Mercosur 5 má oveľa vyššiu vodnú stopu pri produkcii uvedených štyroch komodít, než krajiny EÚ 27. Dôkazom je priemerná hodnota EÚ 27 v porovnaní s priemernou hodnotou vodnej stopy Mercosur 5, ktorá bola napríklad pri hovädzom mäse 13 684 l/kg (EÚ 27) až 16 839 l/kg (Mercosur 5). Podobne to bolo aj v prípade zvyšných komodít. Krajiny EÚ 27 a Mercosur 5, ktoré dosahujú najnižšie hodnoty priemernej vodnej stopy, by sa mali viac zamerať na produkciu týchto komodít. Pomocou komparácie jednotlivých hodnôt sme zistili, že produkcia pšenice by mohla byť v záujme Francúzska, Belgicka a Švédska; produkcia kukurice Rakúska, Luxemburska alebo Fínska; produkcia hovädzieho mäsa Írska, Holandska alebo Nemecka a produkcia bravčového mäsa Rakúska a Írska. Pri krajinách Mercosur 5 dosiahla najnižšiu priemernú vodnú stopu vo všetkých komoditách práve Argentína, ktorá by sa mohla zrejme najviac zamerať na ich produkciu.

Porovnaním exportu a importu Slovenska a Mercosur 5 sme zistili, že pri zahraničnom obchode s pšenicom vzniká priestor na jej export zo Slovenska do krajín Mercosur 5, keďže Slovensko vo veľkej miere pšenicu exportuje a Mercosur 5 ju importuje. Rovnako je to aj v prípade obchodu medzi Slovenskom a Brazíliou. Slovenskí poľnohospodári by mohli využiť súčasnú situáciu a pšenicu exportovať do krajín Mercosur 5, pretože v súčasnosti neexistuje žiadny zahraničný obchod s touto komoditou medzi týmito krajinami. Mercosur 5 je veľkým exportérom kukurice, čo vytvára možnosť jej exportu na územie Slovenska. Slovensko síce nedováža kukuricu vo veľkých množstvách, no napriek tomu už teraz existuje minimálny zahraničný obchod medzi Mercosur 5 a Slovenskom s touto komoditou, ktorý má potenciál rásť, hlavne v súčasnej svetovej situácii. Najväčší potenciál pre krajiny Mercosuru ako čistého exportéra hovädzieho mäsa vzniká v rozšírení existujúceho zahraničného obchodu so Slovenskom. Mercosur 5 a rovnako aj Brazília by mohli mať záujem zamerať sa na rozšírenie svojho doterajšieho exportu hovädzieho mäsa na Slovensko. Pri bravčovom mäse vzniká nevyužitý potenciál na export z Mercosur 5 na Slovensko, keďže Slovensko vo veľkej miere bravčové mäso importuje a zatiaľ medzi nimi nie je žiadny bilaterálny obchod s touto komoditou. V prípade zahraničnoobchodnej výmeny medzi Slovenskom a Brazíliou sú takmer identické odporúčania ako pri Slovensku a Mercosur 5, je to najmä z dôvodu, že Brazília je najväčším obchodným partnerom z krajín Mercosur 5. Z uvedeného vyplýva, že ak by krajiny

Mercosur 5 a Brazília využili tento potenciál pri kukurici, hovädzom a bravčovom mäse, Slovensko by na tomto zahraničnom obchode získalo nie len komodity, ale aj virtuálnu vodu, ktorá by bola vo veľkom objeme prelievaná na Slovensko z krajín Mercosur 5.

Viacerí analytici sa už teraz obávajú toho, že poľnohospodárske produkty by mohli nielen znížiť podiel domácich producentov na slovenskom trhu, ale aj na trhoch EÚ 27, a tým znížiť aj export produktov v rámci vnútorného trhu EÚ 27. Z výsledkov diplomovej práce vyplýva, že síce sa očakáva, že najväčšou hrozbou pre slovenské hospodárstvo bude nárast dovozu lacných poľnohospodárskych produktov z Mercosur 5, Slovensko však môže z tohto dovozu aj ťažiť, a to vo forme šetrenia virtuálnej vody.

Záver

Rokovania o Dohode medzi EÚ a Mercosur prebiehajú už vyše 20 rokov. Dohoda síce bola v roku 2019 schválená, no stále nevieme kedy a či vôbec bude ratifikovaná členskými štátmi. EÚ je považovaná za najväčšieho obchodného partnera združenia Mercosur, avšak posledné roky sa na túto pozíciu dostáva aj Čína, ktorá tvorí najväčší podiel na dovozoch a vývozoch Mercosuru. Práve aj tento rastúci vplyv Číny v krajinách Južnej Ameriky by mal byť motiváciou EÚ pre ratifikáciu asociačnej dohody s Mercosurom.

Odporúčania vyplývajúce zo štúdie Sustainability impact assesment⁷¹ (SIA) hovoria, že Mercosur by mal zaviesť postupné zavádzanie zmien taríf, čím by poskytol všetkým subjektom dostatok času na prispôsobenie sa a zmiernenie možných negatívnych účinkov. Odporúčaním pre Mercosur je aj zavedenie politiky rekvalifikácie, ktorá by pomohla k ľahšiemu prechodu pracovníkov medzi sektormi, z dôvodu zmenšovania priemyselných odvetví a rozširovania poľnohospodárstva a výroby potravín v krajinách Mercosuru. Ak by EÚ chcela minimalizovať vplyv dohody najmä v poľnohospodárskom sektore, mala by zvážiť využitie kvót. V dôsledku dohody bude nerovnosť príjmov v krajinách Mercosuru klesať a zvýši sa dopyt po nekvalifikovanej práci, čím začne klesať aj chudoba. Očakáva sa aj nárast HDP v krajinách Mercosuru. Environmentálna časť štúdie hovorí, že odlesňovanie v krajinách Mercosuru okrem Uruguaja vyvoláva obavy, pretože súčasné trendy naznačujú jeho oživovanie. Pri pohľade na minulé trendy, kedy sa v roku 2012 výrazne znížila úroveň odlesňovania a produkcia mäsa naďalej rástla. Práve preto, štúdia uvádza, že je možné zvýšiť produkciu mäsa bez zbytočného odlesňovania. Dohoda by na druhej strane mala posilniť záväzky strán k Parížskej dohode, prispieť k zvýšeniu obchodu s environmentálnymi tovarmi, rozvoju zelených technológií a ochrane prírodných zdrojov. Príležitostí, ktoré pre slovenských podnikateľov vytvára dohoda EÚ-Mercosur je viacero. Vo všeobecnosti možno po ratifikácii dohody očakávať prílev zahraničných investícií nielen do Mercosur 5, ale aj do EÚ 27. Colné sadzby sa znížia alebo budú znižovať v určenom časovom horizonte, čo vytvorí priestor pre tovary a služby. Otvoria sa možnosti rastu malým a stredným podnikom, ktoré budú môcť jednoduchšie vstúpiť na tieto trhy.

Stanovené parciálne ciele sme splnili. V nadväznosti na problematiku odlesňovania sme pozornosť venovali cieľom udržateľného rozvoja SDG 6, SDG8, SDG 9 a SDG 12. Ako

⁷¹ LSE Consulting. Sustainability Impact Assessment in Support of the Association Agreement Negotiations between the European Union and Mercosur. [elektronický zdroj]. Luxemburg, 2020. s. 36 [cit. 2022-02-03]. ISBN 978-92-76-26958-8. Dostupné na: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/march/tradoc_159509.pdf

najproblematickejší cieľ pre EÚ 27 aj Mercosur 5 vidíme práve SDG 12 zameraný na zodpovednú spotrebu a výrobu. S udržateľnosťou sa spája aj potravinová bezpečnosť. Tá by sa mala zlepšiť v krajinách Mercosur 5, najmä vo Venezuele a Brazílii.

Mnoho krajín šetrí domáce vodné zdroje dovozom produktov náročných na vodu a vývozom komodít menej náročných na vodu. Z našich odporúčaní teda vyplýva, že pokiaľ sa Slovensko chce orientovať na šetrenie virtuálnej vody, malo by využiť potenciál vznikajúci v dovoze kukurice, hovädzieho a bravčového mäsa z krajín Mercosur 5 a Brazílie. Slovensko by taktiež malo využiť potenciál v exporte pšenice do krajín Mercosur 5. Týmto exportom sa síce nešetria vodné zdroje krajiny, ale export pšenice môžeme považovať za export menej náročnej komodity na vodnú stopu, než je napríklad hovädzie mäso, čo nebude mať veľmi negatívny vplyv na vodné zdroje Slovenska. Slovensko by sa tak nemalo obávať prílevu poľnohospodárskych produktov, ktorý bude spôsobený odstránením ciel po ratifikácii Dohody EÚ-Mercosur, ale snažiť sa z neho vytážiť maximum.

Zoznam použitej literatúry

Knižné a časopisecké pramene

1. BALASSA, B. 1961. *The Theory of Economic Integration*. Oxon : Routledge (Revivals), 1961. 304 s. ISBN 13: 978-0-415-67910-7.
2. BALÁŽ, Peter a kol. *Medzinárodné podnikanie*. Bratislava: Sprint 2, 2019. 304 s. ISBN 978-80-89710-51-5.
3. BAYNE, Nicholas – WOOLCOCK, Stephen (eds.). *The New Economic Diplomacy : Decision-Making and Negotiation in International Economic Relations* (2nd edition). Aldershot : Ashgate. 2007. 391 s. ISBN 978-0-7546-7048-3.
4. BOCORA, Ján. Teórie európskej integrácie – funkcionalizmus, neofuncionalizmus a intergovernmentalizmus, s. 22-28. In LIPKOVÁ, Ľudmila a kol. *Európska únia*. Bratislava: Sprint dva, 2011. 448 s. ISBN 978-80-89393-33-6.
5. CARROUÉ, L. 2021. *Atlas globalizace – Jedna Země, mnoho světů*. Brno : Lingea, 2021. 96 s. ISBN 978-80-7508-705-8.
6. CIHELKOVÁ, Eva. 2003. *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*. Praha : C. H. Beck, 2003. 709 s. ISBN 80-7179-804-5.
7. CHALUPA, J. 1999. *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 1999. 576 s. ISBN 80-7106-323-1.
8. KLÍMA, J. 1998. *Dějiny Brazílie*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 1998. 459 s. ISBN 80-7106-261-8.
9. KLÍMA, J. 2015. *Dějiny Latinské Ameriky – Vývoj oblasti, regionů a států*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2015. 584 s. ISBN 978-80-7422-368-6.
10. Kolektív autorov. 2018. *Der neue Fischer Weltalmanach 2019 – Zahlen, Daten, Fakten*. Frankfurt am Main : Fischer Weltalmanach, 2018. 736 s. ISBN 978-3-596-72919-7.
11. LACINA, L. – STREJČEK, P. – BLÍŽKOVSKÝ, P. 2016. *Učebnice evropské integrace*. 4. přepracované a aktualizované vydání. Brno : Barrister & Principal, 2016. 359 s. ISBN 978-80-7485-104-9.
12. LIPKOVÁ, Beáta. Colná únia, s. 15-17. In LIPKOVÁ, Ľudmila a kol. *Európska únia*. Bratislava: Sprint dva, 2011. 448 s. ISBN 978-80-89393-33-6.
13. LIPKOVÁ, Beáta. Hospodárska a menová únia, s. 20-22. In LIPKOVÁ, Ľudmila a kol. *Európska únia*. Bratislava: Sprint dva, 2011. 448 s. ISBN 978-80-89393-33-6.

14. LIPKOVÁ, Beáta. Jednotný trh, s. 18-20. In LIPKOVÁ, Ľudmila a kol. *Európska únia*. Bratislava: Sprint dva, 2011. 448 s. ISBN 978-80-89393-33-6.
15. LIPKOVÁ, Beáta. Pásmo voľného obchodu, s. 12-15. In LIPKOVÁ, Ľudmila a kol. *Európska únia*. Bratislava: Sprint dva, 2011. 448 s. ISBN 978-80-89393-33-6.
16. LIPKOVÁ, Beáta. Spoločný trh, s. 17-18. In LIPKOVÁ, Ľudmila a kol. *Európska únia*. Bratislava: Sprint dva, 2011. 448 s. ISBN 978-80-89393-33-6.
17. LIPKOVÁ, Beáta. Teória medzinárodnej ekonomickej integrácie, s. 11. In LIPKOVÁ, Ľudmila a kol. *Európska únia*. Bratislava: Sprint dva, 2011. 448 s. ISBN 978-80-89393-33-6.
18. LIPKOVÁ, Ľudmila a kol. *Európska únia*. Bratislava: Sprint dva, 2011. 448 s. ISBN 978-80-89393-33-6.
19. LISÝ, Ján a kol. 2010. Stručný prehľad dejín ekonomických teórii. Bratislava : Iura Edition. 2010. 96 s. ISBN 978-80-8078-323-5.
20. MICHNÍK Ľubomír a kol. 1994. *Encyklopedický slovník medzinárodného obchodu A-Ž*. Bratislava : Vydavateľstvo Sprint. 411 s. ISBN 80-967122-0-9.
21. MICHNÍK Ľubomír a kol. 1998. *Zahraničný obchod: Ekonomika – stratégia – podnikanie*. Bratislava : SPRINT. 656 s. ISBN 80-8884-31-8.
22. PETRIČOVÁ, Jarmila (2003). Klasická ekonómia, s. 29-39. In LISÝ, Ján a kol. (2003). *Dejiny ekonomických teórií*. Bratislava: Iura Edition, 2003. 387 s. ISBN 80-89047-60-2.
23. SCHARLEMANN, Jörn. *Towards understanding interactions between Sustainable Development Goals: the role of environment–human linkages*. [online]. 2020. [cit. 2022-19-04]. Dostupné na: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s11625-020-00799-6.pdf>
24. STANĚK, Peter a kol. *Kľúčové zmeny ekonomického a spoločenského vývoja: súčasnosť a budúcnosť*. Bratislava: Ekonóm. 2018. 129 s. ISBN 978-80-225-4578-5.
25. ŠÍBL, D. 1998. *Európska únia – encyklopédia. Výkladový slovník A-Ž*. Bratislava : Sprint, 1998. 343 s. ISBN 80-88848-32-6.
26. ŠÍBL, D. a kol. 2002. *Veľká ekonomická encyklopédia – výkladový slovník A-Ž*. 2. rozšírené vydanie. Bratislava : Sprint, 2002. 967 s. ISBN 80-89085-04-0.

Internetové pramene

27. BRITANNICA. *Creation of the European Economic Community*. [online]. 2022. [cit. 2022-16-04]. Dostupné na: <https://www.britannica.com/topic/European-Union/Creation-of-the-European-Economic-Community>
28. EUROPEAN COMMISSION. *EU and Mercosur reach agreement on trade*. [online]. Brusel, 2019. [cit. 2022-20-03]. Dostupné na: <https://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=2039>
29. EUROPEAN COMMISSION. *EU-Mercosur association agreement*. [online]. 2020. [cit. 2022-22-02]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/trade/policy/in-focus/eu-mercosur-association-agreement/>
30. EUROPEAN COMMISSION. *EU-Mercosur Trade Agreement*. [elektronický zdroj]. 2019. 3 s. [cit. 2022-22-02]. Dostupné na: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2019/june/tradoc_157954.pdf
31. EUROPEAN COMMISSION. *European Union, Trade in goods with Mercosur 4*. [elektronický zdroj]. 2021. 10 s. [cit. 2022-20-03]. Dostupné na: https://webgate.ec.europa.eu/isdb_results/factsheets/region/details_mercosur-4_en.pdf
32. EUROPEAN COMMISSION. *Key elements of the EU-Mercosur trade agreement*. [online]. Brusel, 2019. [cit. 2022-20-03]. Dostupné na: <https://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=2040>
33. EUROPEAN COMMISSION. *Slovakia: EU-Mercosur trade in your town*. [online]. 2020. [cit. 2022-18-03]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/trade/policy/in-focus/eu-mercosur-association-agreement/eu-mercosur-in-your-town/slovakia_en.htm
34. EUROPEAN COMMISSION. *Sustainability impact assessments*. [online]. 2021. [cit. 2022-18-03]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/trade/policy/policy-making/analysis/policy-evaluation/sustainability-impact-assessments/>
35. EUROPEAN COMMISSION. *The EU-Mercosur Trade Agreement Questions and Answers*. [elektronický zdroj]. 2019. 18 s. [cit. 2022-20-03]. Dostupné na: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2019/june/tradoc_157953.pdf
36. EUROPEAN PARLIAMENT. *Amazon deforestation and EU-Mercosur deal*. [elektronický zdroj]. 2020. 2 s. [cit. 2022-22-02]. Dostupné na: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2020/659311/EPRS_ATA\(2020\)659311_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2020/659311/EPRS_ATA(2020)659311_EN.pdf)
37. EUROPEAN PARLIAMENT. *Assessing the political dialogue and cooperation pillar of the EU-Mercosur Association Agreement: towards a bi-regional strategic*

- partnership*. [elektronický zdroj]. Brusel, 2022. 30 s. [cit. 2022-18-03]. ISBN 978-92-846-8885-2 Dostupné na:
[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2022/653652/EXPO_IDA\(2022\)653652_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2022/653652/EXPO_IDA(2022)653652_EN.pdf)
38. EUROPEAN PARLIAMENT. *The historical development of European integration*. [elektronický zdroj]. 2018. 24 s. [cit. 2022-16-04]. Dostupné na:
[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/PERI/2018/618969/IPOL_PERI\(2018\)618969_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/PERI/2018/618969/IPOL_PERI(2018)618969_EN.pdf)
39. EUROPEAN PARLIAMENT. *The trade pillar of the EU-Mercosur Association Agreement*. [elektronický zdroj]. 2019. 12 s. [cit. 2022-18-03]. Dostupné na:
[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/640138/EPRS_BRI\(2019\)640138_EN.pdf?fbclid=IwAR1akPpSelKpScxOh0_poRf0CfdBeJMM0rj318LCWyW9IYXlZ6df9A0i69Y](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/640138/EPRS_BRI(2019)640138_EN.pdf?fbclid=IwAR1akPpSelKpScxOh0_poRf0CfdBeJMM0rj318LCWyW9IYXlZ6df9A0i69Y)
40. EUROPEAN UNION. *Country profiles*. [online]. 2022. [cit. 2022-07-04]. Dostupné na: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles_en
41. *Europe Sustainable Development Report* [online]. 2020. [cit. 2022-19-04]. Dostupné na:
https://s3.amazonaws.com/sustainabledevelopment.report/2020/europe_sustainable_development_report_2020.pdf
42. FAO. *Indicator 6.4.2 – Level of water stress: freshwater withdrawal as a proportion of available freshwater resources*. [online]. 2022. [cit. 2022-16-04]. Dostupné na:
<https://www.fao.org/sustainable-development-goals/indicators/642/en/>
43. GUINEA Oscar – SHARMA Vanika. *EU and Mercosur in the Twenty-First Century: Taking Stock of the Economic and Cultural Ties*. [online]. 2021. [cit. 2022-20-03]. Dostupné na: <https://ecipe.org/publications/eu-mercotur-economic-cultural-ties/>
44. IMAZON. *Is the EU-Mercosur trade agreement deforestation-proof?*. [elektronický zdroj]. 2020. 93 s. [cit. 2022-22-02]. ISBN 978-65-990330-7-0 Dostupné na:
https://imazon.org.br/wp-content/uploads/2020/12/Imazon_report_mercosul-december2020.pdf?fbclid=IwAR1qEJRYb6MFJ5zuaWK0ZtapVrWsRRgTixdSooD1T0XqP8AELsb9A05NA_Q
45. LUCIANO Bruno – JUNQUEIRA Cairo. *Mission impossible? Challenges to the implementation of the EU-Mercosur Association Agreement*. [online]. 2021. [cit. 2022-15-02]. Dostupné na: <https://crossroads.ideasoneurope.eu/2021/07/07/mission->

impossible-challenges-to-the-implementation-of-the-eu-mercosur-association-agreement/

46. LSE Consulting. Sustainability Impact Assessment in Support of the Association Agreement Negotiations between the European Union and Mercosur. [elektronický zdroj]. Luxemburg, 2020. 412 s. [cit. 2022-02-03]. ISBN 978-92-76-26958-8
Dostupné na: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/march/tradoc_159509.pdf
47. MERCOSUR. *MERCOSUR countries*. [online]. 2021. [cit. 2022-07-04]. Dostupné na: <https://www.mercosur.int/en/about-mercosur/mercosur-countries/>
48. MERCOSUR. *MERCOSUR in brief*. [online]. 2021. [cit. 2022-07-04]. Dostupné na: <https://www.mercosur.int/en/about-mercosur/mercosur-in-brief/>
49. MERCOSUR. *MERCOSUR in figures*. [online]. 2021. [cit. 2022-07-04]. Dostupné na: <https://www.mercosur.int/en/#>
50. MINISTERSTVO ZAHRANIČNÝCH VECÍ A EURÓPSKÝCH ZÁLEŽITOSTÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Ekonomická informácia o teritóriu – Brazília*. [online]. 2021. [cit. 2022-18-03]. Dostupné na: <https://www.mzv.sk/documents/10182/620840/Braz%C3%ADlia+-+ekonomick%C3%A9+inform%C3%A1cie+o+terit%C3%B3riu+2021>
51. MÜLLER Vladimír. *Ekonomické a politické dopady dohody o slobodnom obchode EÚ – Mercosur na Slovenskú republiku*. [online]. 2019. [cit. 2022-27-02]. Dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/342809960_Ekonomicke_a_politicke_dopady_dohody_o_slobodnom_obchode_EU_-_Mercosur_na_Slovensku_republiku
52. National water footprint accounts. Dostupné na: <https://www.waterfootprint.org>
53. REAL INSTITUTO ELCANO. *EU-Mercosur Free Trade Agreement*. [online]. 2021. [cit. 2022-18-03]. Dostupné na: <https://www.realinstitutoelcano.org/en/eu-mercosur-free-trade-agreement/>
54. The Economist Group. *Global Food Security Index*. [online]. 2022. [cit. 2022-08-04]. Dostupné na: <https://impact.economist.com/sustainability/project/food-security-index/Index>
55. TONI Ana – TUBIANA Laurence. *Mercosur trade deal threatens to wreck the blocs climate credibility*. [online]. 2021. [cit. 2022-22-02]. Dostupné na: https://www.euractiv.com/section/energy-environment/opinion/eu-mercosur-trade-deal-threatens-to-wreck-the-blocs-climate-credibility/?fbclid=IwAR3KMyTbqDPqsKCZ9XnaQDkUhVRP5q4UOIc1DW855orixX2_9K8my50yXis

56. WATER FOOTPRINT NETWORK. Virtual water trade. . [online]. 2022. [cit. 2022-17-04]. Dostupné na: <https://waterfootprint.org/en/water-footprint/national-water-footprint/virtual-water-trade>